

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

GRUNDTVIGS HØJSKOLE

FREDERIKSBORG

1949

GRUNDTVIGS HØJSKOLE

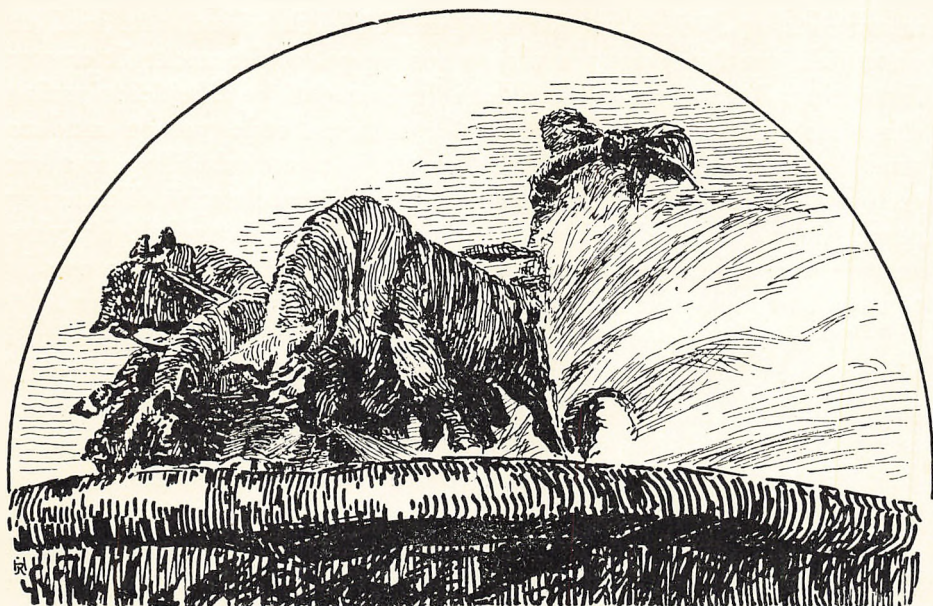
FREDERIKSBORG

1949

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN
UNDER REDAKTION AF
E. J. BORUP OG
C. P. O. CHRISTIANSEN

HILLERØD

FREDERIKSBORG AMTS AVIS' BOGTRYKKERI

DEN MØRKE OG DEN LYSE SANDHED

ET af tidens hovedord og meget farlige ord er „det realistiske“ i betydningen det virkelige, det virkelighedsnære. Skal en taler sikre sig forhaandsinteresse for sin fremstilling, lader han folk forstaa, at han vil være „skaanselsløst realistisk“ i sit syn paa sagen. Skal man sige det bedste, man ved, om nutidens ungdom, er det, at den er realistisk indstillet, og at den kræver det samme af sine lærere og digtere. Stærke strømninger i nutidsdigtningen har siden det moderne gennembrud i 1870'erne staaet i realismens eller naturalismens tegn, ikke mindst arbejderdigtningen, der jo for mange er et af de mest typiske tegn for „moderne livsindstilling“.

I alt dette ligger der noget meget værdifuldt, en trang til at gribe om nælterne og erkende sandheden om os selv og om andre og om de farer, der truer os. Det var derfor et meget stort fremskridt, da realistiske digtere med Zola i spidsen gik ud i slumkvartererne og ind i fabrikkerne og lod os, der lever paa livets solside, forstaa noget af de kaar, hvori millioner henlever deres liv -- da Tolstoi i „Fortællinger fra Sevastopol“

gav den første sande skildring af krigens Rædsler. Fra nu af blev samfundets og sjælens natside taget frem til behandling, ofte med en uhørt dristighed, og vort syn paa os selv og paa andre undergik en stor forandring. Paa samme tid blev det i den marxistiske arbejderoplysning slaaet fast, at historien ikke, som Grundtvig troede, var en aandens ørneflugt frem gennem tiderne mod en stadig rigere udvikling, men var en haard og ond klassekamp, der ville ende i et proletarisk diktatur og et materialistisk tusindaarsrige. Sigmund Freud og den saakaldte psykoanalyse er et enkelt yderliggaaende udtryk for viljen til at sætte os selv paa plads og lade os se ind i sjælens mørke og stinkende kælderrum.

En haardkogt virkelighedsopfattelse, en vilje til at se sandheden i øjnene, hvor bitter og nedværdigende den end er, er et hovedtræk i nutidens aandelige indstilling. Den er ligesom et nyt arbejdsgrundlag, en ny platform, vi maa arbejde os ned til, om vi vil forstaa vor tid og dens mennesker. Skal man bygge et hus, sagde Arnfred engang, skal man først rydde grunden. Ja, man skal grave sig dybt ned i jorden selv.

Naar denne moderne virkelighedssans, denne realisme, der oftest gaar mørksynets ærinde, ogsaa af os højskolefolk maa betragtes som et af de vigtigste islæt i tidens væv, er det af to grunde, hvoraf den ene er svær at forklare, den anden er selvindlysende.

1. Selv om sandheden om mennesket omkring os og i os er knugende, ængstende, maaske lammende, saa er det en pligt, ja, en tvingende nødvendighed for os at trænge ind i denne sandhed, saa vidt vi magter, eller rettere at gaa ind under den og lade den dømme os. Uendeligt langt lettere var det jo at gaa ind i et elfenbenstaarn og gemme os bort fra erkendelse af egen synd og af fælles nød og fare, men dette fører ud i Per Gynt-livet, ud i forfladigelse og — uvirkelighed. Derfor er synderkendelse et saa vigtigt led i det kristne liv, ja, den er dets menneskelige grundlag og udgangspunkt. Den moderne erkendelse af den selvfor-skyldte nød og fare, der truer hele menneskeheden med aandelig og fysisk undergang, er paa en maade en udvidelse af den kristne synderkendelse, der fra personlig og individuel er blevet medmenneskelig og almenmenneskelig.

2. Og hermed er vi inde paa den anden grund til at ville erkende sandheden. Den mørke sandhed om mennesket kan ikke blot føre til en saglig konstateren af misforhold, af uret, og af fare for friheden og freden, men den kan føre til erkendelse af ansvar, maaske af medansvar. Sker det, aabner der sig helt nye perspektiver. Da kommer sandheden, realismen til at virke som en ætsende og sviende kraft, til at vække samvittigheden og drive til samhu og til samdrægtig handling. Da rykkes den enkelte ud af sin selvtilfredshed og selvoptagethed. Fra egoist bliver

han til et levende og arbejdende medmenneske. Det var det, der skete med Luther og Grundtvig, med Tolstoi og Dostojevski, med Carlyle og Henry George og utallige andre.

Men er kampen ikke haabløs? „Kan hjemmet reddes“ hedder en berømt bogtitel. En anden hedder „Afsporet ungdom“, en tredje „Vi er ungdommen“. To tidsdokumenter, der ikke virker opmuntrende. Gaar højskoleelevernes tal og de sydslesvigske vælgertal ikke tilbage fra aar til aar? Tal med højskolens venner og især med dens fjender om „højskolens krise“, og det er „lyst ibag og mørkt ifor“. Tal med sydslesvingerne, især med de unge, indfødte lærere, der staar midt i den danske og østpreussiske ungdomskamp. Lyt til verdenspolitikens erfarne mænd og til atommændene, naar de taler om den fremtid, der venter os —. Er kampen ikke haabløs? Skal vi ikke hellere lukke af og med englænderne sige: *My house is my castle?* Derinde har jeg mit liv med mig selv og mine. Der har jeg opgaver — og vanskeligheder nok.

Nej, det er ikke haabløst, og selv om alle haab maaske engang vil glippe, er livet i sandhedserkendelse og i arbejde ud fra denne sandhedsgrund det menneskeliv, der er mest mening i.

Det er ikke haabløst, fordi sandheden ikke blot er den „realistiske“, den nøgne, den afslørende, den desillusionerende sandhed. Jo mere man ser ind i livets og tidens mørke sandhed, des mere faar man midt i mørket øje for den lyse sandhed. Lad være, den netop nu er vanskeligere at faa øje paa end i andre perioder af historien. Den er der dog, om ikke i andet, saa i haabet og troen paa andre, bedre tiders komme. Selv om de ydre forhold kan synes aldrig saa elendige og farerne aldrig saa truende, er der kræfter i menneskesindet og i menneskeslægten, som hidtil har overlevet selv den voldsomste belastningsprøve. Naar Krapotkin gaar ud i fattigkvarterernes elendighed, opdager han en gensidig hjælpsomhed, ja, en næstekærlighed, der intet sidestykke har i de velhavende bydele. Naar store digtere som Dostojevski og Gorki fører os ind i de lavest sunkne kredse af det russiske folk, ned hvor livet leves tilsyneladende rent dyrisk eller mest selvopgivende slapt, har de her oplevelser og samtaler med kammerater og med fanger, med drukkenbolte og prostituerede, som forvandler dem selv, og som giver dem et helt andet syn paa deres folks sjæl. Gaar vi til aandssvageanstaltnernes uendelig graa og triste verden, faar vi som sidst fra Ebberød, de mest gribende vidnesbyrd om forældres og plejerskers kærlighed til de uhelbredelige. I de mest haardkogte realistiske skildringer af krigens rædsler møder vi udtryk for de allerstærkeste og skønneste karakteregenskaber. Hvilke mennesker lærte vi ikke at kende i soldaterbrevene fra 1914 til 1918, i de finlandsk-russiske krige og i den danske, norske og tyske modstands-

kamp — i de engelske krigsromaner? Mærkeligt og mest tankevækkende er det dog, at vi i den store digtnings historie møder skikkelser, der midt i uværdigt og tøjlesløst liv, kan opleve den største inspiration og kan give udtryk for de højeste tanker og følelser. Undertiden maa store sjæle gennem syndens og dødens dybe dale for at naa frem til lyset, et mærkeligt vidnesbyrd om at lyset ikke kommer fra os selv, men „ovenfra ned“.

Hvad der her er sagt om enkeltmennesker kan ogsaa gælde samfund og folk. Ofte skal de gamle, stivnede, men alligevel saa kære livsformer knuses, for at nye kan staa frem, som er bedre egnede til at føre livet videre under helt nye ydre kaar. Dette ser vi i folkevandringstiden, i Reformationen, i den store franske revolution og i nutidsopgøret med de forældede og forbenede europæiske nationalstater.

Den lyse sandhed, der her tales om, den lyse realisme, er ofte en realisme paa langt sigt. Den er langsynet og historisk bestemt, medens den mørke er nærsynet og kun optaget, ja, ofte blindet af øjeblikkets fortvivlede situation. Historikeren ved, at vanskelighederne, der ofte synes helt at tage magten fra os, forbavsende hurtigt skifter karakter, og hvad vi troede var dødsklodderne, der ringede for umistelige livsværdier, viser sig ofte at blive til paaskeklokker, der ringer nye tider ind. Vi, der har oplevet udbrudet af to verdenskrige, der endte med de overfaldnes og uforberedtes sejr over Europas stærkeste militærmagt, ved noget om „at bladet i bogen sig vender, som under usynlige hænder.“

Midt i kommende, maaske endnu større trængsler end dem, vi oplevede i 1917 og i 1942, bør vi have en større virkelighedssans, men ogsaa en større tro paa de lyse kræfters sejrskraft i menneskeslægten. Alt det, der er bygget op gennem mangfoldige Slægtled i kamp mod de mørke kræfter mod „ondskabens aandemagter“, falder ikke for selv den voldsomste orkan i den mørkeste nat. Midt i faren tænker vi paa vore forældre, paa barndom og ungdom, paa de gode tider, der var, og paa dem, der atter skal komme, om ikke for os selv, saa for andre, og vi kan derfor sige: „Herren gav, Herren tog, Herrens navn være lovet.“ Den lyse realisme er realisme paa langt sigt, paa de lange, meget lange bølgelængder.

Det er ikke haabløst, véd vi, der er kristne, med en ganske særlig vished. Vi ved det ikke blot ud fra en historisk erfaring, men ud fra et livssyn eller en verdensopfattelse, som for os rummer forklaringen paa alt liv og paa alle de sejre, der i det smaa og i det store er vundet over livets fjender.

Menneskelivet er nemlig efter vor tro og efter den skabelsesmyte, der forklarer os dets oprindelse og efter profetiernes og evangeliernes glade

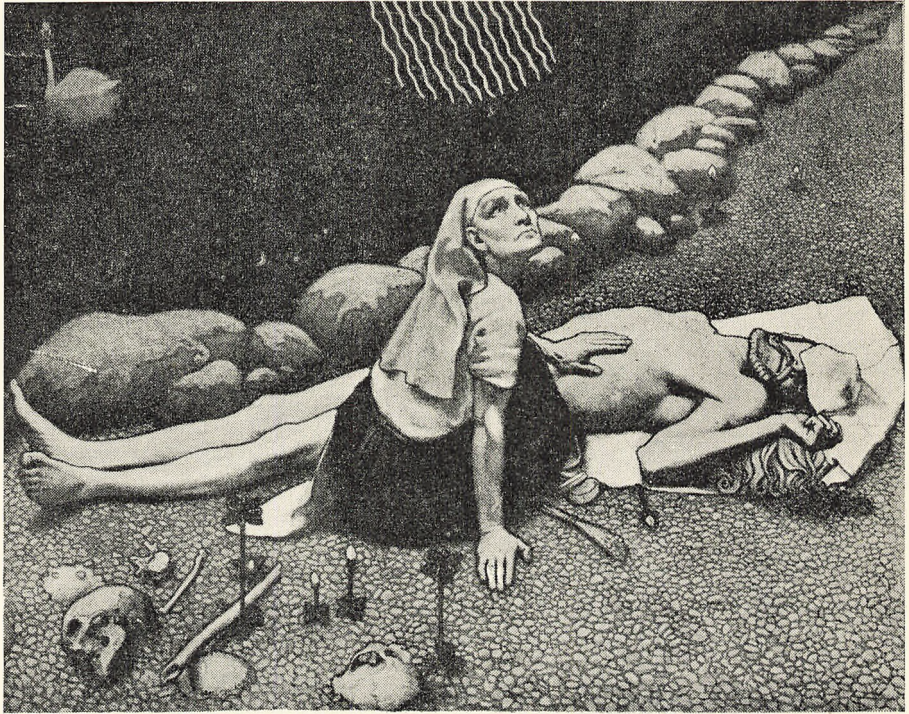
budskab, ikke et tilfældigt led i de højere dyreracers udviklingshistorie og i deres naadeløse kamp for tilværelsen. Set paa den meget store bølgelængde, set under evighedens synsvinkel, er mennesket ikke overladt til sig selv og er ikke et tilfældigt bytte for historiske kræfters spil eller for den blinde skæbne. Findes der for os en lys sandhed om mennesket at tro paa, og tror vi, at den endnu engang vil faa magten over den mørke sandhed, er det fordi vi tror paa, at mennesket i atomalderen som i tidernes morgen er skabt i Guds billede og indblæst hans aand. Vi tror paa en overjordisk kraftkilde, hvorfra vor egen kraft til det gode kommer, en fornyelsens, foryngelsens og opstandelsens kraft, som aldrig ophører at inspirere baade hedningeliv og kristenliv. Vi tror, at Gud ikke blot har sit rige i det hinsidige, men ogsaa i hvert eneste menneskeliv og hvert eneste folkeliv her paa jorden. Vi tror paa, at han — som vi læser det i Davids psalmer og i evangelierne — usynligt er med os ogsaa i vore nederlag, ja, aller mest dér.

For os kristne er Gud den store virkelighed, og hvad der sker af ondt hernede, er oprør mod ham og staar derfor i strid med livets egen mening og maal. Derfor tør vi tro, at det, vi har kaldt „den mørke sandhed“ om menneskelivet (og som vi skal og maa erkende i hele sin tidsbestemte og øjeblikkelige vælde) kun er den lille sandhed, mens det, vi har kaldt „den lyse sandhed“ er den store og sejrende sandhed, er kraften fra Gud. Derfor kalder Jesus sig selv „Vejen, sandheden og livet“, og derfor kan Grundtvig sige disse store og mærkelige ord om denne sag:

*Det er blandt folk et gammelt ord,
hver djævel har sin tid,
men vist det er, enhver har tabt,
som gik mod Gud i strid.*

*Guds ærinde gaar hver en storm,
om den er nok saa vild,
og ihvor gal den bryder løs,
ham tjener dog hver ild.*

C. P. O. C.

Galen Kalela: Lemminkainen og hans Moder

„DEN SIDSTE FJENDE“

DET er en bogtitel. Opmærksomme læsere af årsskriftet 1948 vil huske, at Emil omtalte den blandt sine fem bedste bøger. Men det er mere end en bogtitel. Det er ogsaa et bibelcitater. Det hænger sammen med, at bogen er mere end fremragende engelsk krigsreportage. Det er den ogsaa, men der er et dybere, almenmenneskeligt perspektiv i den. Den sidste fjende er ikke den sidste tysker. Både hos Paulus og hos Richard Hillary betyder det: døden.

Vil det sige, at den anden verdenskrig for den unge englænder, Hillary, bliver en kamp med Døden, ligesom første verdenskrig i manges bevidsthed blev en kamp mod krigen? Man troede jo faktisk, at første verdenskrig var og ville blive den sidste krig. Tror Hillary tilsvarende, at døden kan besejres?

Det kan man vist ikke sige. Der er vel ting i hans bog, der peger i den retning, men virkeligheden og slutresultatet er noget helt andet.

Hans bog har noget ejendommeligt ufuldkomment eller ufuldbærent ved sig, som ikke gør den mindre tiltrækkende, men som gør, at man kommer til at tænke, eller ligefrem spekulere, når man har læst den. Det hænger sammen med, at han var så ung og i en vis forstand umoden, da han skrev den. Han var 18 år, da krigen brød ud og 23, da han blev dræbt. Man standser med undren overfor det spørgsmål, hvad han kunne have skrevet, hvad han kunne have udviklet sig til, hvis han havde levet. Som det er nu, har vi kun fået et varsel, et løfte, som aldrig vil blive opfyldt eller indfriet. Et varsel er altid noget ufuldkomment, men ofte noget, som sætter tankerne i sving. —

Jeg springer helt over den mesterlige krigsreportage og den udvikling, han gennemgår fra kynisk egoist til solidaritet og fællesskab, og går lige til hovedproblemet, som rejser sig bag alt det andet: spørgsmålet om døden. Han møder den straks fra begyndelsen. Han er flyver, og selv flyvningen er en „daglig berøring med døden“, som præger sine folk. Allerede i uddannelsesstiden sker der naturligvis nedstyrtninger, og da de bliver sat ind i slaget om England i sommeren og efteråret 1940, er der hver dag een eller flere, som ikke vender tilbage. Han bliver selv skudt ned og får paa hospitalet efterhånden besked om, at den ene efter den anden er faldet. Tilsidst er han den eneste, der er tilbage af studenterkammeraterne. Han oplever med andre ord i løbet af nogle få måneder, hvad man ellers skal blive 80 eller 90 for at opleve: at alle ens samtidige er væk. Det er klart, at det tvinger ham til at tænke. Han værger sig imod det, så længe det er ham muligt, og det lykkes en lang tid. Der udvikles jo under sådanne forhold en vis ufølsomhed. Ellers gik man til grunde. Men måske betyder et sådant panser bare en udsættelse af gennemtænkningen og „gennemfølingen“ af oplevelserne.

Hans panser holder i hvert fald ikke gennem hospitals- og rekreationstidens lange ensomhed. Det får en revne, da hans bedste ven skydes ned, d. v. s. ven kan man vel knap kalde det, så forskellige som de er, og så vanskeligt de har ved at komme på talefod. Lad os sige den kammerat, som han respekterer mest og sætter højest. Kun een gang er det lykkedes Hillary for alvor at komme i snak med ham, og da har han hånet og gennemheglet hans idealisme, hans kristendom, hans tro på England og det engelske folk, på friheden, demokratiet osv. Intellektuelt var Hillary ham vel nok overlegen, men han var urokkelig og besejrede ham allerede dengang ved sin karakters helstøbthed. Uden at vide det eller ville det har han vel ubevidst støttet sig til ham, følt ham som et fast punkt i tilværelsen. I hvert fald gør hans død et overvældende indtryk på ham. Der slås en revne i hans panser. Han

føler sig som en forræder mod det bedste og mest helstøbte menneske, han har mødt, hvis ikke han giver sig til at kæmpe for og tro på det samme som han. Men — tiden går. Det lykkes ham efterhånden at få stoppet revnen igen — omtrent. —

Og så en dag sprænges panseret helt i stumper og stykker og falder af ham. Den ganske ufolkelige, kyniske og intellektuelle Oxford-student oplever noget, som tusinder andre har oplevet: en arbejderkone og hendes barn dræbes af en tysk bombe mod London. Huset, hvor de bor, styrter sammen over dem, han er selv med i det febrilske udgravningsarbejde, der er liv i konen endnu, da de får dem gravet frem, han giver hende en slurk konjak, hun slår øjnene op og siger, da hun ser arrene i hans ansigt: „De har nok fået ram paa dig også.“ Han gaar derfra som i vildelse og finder sig selv noget efter i en park, bandende og forbandende konen og hendes ord. Den simple menneskelighed og solidaritet, der lå i dem, kan han ikke længere værgе sig imod. Han vender forbandelserne mod sig selv, vender op og ned på hele sit syn på krigen, vennens og arbejderkonens død tvinger ham til at anerkende en mening og et mål med det hele. Det kan ikke være forgæves. Deres død kan kun overvindes, hvis han kæmper for og tror på det samme, som vennen kæmpede for og troede på. Gør han ikke det, forråder han de døde. Gør han det, lever og kæmper de stadig i ham og ved ham. Der må skabes en verden, hvor en sagesløs arbejderkone og hendes barn kan leve i tryghed.

Ja, det er bogen, og på en måde ender den mat. Den ender med en ganske traditionel og almindelig tro på demokratiet og verdens forbedring som det eneste, der kan overvinde døden eller i hvert fald give den en vis mening.

Nu kunde det jo være fristende at stille dette overfor Paulus' syn på døden og dens overvindelse, som det findes i det 15. kap. i 1. korinthierbrev. Det er dér, han bruger udtrykket: den sidste fjende. Det kunde også være fristende at stille det overfor andre moderne digteres syn på og opgør med døden, først og fremmest Nis Petersens. Hans digtning handler, så vidt jeg kan se, om døden mere end om noget andet. Men det bliver vist for langt. Jeg må nøjes med nogle antydninger.

Hovedsagen hos Paulus er jo ikke døden, men dødens overvindelse. „Som den sidste fjende tilintetgøres døden“, hedder det. Det er en udtalelse, der falder i en jublende sejrssammenhæng, og dog anerkendes dødens herredømme ganske realistisk. Mere realistisk end hos Hilary, synes jeg. Ligeså realistisk som hos Nis Petersen. Det ligger i ordet „sidste“. Paulus er ganske fri for alle illusioner om, at døden kan

overvindes her og nu. Den er og bliver en fjende og en mægtig fjende. Hvis man siger, at kristendommens indhold er sejr over synden og døden, og det er vel den korteste og bedste måde at sige det på, så kan der måske m. h. t. synden fra tid til anden opstå tvivl om, hvorvidt sejren over den kan blive fuld virkelighed her og nu, men m. h. t. døden burde det være umuligt. Vi skal alle dø. Døden sætter ikke blot en grænse for vort liv, men tilføjer det en væsentlig og uudviskelig kvalitet. Vi er dødelige. Den sætter også en grænse for vore kamp- og udviklingsmuligheder her og nu. Og det nytter ikke at bekæmpe den. Den er den stærkeste. Først som den sidste fjende skal den tilintetgøres. Har man erkendt dødens herredømme, får man uvilkaarligt en mistanke om, at det forholder sig nogenlunde på samme måde med synden. Heller ikke sejren over den kan blive fuld virkelighed her og nu.

Men dermed er langt fra alt sagt, ja, ikke engang det vigtigste. Kun det negative er sagt, at vi lever i et okkuperet land, som en svensk professor har udtrykt det. Vi lever i et land, okkuperet af to stormagter, synden og døden. Men kristendommen er ikke et budskab om disse stormagters herredømme. Det har moderne digtere og mange andre selv fundet ud af. Kristendommen er et budskab om, at disse okkupationsmagter er slået. De har lidt et nederlag på egen mark, men besættelsen er endnu ikke hævet. Kristi Opstandelse — og også hans død og liv — er en sejr over synden og døden, og denne sejr er virkelig nok, selvom sejrherren endnu ikke er kommet tilbage. Han har endnu ikke taget sit rige i besiddelse og „lagt sine fjender under sine fødder“, som det hedder. De fremmede besættelsesmagter hersker endnu og skal herske, indtil han kommer tilbage og tilintetgør dem. Og først som den sidste skal altså døden tilintetgøres.

Kristendommen er et budskab fra den retmæssige konge om befrielse fra de fremmede tyranner. Det er en befrielse, som skal komme, men budskabet om den har sine virkninger allerede nu. Det virker glæde og taknemmelighed, trods tyrannernes fortsatte herredømme. Det skal dog kun vare, til den rette konge kommer tilbage. Det gør levende, trods døden. Budskabet tilfører vort liv en ny og væsentlig kvalitet, en kvalitet af liv. Vi er ikke blot dødelige, vi er ogsaa levendegjorte. Vi får en forsmag, eller som det hedder i bibelsk sprogbrug: et pant, på det liv, som skal komme, når kongen selv kommer og hæver besættelsen.

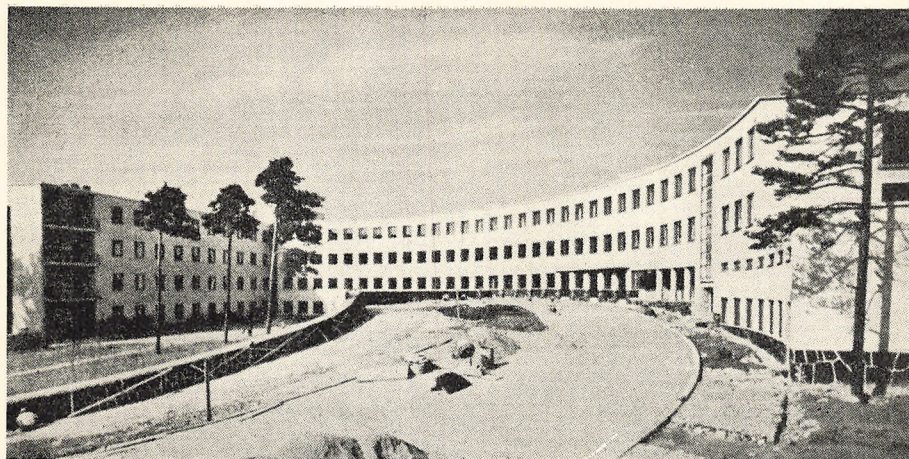
„Død, hvor er din sejr?“ råber Paulus triumferende i slutningen af kapitlet. „Død, hvor er din brod?“ — Døden er der endnu, det er han ikke i tvivl om. Og den hersker også endnu, men dens magt er brudt, det er kun et spørgsmål om tid, når sejrherren kommer tilbage. Skal

den end først tilintetgøres som den sidste fjende, er det altovervejende vigtige dog, at den *skal tilintetgøres*.

Nu kom vi vist lidt langt væk fra Hillarys bog og hans løsningsforsøg. Men det er ikke sådan at bevare tråd og sammenhæng, hvis man først giver sig tid ind på at klarlægge det bibelske syn på disse ting. Hillary kommer jo nærmest for skade at bruge et bibelsk udtryk som titel på sin bog. Han har sikkert en anelse om, hvad han gør, men næppe heller mer. Og hvem har det? Hvem af os fatter spændkraften og spændvidden i det? Som regel træder vi det jo ganske fladt. De moderne digtere kan vist godt hjælpe os til at fatte og fremstille det bedre. I det mindste forstår de baggrunden for det, forudsætningerne. De oplever både med følelse og forstand syndens og dødens herredømme og kan give udtryk for deres oplevelse. Kan de hjælpe os til den samme oplevelse, er det muligt, at også selve budskabet bliver nyt for os, og dermed var der jo egentlig nået slet ikke så lidt.

Vilhelm Nielsen.

TOMHED OG LÆNGSEL

VI har i sommer været til nordisk højskolemøde i Sverige. Og vi er meget optaget af, hvad vi der mødte af tanker i anledning af højskolens arbejde.

Når vi skulle klare os, hvad alle vi højskolefolk var enige om, så var det menneskeværdigheden, d. v. s. at vi regner hvert menneske for den uendelige mulighed, og vi var også enige om, at det, vi må prøve på at lade dem opleve, og som det moderne liv er nær ved at ødelægge enden til, er at undres.

Det var altså de to ting, der blev stående, når det skulle siges helt kort: menneskeværdet og underet.

Vor situation nu blev klarest udtrykt af Alf Ahlberg og Gillis Hammer. Menneskeværdet er sunket så langt ned, at mennesket er blevet et middel til at virkeliggøre en idé. Mennesket er ikke mål, men middel.

Det er højest mærkeligt at sige i en tid, hvor det netop hedder: vi vil opdrage mennesket til Demokrati. Det siger de, der har taget et arbejde op i Tyskland, og det siger kommunisterne. Og det siger vi alle sammen her i de gamle, endnu frie demokratier. Men det er fordi ordet demokrati har mistet sin oprindelige tydelige værdi. Nu er ordet ligeså ofte brugt som kamouflage. Det er kamouflage, så snart det ikke betyder, at mennesket er målet, at det gælder hvert enkelt menneskes fulde, frie Udvikling. Og slutstenen på demokratiet, resultatet af det rette demokrati er ansvarsbevidste mennesker. Det er demokratiets mål, at alle mennesker skal blive så udviklede og modne, at de føler ansvarsbevidsthed for hinanden.

Men vi ser med gru demokratier vokse frem, hvor ansvaret i den grad er givet til staten, at ingen mennesker har et ansvar. Et saadant demokrati, sagde Alf Ahlberg, er værre end et diktatur. Han mente sikkert dermed, at det ansvarsløse demokrati udarmer os aandeligt, er aandelig død. Uden ansvar ingen udvikling, uden ansvar intet menneskeværd.

Det er rimeligt, at vi ser faren tydeligt hos dem, som arbejder direkte i industrien, men vi landboere maa ikke glemme, at vi for hver dag nærmer vort arbejde til industriens, og der er oven i købet fare for, at vi nærmer vore livsformer til storbyens, før vort arbejdsliv tvinger os ind i det. Det kan derfor være af mindst lige saa stor betydning, at de, som endnu har bevaret mest af det gamle ansvarsprægede arbejde, bliver klare over farerne, inden de mister lige saa meget som de andre.

Alf Ahlberg og Gillis Hammar arbejder mest mellem arbejdere i industrien, og vi fik et klart billede af industriarbejderens personlige liv i dag. For os højskolefolk var det af største interesse, for L. Schrøders ord gælder stadig: at højskolens opgave er der, hvor elevens trang mødes med lærerens evne. Hvad er da industriarbejderens trang i dag?

Alf Ahlberg samlede det i de to ord: tomhed og længsel. Det er det, som bor i arbejderen og skaber hans trang i dag. Men han har det fremfor kontoristen, at han er klar over, at tomheden findes, det er kontoristen ikke saa ofte. Kontoristen er altsaa værre stillet end arbejderen. Det forklares deraf, at arbejderen har med virkeligheden at gøre, mens det for kontoristen er blevet til bogstaver og tal paa et papir.

Livet er blevet tomt for saa mange mennesker. Alle de gamle traditioner er døde: arbejdslivets traditioner, samhørigheden mellem arbejdsliv og fornøjelser, samspillet mellem arbejde og fritid. Det hørte sammen, det var paa den maade to sider af samme sag. Der var alt for megen tvang den gang. Javel, men det mærkelige er, at et vist minimum af tvang hører med, selv i det bedste demokrati, tvang og pligt ligger lige op ad hinanden, tvang er jo, at man holdes til at gøre sin pligt, ikke bare naar det gælder „den forbandede pligt“, men naar det gælder den pligt, som er det samme som det lykkelige: at man har et ansvar. Menneskene er nu engang ikke født færdige, de maa opdrages til at forstaa at finde livets værdier. Derfor er man nødt til at hjælpe dem til at gøre deres pligt uden hele tiden at skele til, om de kan smutte udenom. For vi har mærket det: uden at man kan bære et ansvar, og uden at man har et ansvar at bære, bliver livet tomhed. Den, der ikke føler sig medansvarlig for gaardens høst og handler derefter, staar med det tomme sind, naar de andre fester og glæder sig over, at alt er kommet godt i hus. Vi kan ikke befri mennesket for den tvang,

som lærer dem den glade pligtopfyldelse, som er det samme som ansvarsbevidsthed, uden at deres liv bliver tomhed.

Men en maskine gaar i sit eget tempo, hensynsløst. Der er ikke noget personligt i dette, at man tager sit bestemte greb i maskinen i rette øjeblik, gør man ikke det, saa mister man sin plads, der er ikke noget at spekulere over. Det er først, naar spørgsmaalet kommer, om man skal standse maskinen eller lade den fortsætte, at det personlige ansvarsspørgsmaal kommer frem, og da kan det være farligt, at man ikke har det i hverdagen paa den maade, som landmanden har det, naar han gaar i fodergangen, eller spænder malkemaskinen til, eller hakker roer. Der er det levende. Da sker der noget galt med noget levende, hvis man ikke er sig sit ansvar bevidst. Der er opdragelse i ethvert arbejde paa en gaard. Den hjælp har industriarbejderen ikke. Lad os andre tage imod denne hjælp og bruge den.

Kirkens tradition er død for de fleste arbejdere. Den er det vel ikke for os? Før sad man der i den kolde kirke, hørte maaske paa en kedelig og alenlang prædiken, og somme tider var der vel ikke videre ved den. Men man sad der. I det gamle, skønne rum. Man sang med paa Salmerne, og saa kunne man dem, naar man fik brug for det, som stod i dem. Og før eller efter kirkegangen gik man ud paa sit gravsted, der, hvor forfædrene hvilede, og hvor man vidste, at man selv engang ville finde sit sidste hvilested. Man vidste, hvor man hørte til.

Og saa var man fælles om alt det i arbejdslivet og alt det der i kirken. Et ungt menneske kan i brydningsaarene føle sig saa dybt ensom. Selv om han er midt i et fællesskab. For han har i den brydning, han staar i, kun øje for sig selv. Men kommer han ud i den virkelige ensomhed, og det er der, hvor han er uden værdi i en større personlig sammenhæng, da ser han det: nu først ved jeg, hvad ensomhed er. Det er at være revet løs af enhver personlig samhørighed.

Men saa ensom føler industriens folk sig, det moderne menneske. Den, som passer en hest paa rette maade, bliver ikke ensom. Den, som arbejder for sin husbonds gaard, som om det var hans egen, bliver aldrig ensom, selv om husbonden er tavs. Det inderste i ensomheden er nok det, at man har blikket rettet mod sig selv hele tiden, fordi man ikke har blikket rettet mod noget, som opfylder en. Da er man inde i tomheden.

Længslen bliver da længsel efter at fylde denne tomhed. Maaske er det første længslen efter en erstatning for det fællesskab, man har tabt. Arbejderen søger det ad to veje.

Først solidariteten. Vi burde ikke have noget at lære af solidariteten, vi, som er født ind i et fællesskab. Men nu har vi faaet meget at lære

deraf. Og hvad er da forskellen? Solidaritet var oprindelig, at man sluttede sig sammen og stod last og brast imod arbejdsgiverne. Det var nødvendigt. Men dette „imod“ klæber ved solidariteten. Vi holder sammen, for at vi kan klare en fjende. Et fællesskab derimod er at holde sammen „om“ noget, og hvis det er, som det skal være, ønsker man at dele dette med sin fjende, og da forvandles han til en ven. Det stærkeste eksempel, vi kan nævne, er Saul, ham, der forfulgte de kristne værre end alle andre. De kristne gik ud til alverden med deres budskab. Saul vaktet af det, men til modstand. Gud selv maatte røre ham, for at han kunne se, hvem han kæmpede imod og derved overvindes. Men saa er han straks inde i fællesskabet. Han er blevet de tidligere fjenders stærkeste og bedste ven, og nu vil han intet hellere end at vinde dem, han før levede iblandt, for kristendommen.

Vi har i høj grad behov at lære af solidariteten. Men det skulle gerne være som en vej til fællesskabet. Vi maa finde en ny vej til fællesskab mellem mennesker, ellers bliver det ikke noget menneskeværdigt liv. Ensomhed er ikke et rigtigt menneskeliv, men dette er altid et liv i fællesskab.

Det andet, man trøster sig med, er kammeratskabet. Det gælder ogsaa her. Det er udmærket og uundværligt. Blot vi dog kunne være anderledes gode kammerater. Men det er ikke nok. Det er for tyndt. Vi maa være Kammerater *indenfor et fællesskab*, da bliver det en livsværdi.

Vi mødte paa vort nordiske møde en kvinde, jeg i mange aar har længtes efter at møde. Personalekonsulent Herta Svensson fra Det svenske Tobaksmonopolet. Vi har haft nogle af hendes tobaksarbejdere. Og hvis nogen af jer har været sammen med dem, er det givet, at I husker dem. Vi har aldrig haft en arbejder her fra Danmark, som har talt om sit arbejde med glæde. Men disse tobakspiger kunne staa op og tale om deres fabrik, som man taler om sit hjem, glad og stolt og ud af en samhørighed, eller om I vil et fællesskab. Om alle deres sportsmuligheder. Men mere om deres studiekredse. Deres ture og kursus. Og naar jeg saa spurgte: Ja, men arbejdet selv? det var vel ikke saa morsomt? saa saa de lidt desorienterede ud og sagde nølende: Arbejdet? Det hører jo sammen altsammen!

Er der nu saa megen forskel paa det, og naar man spørger en pige eller karl om den udmærkede gaard, hvor de har plads. Ja, der er den store forskel at de kan svare med at tale om selve arbejdet. Vi faar altsaa baade i pose og sæk. Men hvis industriens folk dog blot kunne faa det ene, som altsaa kan føre dem ind i et fællesskab, ville en af de største skanser være indtaget.

Herta Svensson sagde det saadan: Arbejdspladsen maa forvandles til et samfund. Hvis jeg ikke havde mødt H. S.s piger, ville jeg have sagt: det er umuligt, vi har fjernet os for meget fra naturens orden til, at vi kan faa del i dens velsignelser. Hvorfor er der ikke 1000 Herta Svenssoner? Jeg spurgte hende, om det ikke var, fordi det var et monopol, at de havde kunnet gøre saa meget for arbejderne, men hun svarede bestemt nej. Det er det enkelte menneske, det staar paa, ikke monopollet.

Men lad os huske hendes formulering: Arbejdspladsen skal gøres til et samfund, det gælder os alle. Vi skal maaske sige det saadan her: Husk det alle sammen, naar I danner hjem. Det er en arbejdsplads, men det skal være et samfund for alle, som arbejder der. Det er Jeres Ansvar.

Det næste i længslen er trangen til glæde. Dermed mener jeg ikke nydelse, for det er noget passivt. Man sætter sig hen i en Biografstol, og i de fleste tilfælde hengiver man sig ganske passivt til en nydelse, som godt kan være en udmærket nydelse. Men i „glæde“ ligger der noget aktivt, noget sprudlende. Der er næsten ikke grænser for, hvad vi har af adspredelser, nu, da vi har bio og radio. Og saa er det alligevel en hovedlængsel hos arbejderne at faa glæde.

En haandværker har glæde, naar han ser sit værk blive til. En dyb tilfredsstillelse. Men naar man rejser sig fra maskinen, har man kun den glæde, at det gudskelov er forbi for i dag, saa begynder livet. Et sundt menneskeliv, hvad er det andet end en lang dag, fuld af arbejdskamp og af arbejdsglæde. Det er det, vi kalder: „lykkeligst at hvile paa, er fuldendte gerning.“ Men industriarbejderen faar aldrig sit fuldendte arbejde at se, næste dag begynder han ikke paa noget nyt, men slaar det samme stempel ned som i gaar.

Arbejdsglæden er altsaa taget bort, fordi det skabende er taget bort. Derfor maa fritiden være saa lang, at man i den tid kan have et skabende og personligt arbejdet — det er det første, men ikke nok. Vi maa føje det til, som Herta Svensson har gjort det: der maa være en saadan forbindelse mellem arbejdet, samfundet og hobbyen, at det for arbejderen løber i eet, han glemmer, at det ikke er selve arbejdet, han er saa glad over. Arbejdets forbandelse er taget fra ham, han har atter faaet arbejdets velsignelse.

Jeg tror, det er rigtigt, at man ikke faar en erstatningsglæde udenom arbejdet. Det maa være en *arbejdsglæde*. For at arbejde, det er at skabe, og det er den glæde, mennesker ikke kan undvære.

Det sidste punkt, Alf Ahlberg nævnede, var længslen efter religion. Hvor tør nogen sige, at det moderne menneske længes efter religion?

De kunne jo blot komme, hvis de længtes. Kristendommen er ikke tidsbestemt.

Men det er netop de moderne statsbegreber, som tydeligt viser, at man længes efter religion. Det er saa typisk, at de to store -ismer har en person at tilbede. For det menige folk er det Hitler og Stalin personlig. Det kan ikke nøjes med en luftig idé. Det maa have kød og blod, saadan er vi mennesker. Og saa sætter man himmelhøje billeder op af de to, saa uddeler man dem til alle mennesker som relikvier. For mennesker er nemlig saadan, at de kan ikke leve uden religion. Tager man religionen fra dem, som giver dem en Gud, som er skaber og frelser, almægtig og fjern over alverden, saa gør de et menneske til den, som „skaber“, som vi nu hører, at russerne har opfundet alt, og til den „frelser“, som bringer tusindaarsriget gennem et nyt statssystem, som de har fundet paa.

Er det da ikke blot et tegn paa, hvor virkelighedsfjerne vi er, at vi længes efter tro. Er det ikke vor indskrænkethed, vor lille selvopholdelsesdrift, der tvinger os til at indbilde os noget, narre os selv, er ordet „tro“ ikke for stort? er det ikke snarere „frygt“, som faar os til at danne de drømmebilleder, vi kalder tro?

Nej, vor længsel efter tro har et grundlag, vor egen personlige virkelighed. „I hver barnesjæl paa jord er der lagt en kærne“. Menneskelivet med sine mange personlige oplevelser forvandler disse ord fra poesi til sandhed for os. Jeg kan opleve i et menneske at se „kærnen“. Det kommer kun i glimt — men det hænder, og det er nok. Vi ser et spejl af noget større. Der er noget større. Det er et plettet spejl. Men det er et spejl. Mon det ogsaa er saadan med mig? Er der ogsaa en saadan kærne til vækst i mig?

Der kan ske noget i mit liv, som viser mig, at trods alt det ringe, jeg godt kender hos mig selv, er den ogsaa hos mig. Det sker, naar jeg som Grundtvig viser os det, bliver „hjærtelig berørt“, naar der sker mig det, som sætter mig aandeligt i gang. Da maa jeg undres! At de store muligheder fandtes hos de andre, kunne vi endda forstaa, det var dog lidt paa afstand. Men hos mig selv. O, under at mærke det. Hvilken gave jeg har faaet. Der er et sted, hvor det gror i mig. Frem mod det, jeg aner var meningen med mig. Hvem kan jeg sige tak for det. Jeg maa sige tak. For det største, jeg har oplevet. At jeg nu ved, jeg er et menneske med alle et menneskes muligheder.

Fra det øjeblik bor underet i en — og det at undres er spiren til tro. Derfor er det noget, vi er fælles om, alle ungdomsarbejderne: vi vil prøve at hjælpe ungdommen til at undres.

Kan højskolen gøre noget der? Det er jo det ejendommelige og vanskelige ved vort arbejde, at vi aldrig ser direkte resultater. Det er derfor,

det næsten er livsnødvendigt for os, at I vil mødes med os gennem aarene, efter at I har forladt skolen.

Vi kan ikke se, om vi har givet jer nogen hjælp. Men det kan være enkelte øjeblikke, der gør det. Og de kan lige saa godt komme i samlivet som i timerne. For mit eget vedkommende er jeg sikker paa, at i disse aar er samlivet vigtigere end alt, hvad man kan gøre i timerne. Vi kan ogsaa sige det saadan, at timerne maa gøres til samliv om værdierne, mere end til undervisning. Det er det væsentlige.

Jeg synes ikke, højskolens maal kan udtrykkes bedre med henblik paa vor tid end Ahlberg gjorde det, naar han ønsker os, at vi maa være med til at føre ungdommen ind i et fællesskab, som virkelig paa en ny maade dækker det tabte fællesskab. At vi maa hjælpe dem til aktive glæder, og at ungdommen paa højskolerne maa opleve den sindets samlethed, som er muligheden for den undren, som er spiren til tro.

Margrethe Christiansen.

MENNESKETS TILBLIVELSE

SAA står vi få dage fra 1950, midten af det 20. århundrede. Vil den sidste halvdel af dette sekel byde på lige så forfærdende oplevelser som den første, eller vil den blive den store nybrydningstid for det kommende samfund?

Herhjemme har vi i år fejret vor hundredårige grundlov med det spørgsmål i sindet: har vi under den nået, hvad dens fædre i deres lyse tro drømte, kan vi bevare og udbygge den i kommende tider? Vi så det nordiske samarbejde militærpolitisk sprænges, men følte samtidig, hvor nødvendigt vort sammenhold er, og at *alt* må gøres for at styrke det. I den store verden gøres det ene organisatoriske krafttag efter det andet: U. N. holder sine betydningsfulde møder, europarådet sammenkaldes, i Caux søger man at skabe et forum for de gode viljers samvirken, og Een verden-bevægelsen spreder sig. Vor efterhånden lille verden omspændes af disse mange gode kræfters spil med håb om, at de også må sprænge modsætningen mellem øst og vest og vise, at alle mennesker vil fred og tryghed, det atlantdeklarationen så forjættende talte om.

Alle mennesker! Ja, bag det hele står jo mennesket, det enkelte og de mange. Inge Krokann taler i sin store romancyklus om Lo-folket et sted om mangmennesket, der bruges og misbruges af dem, der vil andet end det, som ret er; men her er det, der må tages fat, det enkelte men-

neske må lære at lyde loven i sig selv, den indre lov, der er ældre end alle andre, og som forbyder en at gøre uret. Den enkelte i bygden maa lære den, bygderne må lære den, landet, verden.

Det er jo som i historien om faderen, der for at få fred lidt for sin spørgelystne lille datter klipper et verdenskort fra avisen i mange stykker og giver hende det som puslespil. Kort tid efter overraskes han af, at hun er færdig. „Jo, for ser du, far,“ forklarer hun, „der var et billede af nogle mennesker paa bagsiden, og når menneskene blev, som de skulle være, så blev verden det også!“

Men hvorledes skal da mennesket være? Ja, herpå vil vel kunne gives mange svar fra øst og vest, og dog — inderst inde har vi jo alle mere eller mindre klart et ideal at stræbe mod i den kamp, om hvilken Olav Duun siger, at den måske kan synes forgæves, men *at det aldrig er forgæves at kæmpe den*. Thi i denne kamp er det at det bedste i mennesket søger at realisere sig, i den frie personlighed, mennesket og medmennesket.

Det er om denne kamp, Paul la Cour taler i sin rige lille bog „Fragmenter af en dagbog“. Han har selv i sin digtning sandet ordene: *at være digter er ikke at digte, men at skabe en ny måde at leve på*. Og her søger han da at kaste lys over vejen fremad mod den frie personlighed, der, som han siger, „ikke skal være del af en helhed, men en helhed selv; thi kun mellem sådanne helheder kan det sande fællesskab bestå,“ det Fællesskab, uden hvilket vi intet er.

Ud fra mottoet: „Ingen er menneske. Alle kan vi blive det“, søger han at vise noget af tilblivelsesprocessen, hvor man ikke samler sig om noget, men åbner sig til noget. At kunne modtage og forme i ensomhed og fællesskab er opgaven, at kunne forme sig selv i kampen med „dæmonen“, de dyriske drifter, det gamle menneske, som man skal besejre og ikke ligge under for, således som de nazistiske førere trods Nietzsche gjorde det. Men denne realisering af sin egen personlighed har kun sin værdi, ja, er egentlig kun mulig sat ind i fællesskabet. Og han slutter: „Du, som ikke kan løsrives uden at gå under som menneskeånd, du, som rummer og rummes, som hviler i forbindelser. Du, der er, fordi du er med, fordi du er strøm og gennemstrømmet — aller enklest tør du tilstå: *Jeg er ikke ene — altsaa er jeg.*“

Denne tro på, at der kan skabes et stort fællesskab, hvor jeg'et ikke går under, men udvikles og beriges, at øst og vest her kan lære af og berige hinanden, møder vi hos vore unge digtere. Her står angsten for at gå ind i et over-individualistisk samfund eller i et individudslettende fællesskab side om side med troen på, at der i brydningen mellem disse to yderpunkter kan skabes en ny tid, en ny verden.

Vi må med erfaringer fra det 20. århundredes første halvdel se vort nederlag i øjnene, men just derigennem få mod og kraft til at bygge på det nye.

Her må frem for nogen nævnes Erik Knudsen med hans rige lille digtsamling „Blomsten og sværdet“, hvor angst og tro brydes som i digtet „Credo“:

„Jeg tror, at fødselstimen er inde,
at alle de vilde råb er veer.
Jeg tror at mørket er ompændt af lys,
som endnu tøver bag nattens rand.“

og videre

„— Pludselig elsker vi dette liv
og ser ingen dårende spøgelse mer;
troen der før var klippegrund,
er blevet en stjerne. Menneske! se,
din verden er levende virkelighed,
dyrebar, krævende virkelighed —
og den, der elsker, forandrer alt,
og den, der elsker, har evigt liv.
Stiger en stjerne, en nyfødt ild,
en nyfødt tid — — —.“

Ofte kan man fyldes af angst for de vældige kræfter i atomet og iblandt verdens store, der sætter alt ind på at kunne udnytte disse kræfter i tilfælde af kamp, og kæmpes gør der, mange steder paa kloden, men livets kræfter arbejder også, stille og stærkt, måske mindre højroset, men det er vel altid i det små, at det sandt store fødes.

Godt nytår 1950.

Guldagger.

*

Till Guldaggers nyårsönskan vill jag foga min med ett par rader ur en av Harry Martinsons dikter i Passad 1945, där den svenska maningen stämmer väl överens med den danska rösten om stillheten:

„Bäst är mänskan när hon önskar det goda hon inte förmår
och slutar odla det onda som hon lättare förmår.
Då har hon dock en riktning. Den har inget mål.
Den är fri från hänsynslös strävan.“

Carin.

DE ER LØGNERE

De er løgnere,
de, der taler
og tegner af din Sjæl
og blotter dybets
intet bag din tanke.
De truer dig paa livet,
vil kvæle dig i dvælen,
ved tomt at tuske
om de ting,
— som er.

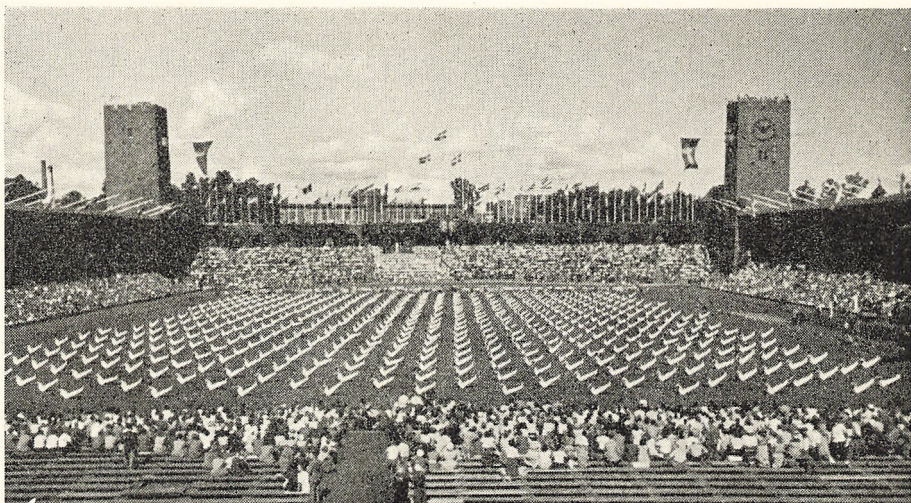
De er løgnere,
de, der stirrer
og gransker i din sjæl
igennem trange
rør og glatte linser.
De dissekerer livet,
de blotter i en raven
og hvisler vellyst ud,
naar luppen ser,
at det, som sjælens øje saa
som liv
— var graven.

De er løgnere,
de, der fryser
med tal og stoffer bort,
bort det barn,
der lo af undren
i dit varme hjerte.
De blinder dig paa sjælen,
vil skære undrets linse bort
og jage dig alene ud
at se den nat,
de skabte dig,
— af sort.

De er løgnere,
de, der kommer
i hovmods dragt
og bær' bevis
paa gudebil'dets illusion
og drømmenes forlis.
De selv er døde,
alt de ved
blev luppens offer.
Kærlighed, —
den indre brand,
der aabenbarer
visdom
og skænker ordet skaberkraft, —
har ingen haft,
som ikke saa,
at hjertets øjne
ene ber
— og ser.

ERIK ROSTBØLL.

OMKRING LINGIADEN

MAN har i de senere aar talt om faretruende tilbagegang indenfor den folkelige gymnastik, og i „Information“ har Knud Lundberg flere gange holdt begravelsestalen over denne — som han kalder den — „kastrede idræt“, der har overlevet sig selv og ikke er noget for mand-folk. Skal man dømme efter referaterne i „Information“, har han heller ikke haft meget ud af at være til Lingiadene. Hele hans syn paa den folkelige gymnastik maa vel ses ud fra hans manglende venskab til arbejdet indenfor gymnastikforeningerne. For ham maa det være komplet uforstaaeligt, at 15,000 unge vilde ofre saa megen tid og saa mange penge for at være med de fem dage i Stockholm, naar der ikke var noget, der hed konkurrence.

Men de unge piger og karle *ville* til Lingiadene, og der ville have været mange flere, dersom deltagerantallet ikke havde været begrænset. For de unge, som var med, blev det en oplevelse, der stadig vil staa som et af de største og bedste minder fra ungdomstiden. Her mødtes man med unge fra andre lande for — uden konkurrence — at vise, hvad man kunde præstere. Hver enkelt følte sit ansvar og gjorde sit bedste; men ikke for at vinde personlig hæder — det var helheden, det gjaldt. Det fællesskab, der saaledes opstaar mellem hold og leder, anser jeg for at være noget af det mest værdifulde, vi har indenfor gymnastikken. Der lærer den enkelte gymnast, at i fællesskabet ligger der styrke. Een mand

er tilstrækkelig til at ødelægge helhedsbilledet; men alle skal være med, for at resultatet skal blive godt. Saa det er en misforstaaelse at tro, at den enkeltes ansvar bliver mindre, jo større holdet er — jeg vil næsten tro, at det modsatte er tilfældet.

Noget af det mest betagende ved Lingiaden var indmarchen ved aabningshøjtideligheden. Forrest gik 60 unge, svenske gymnaster med de deltagende nationers flag, og jeg synes sjældent, jeg har set nogle gymnaster, der gik saa fint som de 60 Mand. Deres gang var baade spændstig og fuld af fremdrift. Derefter kom saa alle de mange hold i en næsten endeløs kolonne. Lyse nordboer, mørke indere, iltre franskmænd — hvert land havde sit særpræg. Og da til sidst alle gymnaster stod opmarcheret paa stadions grønsvær, vilde begejstringen ingen ende tage, og det var forstaaeligt nok. For der stod den tusindtallige ungdomsskare som et symbol paa, at der findes noget, som kan samle unge fra det meste af verden i samdrægtighedens aand, og det følte man ogsaa under de følgende dages opvisninger.

Det vil føre for vidt her at komme ind paa en gennemgang af de enkelte holds opvisninger; men jeg vil paa et par omraader foretage en sammenligning af de forskellige landes mandshold. Selv om jeg havde ventet, at nogle af holdene havde musik til de fritstaaende øvelser, havde jeg dog ikke regnet med, at der kun var enkelte hold foruden de danske, som ikke benyttede musik. Men det var let at se, at det var paa begyndelsesstadiet. Det norske holds musik var en hel misforstaaelse — den var meget daarligt valgt og passede slet ikke til øvelserne. Noget bedre var det hos det svenske hold; men det absolut bedste saa man hos Finland. Musikken var god, den passede stort set til øvelserne, og saa var der endda tre hold gymnaster, der udførte forskellige øvelser til den samme musik. Der har ligget et stort arbejde forud for at faa det til at klappe. Det bliver spændende at se, om musiken vil vinde indpas i dansk mandsgymnastik; det vil jo uvægerligt stille større krav til lederne. Samtidig vil musikken komme til at gaa en del ud over den personlige kontakt mellem leder og gymnaster, saa det er et spørgsmaal, om det vil være en vinding at tage musikken med.

Ogsaa paa et andet omraade saa man en afgørende forskel mellem Danmarks og de øvrige landes hold, og det var i spørgsmaalet om afspænding. Mest udpræget saa vi det hos det norske hold, hvor lederen afgjort har taget størst hensyn til det rent fysiologiske grundlag for øvelsernes opbygning. Der var ingen unødvendige spændinger; men samtidig var der heller ikke udtryk af kraft og mandighed, saaledes som især Mads Niensens hold viste det. Mads Nielsen blev i de svenske blade kritiseret en del for sin form og arbejdsmaade — det blev kaldt militæ-

risk. Vi, der kender Mads Nielsen og ved, hvad han vil med gymnastikken, forstaar saa godt, at det er det opdragelsesmæssige, der ligger til grund for hans strenge og ubetingede krav; men det kan være vanskeligt for udlændinge at se det, naar de ikke kender den danske folkegymnastik — dens historie og dens nuværende vilkaar. For Mads Nielsen ligger det etiske — og det æstetiske — i første række.

Her i Danmark er der efterhaanden flere ledere, der ligger paa Mads Niensens linie, saa man ser for øjeblikket en udvikling, hvor forskellen mellem mandsgymnastikken her og i andre lande bliver større og større. Vi kan vel regne med, at der altid vil ske en udvikling indenfor Gymnastikken — i hvilken retning det saa end bliver. Nye mænd og nye forudsætninger vil tilsammen skabe fornyelse. Og denne fornyelsestrang maa hilses med glæde, da den er udtryk for, at der er livskraft i det gymnastiske arbejde. Fornyelsen har til tider faaet slagside; men ogsaa det har vi lært noget af, saa man kan næsten sige: „Hellere ramme ved siden af end slet ikke ramme!“

Ser man paa det fysiologiske omraade, saa har man vel søgt — efter bedste overbevisning — at afpasse gymnastikken efter den viden, man har haft om legemet og de fysiologiske love, der gælder for det. Og da er det jo især i de senere aar, der har været foretaget grundige videnskabelige undersøgelser af legemsøvelsernes indvirkning paa menneskelegemet. Ling studerede i sin tid anatomi; men nu til dags er det fysiologien, det gælder. Ling søgte efter bedste evne at skabe sin gymnastik, saa den kunde være til gavn for menneskelegemet; men i sammenligning med vor tids videnskabsmænd vidste han ikke ret meget. Men han havde en stærk tro paa, at det gavtede. Nu kan man næsten sige, at det omvendte er tilfældet, idet man nu er meget skeptisk overfor spørgsmaalet om gymnastikkens sundhedsmæssige betydning. Det er klart, at de senere aars undersøgelser paa de forskellige gymnastikteoretiske laboratorier har faaet indflydelse paa gymnastikkens udformning, og det gælder i større grad i udlandet, end det er tilfældet herhjemme. Man kan vist godt sige, at medens gymnastikken i udlandet i de senere aar har udviklet sig med stor hensyntagen til det fysiologiske, saa har vi her i Danmark stadig taget mere hensyn til det æstetiske og især det etiske. Grunden hertil er nok den, at vi stadig anser det opdragende moment for at være det vigtigste, og det skal det blive ved med at være. Men naar man ser, at udviklingen her i Danmark gaar i en helt anden retning end andre steder, saa melder spørgsmaalet sig, om vi ikke alligevel kunde tage mere hensyn til den fysiologiske side, uden at det derfor gaar ud over det opdragende. Jeg tror, man kan det, og i hvert fald bør man ikke indføre øvelsesformer, som skaber unødigt spænding og er i modstrid med de

fysiologiske love, selv om man derved fremelsker noget, man kalder „mandige bevægelsesformer“. For en mands muskler maa — saavel som en kvindes — have tid til afspænding, ellers vil de ikke være i stand til at yde saa meget, som de kunde have gjort, naar der stilles maximale krav til dem.

Alt i alt er jeg lidt betænkelig ved den nye udviklingslinie i dansk mandsgymnastik, og dog vil jeg paa ingen maade søge hen i retning af det, jeg har set i Norge og Schweiz, idet gymnastikken altid først og fremmest skal være et led i det folkelige ungdomsarbejde.

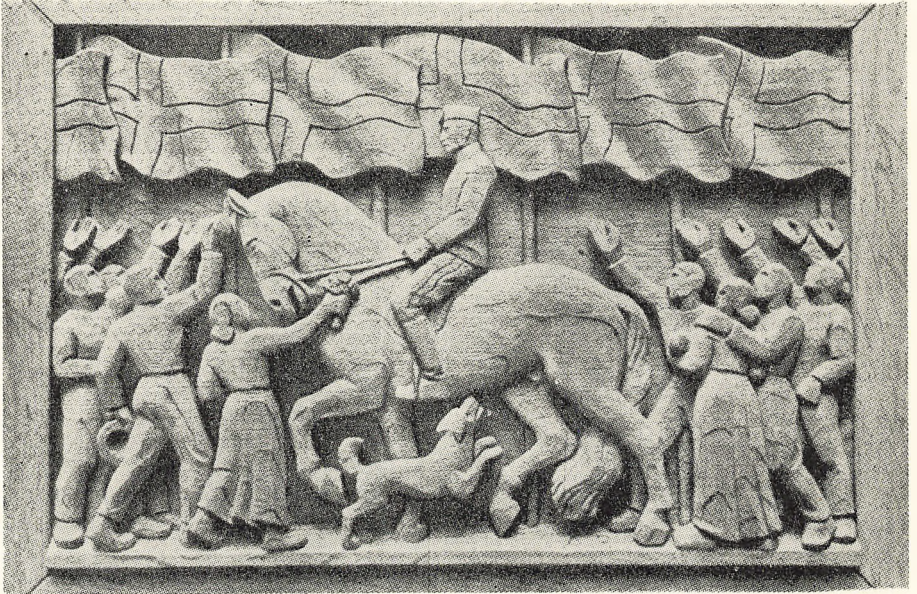
Bent Jakobsen.

*

Til sommerpigerne fra 1949 vil vi gerne sige rigtig mange tak for den smukke gæstebog, I sendte os. Efter brylluppet fik vi tid til at tage en tur til Norge, og nu er vi ved at indrette os ovre i Ole Jensens hus.

Kirsten og Bent.

Axel Poulsen: Nationalgaveskrinet, 1940

VORE FEM BEDSTE BØGER

Det kan tilsyneladende se lidt forvirret ud, når jeg nu nævner fem navne af forskellig nationalitet, det ene oven i købet hørende til en ældre generation, men for mig at se er der forbindelse mellem dem. Der er noget værdifuldt og positivt, der er fælles for dem alle, og som kommer alle moderne mennesker ved.

1. *Martin A. Hansen: Agerhønen.*
2. *Antoine de Saint Exupéry: Blæsten, sandet og stjernerne.*
3. *Elio Vittorini: Samtale på Sicilien.*
4. *Paul Gallico: I liv og død.*
5. *Alexis Kivi: Syv brødre.*

I Martin A. Hansens novellesamling findes der mange ting, som man umiddelbart gør oprør imod, fordi det strider mod gængs opfattelse. Men man føler det som forbryderen, der vender tilbage til åstedet. Lidt efter, at man har forladt bogen i vrede, sidder man med den igen, fordi den taler sandhed. Den viser os mennesket ribbet for alle illusioner, men den viser os samtidig et søgende menneske, der mere eller mindre bevidst tror på, at der findes en udvej.

Franskmanden og flyveren Saint Exupéry nåede ikke at skrive mange bøger, men hans bøger er værd at læse. „Blæsten, sandet og stjernerne“ er i år kommet i et nyt oplag. Man hæves selv op over hverdagens trødemølle ved at følge denne flyver på hans vej under stjernerne. Jeg kan bedst karakterisere Saint Exupéry med hans egne ord: „Man udvider sin egen sjæl ved at opdage, at der gives andre“.

„Samtale på Sicilien“ er en ejendommelig lille bog af en italiener, der ikke giver

nogen løsning på livets spørgsmål, men han tumler med dem. Han lider under „denne verdens forhånedede lidelser“.

Bogen giver intet svar, men den er en himmelråbende protest mod tomhed.

Fra journalisten Gallicos novellesamling vil jeg blot gøre opmærksom på den sidste novelle: „Snegåsen“. Det er lidt af historien om englændernes evakuering fra Dunkerque i maj 1940, men det er også en digtningens perle, som man ikke glemmer.

Og så er der Alexis Kivis berømte, store roman: „De syv brødre“. Det er finsk natur og folkesind, der åbner sig for os gennem denne herlige bog. Og så er den fyldt med muntre og friske skildringer, der gør den mægtig spændende. Man må overgive sig til den lige fra første side. Men læs den selv!

Boye Andersen.

Ogsaa i aar kommer jeg med alvorlige bøger, der vil kræve sin tid og sit arbejde at komme igennem, men endnu har I lange vinteraftner for jer.

Den største og mærkeligste bog, jeg har læst i aar, var *Arnold Toynbees*: „Historien i nyt lys“. Det er afgjort en bog for viderekomne. Den rummer et helheds-syn paa 21 kulturer, d. v. s. paa hele menneskeslægtens udvikling, et syn, som ligger meget nær op ad Grundtvigs historiesyn og herligt fjernt fra det udviklingsglade, I møder i Wells verdenshistorie og det delvis materialistiske i Hartvig Frischs fortræffelige Europas kulturhistorie. Selv om Toynbee er svær at læse, er det dog menneskehistorie, der er altsaa ingen matematiske formler, ingen utilgængelige fremmedord eller kun faa. Mon en og anden af jer ikke kunne have lyst at gaa i arbejde med den.

Helt anderledes let tilgængelig er *Emery Reves*: „Fredens anatomi“ (Branner 1947), som jeg i intinktiv uvilje mod bestsellers først har læst nu i efteraaret. Den er i mangt og meget naiv og forældet. Den regner ikke med modsætninger mellem øst og vest og kender absolut ikke til den nordiske historie — det samme gælder desværre ogsaa *Arnold Toynbee*. Den tager af gode grunde ikke hensyn til atlantpagten, ja, gaar imod dens bærende idé, men den siger ting om nationalisme, især om det forældede suverænitetetsbegreb, som netop vi grundtvigske og nynordiske skal tænke igennem for at klare os modsætningen mellem nationalisme og folkelighed. Det er en bog, som forenkler alle problemer, ja, kun kender eet eneste problem, men dette siger den afgjort vigtige og rigtige ting om.

En bog, jeg selv har været med til at udgive og skrive, er „Menneskesyn og historiesyn“, Askov forlaget. Fem foredrag om, hvordan man fra Grundtvigs tid til nu har set paa menneskeslægtens udvikling fremad og opad eller — ind i det store mørke. Den faas kun ved at skrive til boghandler Niels Pedersen, Askov, Vejen.

En større bog om mellemkrigstidens rige kulturliv, især i Østrig, er *Stefan Zweigs*: „Verden af i gaar“, og en bog om verden af i dag — bag jerntæppet er *Arthur Koestlers*: „Mørke midt paa dagen“ om likvidationsprocesserne mod den ægte kommunismes pionerer i Sovjetunionen i 1930'erne og derfor ogsaa om dem i Ungarn og Czekoslovakiet i aar og i fjor. Fem bøger i overkanten blev det i aar, især den første.

Endelig minder jeg om, at fjerde bind »Himmeltegnet« af Inge Krokanns store roman er udkommet i dansk oversættelse fra Gyldendal. Inge Krokann var nynorsk lærer her i 1937—38, og hans bog er et af de mest storslaaede værker i norsk litteratur, af kendere sat paa linje med „Kristin Lavrensdatter“ og Juvikingerne. Ligesom dem et digert værk at læse, men det lønner sig.

C. P. O. C.

Det er ikke svært for mig at nævne fem af de bedste romaner, jeg har læst i de senere tider. Jeg nævner dem efter udgivelsesaar. Den første er norsk-amerikaneren *O. E. Rølvaags* fire binds skildring: „I de Dage —“, „Riget grundlægges“, „Peder Sejr“ og „Den signede Dag“. Rølvaag, der er født i Nordnorge 1876 og død som professor i Minnesota 1931, har i de nævnte bøger, der udkom paa dansk 1943—44, skildret fire norske familier, der udvandrede til Nordamerika o. 1870, kørte i oksekærre mod vest og brød jord op paa prærien. Disse Menneskers kamp med naturen omkring dem og ensomhedsfølelsen i dem er skildret paa en stærk og magtfuld maade. Man lærer de mennesker og deres forhold at kende, man kommer til at holde af dem. Det er en levende bog, der kan læses baade af unge og gamle.

„Hansine Solstad“, der blev oversat paa dansk 1944, anses for at være *Peter Egges* bedste bog. Peter Egge er nordmand, født 1869 og altsaa 80 år gammel. I bogen fortælles der om en pige, Hansine Solstad, der som barn uden grund faar tyvsmærket hæftet paa sig og aldrig, hvor gammel hun bliver, og hvor hun end rejser hen, faar det vasket af igen. Det er en folkelivsskildring af høj værdi. Den skaber medfølelse, og den skaber eftertanke.

Martin A. Hansen er en af vore egne, født 1909 i et husmandshjem paa Stevns, lærereksamen fra Haslev, kommunelærer i København 1933—45. Straks da han udsendte sin første roman, saa man, at her var ikke blot en forfatter, her var en digter. Dette indtryk blev yderligere fæstnet, da han 1945 udgav „Lykkelige Kristoffer“, der er en historisk roman, men sandelig af en hel anden art end H. F. Ewalds og Carit Etlars (selv om de har deres værdi). Den lykkelige Kristoffer lever paa grevefejdens tid og tilhører lavadelen i det dengang danske Halland. Denne idealistiske — og lidt løjerlige — Kristoffer rider ud i verden for at finde en sag, der er værd at kæmpe og dø for. Han ender i det belejrede København. Når man læser Martin A. Hansens Roman, studser man gang på gang: Hvad ved den mand ikke af kulturhistorie! Hvor dybt går hans kendskab til mennesker ikke ind, og hvilken sproglig evne ejer han ikke! Gang på gang møder man en replik, der føles som et ordsprog, men den er det ikke, den er skabt i digterens hjerne. Nogen helt let bog er det ikke, men at det er en af dette århundredes værdifuldeste danske Romaner, er der ingen tvivl om.

I fjor, 1948, udsendte *Aase Hansen* en bog med den forjættende titel „Den lyse Maj“. Aase Hansen er en købmandsdatter fra Frederiksværk, født 1893, cand. mag., underviste i nogle år paa Ullerslev realskole paa Fyn, men lever nu som forfatter. I „Den lyse Maj“ er hun vendt tilbage til sin barndom. „En varm sommerdag i 1908 sad en klynge unge piger paa en grøn bakkeside . . .“, og saa fortæller hun om de fem pigers skolegang, deres hjem, deres kammeratskabsliv og — antydningvis — deres senere skæbne. Denne yndefulde bog gjorde et dybt indtryk på mig, da jeg læste den. Måske den virker stærkest på dem, for hvem ungdomstiden er det tabte land.

„Mødet ved Milepælen“, 1948, er skrevet af nordmanden *Sigurd Hoel*, født 1890. Den skildrer studentertid i Oslo i 1920'erne, kampene under besættelsen og slutter i tiden efter befrielsen. Der er kærlighed i bogen, spænding som i en kriminalroman, nazipinsler, som går en til marv og ben, og tilsidst stiller forfatteren det spørgsmaal: Hvorfor blev selv ordentlige mennesker nazister? Her graver Sigurd Hoel dybt, pinagtigt dybt, og han svarer, at nazismen er vort uægte barn. Bogen har vakt berettiget opsigt i hele Norden.

Der udkommer mange romaner, som er lidet eller intet værd, andre, der kun er underholdning, men i de nævnte fem er der virkelig sjæleføde. De er alle værdifulde digterværker.

Hillerød folkebibliotek, den 3. November 1949.

Anders Uhrskov.

Grev S. Danneskiold-Samsøe: Sydslesvig og Danmark mødes

FREDERIKSBORGERE I ARBEJDESTJENESTE

Vi bygger hjem for Karelerne

Jeg befinder mig i en af F. H.s arbejdslejre, ca. 12 km fra den finsk-russiske grænse. Vi er 8 danske samt en finsk folk. Boligforholdene er meget tiltalende; vi har tre træbaracker at bo i, det eneste, der generede os lidt i begyndelsen, var alle de myg, der findes heroppe. Vi gik rundt og var godt ophavnede, men efterhånden kan man jo også vænne sig til den slags, så nu lader vi dyrene bide så tosset de vil. Vi er alle godt tilfredse og ville gerne blive her noget længere, vi har jo bare tre uger tilbage, men det lader sig jo desværre ikke gøre. Underligt nok at tænke sig, at sådan en flok forvænte danske kan blive så godt tilfreds som vi er, selv om vi kun får 80 Øre om dagen.

Arbejdet her er ret alsidigt, vi fjerner stubbe, efter at der har været en traktor og skubbet dem op. — Rissamling og afbrænding af disse er også en stor del af vores arbejde. Desuden har vi haft en hel del bygningsarbejde, som selvfølgelig var meget interessant for os danske, der ikke omgås træhuse til hverdag. Alt bliver lavet af træ heroppe, om det så er taget, så lægges der træspåner på, et stort og sent arbejde, men meget fornøjeligt. Finnerne er altid i sådant et overstadigt humør, når de er nået til taget, og det er ved disse lejligheder, vi næsten får lært mest finsk. Det er just en af de ting, det kniber allermest med. Sproget er så forfærdelig vanskeligt, fordi det slet ikke har nogen lighed med nogen andre sprog, men jeg må indrømme, at alle disse forvekslinger med sproget, som

vi har været ude for, har givet lejlighed til megen morskab i den Tid, vi har været her.

Befolkningen, vi arbejder for, er alle forflyttede karelere, og vi er meget imponerede over hele deres måde at tage tilværelsen paa. Aldrig ser man dem modløse eller triste, og det til trods for, at det for dem alle gælder, at det er 3. eller 4. gang, de begynder forfra. Det må være hårdt. Den eneste gang, vi har mærket et lille suk, når vi har talt med de forflyttede om deres gamle hjem, var hos et par gamle mennesker midt i halvtredserne. De fortalte, at de kunne stå på denne side af grænsen og se folk gå på deres gamle marker på den anden side grænsen. En ting, alle er enige om, er, at hvis der blev mulighed til det, ville de rejse tilbage til deres gamle gårde, men det skal være under finsk styre. Det må man vist kalde nationalisme.

Efter at jeg nu har opholdt mig blandt denne befolkning i 4 måneder, må jeg sige, at naar folk hjemme begynder at klage sig over en smule modgang, så skulle de skamme sig. Jeg er sikker paa, at hvis en dansk bondemand fik budt sådan et stykke jord, hvor træerne først skulle fjernes og rødderne tages op med håndkraft, før han kunne begynde at dyrke en lille smule (i gode høstår ca. 10 fold for vårsædens vedkommende), saa ville han ganske simpelt opgive og begynde at søge understøttelse.

Jeg mindes, at vi en gang sidste vinter talte lidt frem og tilbage om Finland og det finske folks forhold til russerne. Den gang var der faktisk ingen, der rigtig kunne give besked om forholdene. Det er det måske også meget vanskeligt at gøre, men en ting er sikkert, at her blandt disse vist hårdest ramte folk findes der intet had til dem, der har taget deres land. De er nærmest villige til selv at tage skylden for det skete. Herude i Karelen må man vist sige, at der er et holdsvis godt forhold mellem den tilflyttede og den gammelboende befolkning, til trods for, at de gamle beboere har måttet afgive nogle af deres græsarealer til de tilflyttede.

Økonomisk sidder de fleste vist hårdt i det. En af vore naboer dyrker saaledes hør, som de selv forarbejder, og overalt kan man støde paa den gammeldags rok, som man kun ser ganske få steder hjemme. Heroppe er den stadig i brug. Alle har jo får, og sådan er det mange steder; de er meget gammeldags, f. eks. skærer man stadig rugen af med sejl, en ting, som man hjemme ville synes var håbløst.

Til sidst tror jeg, at du skal have en lille fjer i hatten. Jeg vil slutte med at takke dig, fordi du talte så kraftigt om, at vi skulle ud. Bliv ved med det; jeg vil garantere, at mange andre end jeg vil være glad for at få et lille spark ud af reden. En anden ting, jeg også er meget glad for, er, at jeg kom ud på denne maade med Fredsvenners hjælpearbejde. Vi kommer jo trods alt i forbindelse med mange forskellige slags mennesker, og det er jo netop det man helst skai, når man kommer ud.

* * * * *

Vi passer tyske børn

Du vill veta något om vad tyska folket tänker och vill, om det stora och nya, helt nya, aldrig förr hörda, som håller på att växa fram härnere. Men det kan jag tyvärr inte säga dig så mycket om, dels därför att jag kanske inte träffat tillräckligt många representanter för de tyskar som överhuvudtaget tänker och vill så där stort och märkligt som du vill ha det, dels därför att jag inte tror att ens bland dom som tänker rätt mycket är den avklaring, så att dom själva kan svara

på de frågorna. Dessutom tror jag inte riktigt på något sånt där helt nytt och noch nie da gewesenes. Du säger om Katarine Pedersens föredrag, som du läst, att det var utmärkt, men bara vad vi sagt i Norden i hundra år. Ja, det är kanske riktigt, men jag undrar om det inte kan vara ganska märkliga tankar i Tyskland. Därför har vi från Norden inte all någon orsak att förhäva oss, för vi har slött somnat in med dom tankarna, här i Tyskland är dom friska och nya och fulla av kraft — och faktiskt ganska märkliga. Mest har jag märkt det på uppfostrans område, hur mycket av det som för oss är självklart, är nytt och märkligt för många människor härnere. Tyskar som besöker vårt barnhem, blir ofta chockerade över den frihet ungarna har och den tilsynes ordning här är. Kanske blir vi lika chockerade över ordningen i tyska barnhem vi ser. I ett annat hem i Braunlage går ungarna t. ex. på wc på bestämda tider åtföljda av en tant!!! För tillfället har vi två tyska seminariestudenter här som praktikanter. Den ena av dom, en förtjusande flicka förresten, sa när hon varit här ett par dar, att hon förundrade sig så oerhört över den fria tonen både mellan de inbördes och mellan de vuxna och barnen. Det var en hel upplevelse, sa hon, något sådant kunde man aldrig möta i Tyskland, och hon var så glad att hon haft turen att få göra sin sozialeinsatz just här, det var ju som en hel utlandsresa. — För en tid sedan hade vi besök av föreståndaren för folkhögskolan i Görde, dr. Borinsky och hans fru. Hon tyckte det var ett sånt storartat arbete vi gjorde med barnen här (det låter som jag skryter, men du skall märka strax att det inte är menat så, vi kan nämligen inte riktigt rå för det), och det bästa var, sa hon, att man inte märkte att det var ett arbete, barnen fick bara vara sig själva och var helt enkelt lyckliga här. Jag tror att vi från Norden har en annan stil, en annan hållning, kanske mot alla människor, men det märks i varje fall tydligt mot barnen. Det är något som vi, till en början i varje fall, är omedvetna om, vi märker det först när vi jämför med tyska hem och i synnerhet barnhem, och när vi ser det intryck, det gör på människor som kommer hit. Barnen upplever en frihet här, som dom inte känner till, och samtidigt fasthet och trygghet, och därför är det nog sant att dom är lyckliga hos oss. Det är också en stor glädje att se hur ungar kan förvandlas och frigöras mens dom är här. Det kan t. ex. hända första gången man har fatt i en ny unge, som har gjort något, han inte får — det finns nämligen också här saker, som ungarna inte får göra — att man kan läsa skräck i hans ögon — har är nämligen fullkomligt övertygad om att man ska slå honom, för det är han van vid. Men konstigt nog fortsätter ungarna att lyda, fast vi inte slår dom och har mycket lite av bestraffningar. Vi har haft en liten flicka, som den första månad, hon var här, inte sa ett ord och såg förtvivlad ut varje gång man talade med henne eller försökte få henne med i någon lek — och du kan tro det är en glädje att se den ungen mer och mer frigöras, börja prata och skratta och leka som andra barn — bara genem att vara här tillsammans med alla de andra. Många av våra barn har ju ohyggliga upplevelser bakom sig, en mycket stor del är flyktingar, och i de flesta fall har de miserabla ekonomiska förhållanden i hemmet. Många av dom kommer från hem där man ska leva 4—5—6 personer på 50 mark i månaden. Många av dom är allt för tidigt vuxna och ansvarstygda små människor, som här igen får bli de barn dom skulle ha lov att vara. Det värsta är bara att dom ska hem igen!

Till min uppgift hör också att besöka deras hem i Braunschweig, i synnerhet när det är något speciellt man behöver tala med föräldrarna om, men också annars, och där kan man väl nog få se eländiga förhållanden. Jag har varit i ett s. k. hem, där det bodde 6 personer i en 6 kvadratmeters kabin i en bunker

under jorden, utan dagsljus och utan riktig frisk luft! De allra flesta familjer i Braunschweig, flyktingar och icke flyktingar, av alla samhällsklasser, bor hopkörda i ett eller två rum. Av alla de familjer jag besökt i Braunschweig, har en enda bott i en normal lägenhet på två rum och kök och badrum. Ingen av de andra har haft ett eget kök. Och det gäller inte bara våra barn, som tas ut bland de på ett eller annat sått dårligast ställda.

När man så läser nästan varje dag Information, som vi får härnere, om att flyktingarna måste bort från Sydslesvig, så kan man inte känna riktigt på samma sätt för det, när man sett hur folk lever här. *Vart ska människorna ta vägen?!?* Vet dom, som skriver detta, något om vad dessa människor upplever, som skjutsas hit och dit och är lika ovälkomna överallt?!? Det kan ju vare en viss rimlighet i att Sydslesvig inte har större flyktingprocent än andra landsdeler, men när man talar om att varje østtysk flykting, ska bort därifrån, så vet man inte vad man säger.

Jag träffade också i lägret några, som varit flyktingar i Danmark. De hade haft det bra i Danmark, allt var bättre där utom piggråden, den fanns i alla fall inte här. Efter mitt samtal med dom kom jag att tänka på något. Var för kunde inte Danmark behålla dessa 300,000 flyktingar eller hur många det nu var? Inte som fångar i läger utan låta dem få arbeta som vanliga människor, bli danska statsborgare. Ett land som Danmark kunde sagtens uppsuga 300,000 tyskar utan att det betydde något. Inte för att det skulle löst problemet härnere, men man skulle ändå gett *dem* en hygglig existens. Varför inte fördelat dem på Norden förresten? Nog kunde vi ha råd att vara lite generösare just med att ge plats til människor. Det har ju nyligen varit en stor diskussion i Sverige om man skulle ta emot tyska flyktingar som kom dit, och också där är man så rädd för att några svenskar ska bli arbetslösa o. s. v. Om några fler människor kom ner och såg hur det är här, så tror jag de skulle ändra sig. Jag förstår visst att man menar det är farligt att öppna gränserna, det skulle komma en ström av människor, men det äcklar mig, när jag tänker paa hur rädda vi är om vårt välstånd.

Du frågar om så mycket, som jag skulle vilja svara på, C. P. O., och här skriver jag om sånt som kanske inte alls intresserar dig. Och brevet börjar ju också ta väldiga former. Somligt av det du frågar, kan jag inte svara på. T. ex. om jag tror på Tysklands demokratisering. Det har jag träffat för få människor till att kunna döma om. Jag har träffat människor som verkar sanna demokrater, kanske inte i sin form, där är tyskarna inte just demokratiska, men i sin syn på människor och på samhället. Men jag har också träffat människor, där demokratin ligger som en yta av fraser över en nazistisk människosyn. Och också en lärarinna, som verkar både sympatisk och förnuftig, som i dag säger: Jag är övertygad nationalsocialist. Hade hon sagt det högt för två-tre år sen, vore hnn inte lärarinna nu. Men jag tror att tyskarna har betydligt mindre av demokratisk människosyn än vi har i Norden. Och det har nog inte så mycket med nazismen att göra, det är äldre. Här är mycket med skillnad på folk. På rikt folk och fattigt folk. På „bildat,, folk och obildat. T. ex. en för oss okänd klyfta mellan akademiker och icke akademiker. Och motsättningen mellem bönder och stadsbor är mycket starkare här än hos oss. — Jag tror det är rätt typiskt, när en tysk dam sa till mig häromdan, när vi talade om en portier på ett hotell: Det vet man väl hurdant den slags folk är. Portiern var en väldig hygglig pojke, som jag inte kunde se något „den slags“ hos. Men engelsmännen är inte bättre. Sannerligen. Häromdan hade vi bsök av en engelsman. Han kunde absolut inte äta middag hos oss, därför att här skulle han äta vid samma bord eller åtminstone i samma rum som sin chaufför och sin sekreterare!

Ja, där har du en del av mitt svar på din fråga om min syn på engelsmännen härnere. Men bara en del. Där finns äckel av storsnudethet och hänsynslöshet och halvkultur. Men det finns också många fina människor ibland dom. T. ex. en av de ledande i Education Branch, som vi hör under. Han arbetar med att få igång olika slags „kulturellt arbete“ härnere, och det lyckas för honom, därför att han förstår att låta tyskarna ta egna initiativ och få ansvar och blandar sig så lite som möjligt i det som är.

Birgitta Thermoënius.

Vi bygger Tyskland op

F or tiden har jeg en lille ferie fra mit arbejde i Tyskland hos organisationen „International Civiltjeneste“. Det er et ganske vidunderligt og interessant arbejde, som jeg er meget glad og taknemmelig for. Hvor er det godt at komme derned at se forholdene, som de virkelig er. Man får så meget at se og lærer at forstå så mange ting, man aldrig før har forstået, og den ånd og tone, man fornemmer blandt kammeraterne, er sådan, at man bliver fyldt med tro og håb på livet og mennesker, og det er så skönt.

Det har også gjort et dybt indtryk på mig at mødes med den tyske ungdom. Når jeg tænker på dem, jeg har mødt, så føler jeg mig somme tider så inderlig flov og lille, for mennesker, som vi i organisationen, kommer jo med den opgave at vejlede, påvirke og opdrage, og så møder man disse pragtfulde unge tyskere, ofte fuld af ansvarsfølelse og også opfyldt af vilje til at gøre deres til at genopbygge et nyt fredens Tyskland. Hvor jeg dog beundrer dem, for arbejdet er så uendelig svært. Tænke sig de stakkels lærere, hvad de har at arbejde med, 50—70 børn i en klasse, ofte i forskellige aldre, intet skolemateriale, men jeg har mødt unge mennesker, der tager fat med frisk mod. Ja, mit hele syn paa tyskerne har ændret sig meget. Jeg har haft lejlighed til at tale med mange mennesker af alle samfundslag og i alle aldre, og det har været så værdifuldt for mig. Nogle forhenværende officerer fortalte mig, hvor grusomt og nedbrydende det var, den dag, de pludselig opdagede, det hele var løgn. Nogle mistede fuldkommen troen på *alt*: Manddom, gud, mennesker og retfærdighed, og har først igen genvundet troen gennem forfærdelig svære kampe. Jeg kender en sådan ung mand, der har været gennem dette, og jeg må sige dig, C. P. O., han er nu en personlighed saa god, klog og stor, så man finder ikke let magen.

Også den taknemlighed, der strømmer een i møde, gør så uendelig godt. Jeg følte hele tiden, at jeg modtog i stedet for at give. En dag kom en lille pige hen og trykkede mig noget i hånden med et dejligt smil. Det var en svedske og et bolsche, som hun åbenbart havde gemt længe. Jeg fik tårer i øjnene og vidste næsten ikke, hvad jeg skulle gøre, men sådan en lille hændelse giver nyt mod og kraft. Sådan havde jeg dejlige oplevelser næsten hver dag. Alene det at gå og tale med kammeraterne. Vi arbejder også sammen med Kvækere, det er gode og fine mennesker. Der var især en amerikansk kvæker, David Richie. Han havde oprettet arbejdslejre næsten over hele Europa. Jeg har aldrig truffet et menneske med så jævn og stille en natur og med et sådant tjenersind. Hvor er det dog vidunderligt at mødes med sådanne mennesker.

* * * * *

HILSNER FRA SYDSLESVIG OG NORDEN

Sydslesvigere paa højskole

Det var med stor forventning, jeg tog til Frederiksborg, ligesom det var med stor forventning, jeg var taget til Danmark for dengang et halvt år siden. Nu skulle jeg for alvor lære Danmark at kende — Danmark i arbejdsdragt. Nu skulle jeg færdes blandt mennesker, især unge, som kunne forstå mig og som jeg kunne forstå, unge med andre idealer og livssyn end de havde, jeg var vant at omgås. Men det blev ganske anderledes!

Så kom højskolevinteren. Heller ikke den blev helt, som jeg havde ventet — måske bedre, måske ikke så god —, men hvad jeg fandt, var de kammerater, jeg havde søgt; kammerater i ordets forstand, unge som forstod at blande skæmt og alvor til et harmonisk hele, som kunne give Alvoren et stænk af det lette, det lyse, og som igennem legen kunne trække en tråd af alvor — det, som gør så dansk.

Om vi kan lære noget af den ungdom? Ja, uden tvivl. Vi kan lære at færdes i frihed under ansvar.

Nu er højskolen i Jaruplund ved at blive en realitet, og vi venter os meget af den. Vi venter, at den bliver det samme for os, som højskolen er blevet for det øvrige danske folk: Et centrum for vor gamle danske kultur og et brydningssted for det nye folkeliv, der er ved at skabes hernede.

En venlig hilsen og tak for i vinter.

Søren Andresen.

Paa besøg i Sydslesvig

Jeg lovede C. P. O. at fortælle lidt om min tur til Sydslesvig, og det vil jeg saa forsøge; men jeg ved næsten ikke, hvor jeg skal ende eller begynde. — Sønderjydsk forening for Fraugde har fadderskab for St. Vig sogn, der ligger ca. 15 km sydvest for Flensborg.

I november blev vores formand og jeg inviteret derned i tre dage for at holde „foredrag“, og det gik let igennem, saa vi fik det engelske visum. — Vi fik en meget hjertelig modtagelse, og der var arrangeret møde sammen med os den første aften. De har jo kun en krosal at samles i; men det gør ikke noget. Der var pyntet med dannebrog paa væggene og blomster paa bordene, kaffebrød havde hver især selv med, saa det gik udmærket. Der er ikke ret mange, der kan tale dansk, men synge dansk, det kan de, lige saa godt som paa nogen højskole herhjemme. Lærer Rattenborg (der er dansk lærer i St. Vi), mente, at kun ca. 10 pCt. af de voksne forstod dansk; men de er ivrige efter at lære det i aftenskolen. Da jeg ikke kan tysk, var der jo ikke mange, jeg kunne tale med. De har en mængde flygtninge der, ca. 112 pCt. Derfor er der ogsaa mange af disse i ledende stillinger, og det har tilfølge, at dansksindede ikke let kan faa arbejde ved det offentlige eller lignende. Men derfor giver de ikke op. Efter sidste valg er der kun meldt et barn ud af skolen og istedet tilmeldt 29 i den danske, saa det tyder jo ikke paa tilbagegang. Der er ingen tvivl om, at det er deres højeste ønske at komme hjem til Danmark. En mand sagde til mig: „Vi kan ikke selv blive rigtige danske; men vi kan lade vore børn opdrage til det“. — Næste dag var jeg i skolen og overværede en time i tysk, og hilste paa en hel del af de børn, der var her oppe. Senere var jeg paa besøg i nogle hjem. Ikke et sted kommer man ind uden at de savner nogle fra krigen, eller der er invalider. Men de klager ikke, fortæller bare stille om sønner, der faldt i Rusland, og viser hans billede. Jeg forstaar ikke, at de kan holde modet oppe, for det kan de, trods alt.

FINLAND – SUOMI *Folkhögskola och folkakademi*

Jeg havde sidste vinter Nordens stipendium til et højskoleophold i Finland. Efter C. P. O.s raad valgte jeg den gamle minderige stad Borgå, og fik der lejlighed til at opleve baade Folkhögskola og Folkakademi.

Folkhögskolan i Finland kan nærmest sammenlignes med vore ungdoms- og efterskoler.

Folkakademin er lige ved siden af Folkhögskolan, og den har 2den og 3die års højskolekursus. Herfra får eleverne eksamensbevis, så de kan komme ind paa seminarier, sygeplejeskoler, handelshøjskolen o. a. læreranstalter.

Skolen er nærmest en forskole til videre uddannelse, og samtidig med at eleverne får alle de obligatoriske fag som religion, litteratur-, kultur- og Finlands-historie, samfundslære, psykologi, geografi, regning, sundhedslære og sang, er der de valgfrie fag. Her kan eleverne vælge det fag, der især har deres interesse. Dette beror på, hvilken uddannelse man har tænkt sig. De valgfrie fag er inddelt i fire hovedgrupper: handelslinjen, kommunallinjen, den tekniske linje og den huslige linje. Eleverne får da alt, hvad der kommer ind under disse fag, f. eks. nationaløkonomi, handelslære, bogføring, maskinskrivning, sprog m. m.

Der findes ingen elevværelser på skolen. Alle elever bor rundt i byen i værelser, som skolen lejer, men alle spiser på skolen, og her er en herlig finsk badstue, der er et helt æventyr for sig.

Paa skolen er der en dejlig festsal, hvor der i løbet af vinteren holdes en del fester. Det er en stor fordel, at Folkhøgskolan og Folkakademin ligger så nær ved hinanden og at de arbejder så godt sammen. De inviterer hinanden på foredrag, dialektaften, julefest og meget andet.

Det var en stor Oplevelse for mig at være på de to skoler og her lære den finlandssvenske ungdom at kende. Den finske befolkning kommer man derimod ikke i berøring med. Der er vist ingen, som ikke har været i Finland, der kan ane hvilket skel der er mellem finsk og finlandssvensk. Dog, der kan være mange diskussioner og misforstaaelser, men paa et punkt er de altid enige, og det er når der skal kæmpes for Fosterlandet.

Skolen sluttede til 1. maj. Jeg blev på skolen og syede for venner og bekendte og tjente penge, saa jeg i juni måned sammen med en lærerinde fra skolen var på tur hele Finland rundt.

Det var en pragtfuld tur op igennem de tusind søers land, der findes ialt 60,000 søer. Søerne, skovene og klipperne — alting var saa storslået.

Vi startede på cykler fra Borgå, og målet var Kilpisjärvi ved den norske grænse. Det var en strækning på ca. 1200 km. Vi var delvis med cykle, tog, bus el. båd. Da vi kørte fra Borgå 4de juni, var det sommer, men efterhånden som vi kom nordpå, blev det køligere, tilsidst, da vi nåede det nordligste Lapland, var alle bjerge dækket af sne, og der lå store driver ved vejen. Søen var dækket af is, og de små birkebuske havde kun ganske små knopper. Det mest imponerende var dog midnatssolen, der skinnede hele døgnet rundt. Det var saa mærkeligt at se farvespillet, når solens stråler ramte klippetoppene, det skiftede i alle nuancer, sommetider troede man der var ild i klipperne.

Heroppe lever menneskene udelukkende af jagt og fiskeri og renmælk. Overalt sprang renerne omkring, de var tamme og havde bjælder om halsen.

På turen op gennem Finland oplevede vi hele tiden elvene, der bruste afsted med de mægtige tømmerstokke.

Dette skal bare være et lille indtryk af min dejlige tur i Finland. Jeg besøgte og skal hilse gamle elever fra Merri (46—47), Doris og Saga (47—48) og Aira (48).

Hilsen til gamle elever.

Edith Gormsen.

WERGELAND & VIGELANDS NORGE

Paa studierejse i norsk digtning

Du skulle lige være her nu. Det ville lige være et liv, der passede dig. Paa en stejle fjeldskrænt, 900 m nærmere Guds blaaøjede himmel end mennesker flest, med en svimlende udsigt ind over Jotunheimens snehvide tinder; alene med sin elskede og en reel, der snart er saa svajrygget af at bære Wergeland og Grundtvig, at den kan søge om invaliderente. Fra morgen til aften bestiller jeg ikke andet end at læse, læse — og skrive. Det er en tilværelse for Guder. Wergeland er en aabenbarelse. Jeg anede jo nok, hvad Grundtvig indeholdt, selv om studierne daglig afslører skatte, som jeg næsten blues ved at faa lov til at gøre til mine. Min Wergeland! Naar jeg faar smeltet malmen og smedet guldet, det bliver et vaaben saa kraftfuldt, at ingen har været bedre rustet til nogen holmgang. Grundtvig, Wergeland og Geijer, jeg skal læse mig øjnene ud af hovedet og køre pennen i smadder, inden det bliver sommer næste gang. Tænk ogsaa hvilken chance, i ti maaneder at kunne samle alle kræfter, ikke behøve at bruge saa meget som een time til noget andet end netop *det*. Jeg har været oppe at se paa Lysebu. Bliver menneskene, jeg skal leve iblandt, lige saa givende som rammen, der skal samle dem, saa kan ordene faa svært ved at slaa til. Iøvrigt har jeg, for at samværet ikke skal stjæle for meget af tid og arbejdskraft, faaet arrangeret mig med universitetsbiblioteket i Oslo, saaledes at jeg der faar en „celle“, et lille studereværelse, hvor jeg helt er mig selv, saaledes at jeg kan have mine bøger og papirer liggende fra dag til dag. Der kan *ingen* forstyrre, og der kan jeg faa alt, hvad der findes af bøger, pjecer og artikler om emnet.

Erik.

Mens jeg var paa skolen, fik jeg saadan en lyst til at komme ud at se mig om — og det tror jeg nok, der var mange af os, der fik. Jeg tog da plads paa vor skønne klippeø Bornholm denne sommer og besøgte alle de smukke steder derovre. Derefter blev jeg soldat, og nu sidste vinter var jeg korporal i „Den danske brigade“. Hernede i Vesttyskland fik vi meget at se, men det var et sørgeligt syn — ruiner, flygtninge, nød og elendighed. Jeg fik hernede brug for min delingsføreruddannelse, idet jeg ledede et kompagni soldater til gymnastik, og det var vældig interessant, og det som jeg interesserede mig mest for derinde. — Efter at jeg blev hjemsendt, fik jeg lyst til at rejse op til vort broderland Norge og faa plads, men først vilde jeg dog have elevmødet med. Efter dette herlige møde paa vor gamle skole med lærere samt alle kammeraterne, som er den begivenhed, jeg hvert aar ser hen til med størst interesse, rejste jeg saa mandag d. 11. juli med „Kronprins Olav“ til Oslo, og herfra videre med Bergensbanen til Myrdal. Herfra til Flåm og videre med baad ud over Sognefjorden til en bygd som hedder Vik. Denne tur med toget fra Oslo til Flåm var en storslaaet oplevelse, som jeg aldrig glemmer — op over højfjeldet til vi naaede toppen ved Finse i ca. 1300 m. højde, og her laa sneen tykt, hvor dejligt ved denne aarstid. Turen fra Myrdal til Flåm er det mest storslaaede, jeg har set — høje fjelde, dybe dale, lange tunneler og store fosser — ja, jeg kunde ønske, at mange flere fik dette stykke Norge at se. I Vik havde jeg det pragtfuldt, var hos flinke mennesker, og var om søndagen paa fjeldture — aa, hvor var det dejligt at gaa oppe paa de store vidder og nyde ensomheden. Man føler rigtig indholdet af Bjørnsons sang: „Der ligger et land med den evige sne, i revnerne kun er der vaarliv at se“. — Endvidere har jeg besøgt en sæterjente, og man maa respektere de norske jenter for

den store indsats, de der yder. Jeg har været paa tur til Fjærland og ude ved de store isbræer, og omtrent herude ved bræen med høje fjelde til alle sider laa en gaard, og her kom jeg i tale med manden, og efterhaanden viste det sig, at vi havde mange fælles bekendte — baade Pip og C. P. O., Bent Jakobsen og Aksel Nielsen. Denne mand hed Øygaard og havde været paa Askov den vinter, hvor I blev gift, og havde altsaa været med til jeres bryllup. Endvidere havde Aksel Nielsen tjent hos ham, og Bent paa en nabogaard. Jeg skulde hilse jer og Bent fra Øygaard.

Jens Møller Jensen, 46—47.

Paa Jessheim kom en av deltagerne bort til mig og spurgte mig i fuldt alvor om, hvad jeg »som bonde« hadde der aa gjera. Det kan tjene til hans undskyldning, at han er lærer i * * *. — Som om vi bønder ikke skulde være like berettigede til aa faa følge med paa de aandsutviklende omraader, som de der ikke er kropsarbejdere. Saa langt vi faar tid. Han brakte mig atter til aa minnes Vigelands »Abels-monument« i Slotsparken. Her staaar Abel — vitenskapsmannen og seeren — paa ryggen av de to som bærer ham. De to kropsarbeidende mennesker. At de er det, kan vi se av deres senestærke kroppe. Men deres blikke og ansikter er vendt ned. Jordvendte. Hadde han eiet en gnist av Grundtvigs menneskesyn — han som har skapt dette kunstværk — saa hadde han ialtfald vridd litt paa hodet til den ene — saa denne kunde faaet en skimt av Vorherres blaa himmel, som hvælver sig over os alle.

* * * * *

Saa ønsker jeg Jer da begge en ret velsignet paaskefest. Jeg gjorde Jer gerne selskab deroppe, for jeg ved, at man kan holde paaske der oppe, saa rigt som faa andre steder. Ikke nede i dalene, det er som her; men indpaa de solbeskinnede eller stormomsuste højfjældsvidder, fjærnt fra menneskeboliger og menneskeværk, kan man, og det gælder ikke paasketiden alene, komme til at opleve ikke alene sin egen lidenhed, men ogsaa Guds nærhed, storhed og kærlighed paa en næsten haandgribelig maade.

* * *

BLANDT SVENSKE GRUBEARBEJDERE

Underjordiske sociale studier

Jeg har just læst Koestlers »Yogien og kommisariene«, det kapitel, som hedder Intelligentia, hvor han behandler den fri tænkning. Det er en fin komplettering til alt, hvad vi læste paa studieholdet af Alf Ahlberg og Ortega y Gasset. Men — det er skrevet paa en maade, saa man helst skal læse 2 sider om dagen, for helt intelligente folk maaske 3. Han maa nu være en særlig skarpsindig forfatter,

eller bluffer han somme tider? Efter hans mening er det jo meget faa mennesker, som hører til dem, der tænker frit.

Selv om man ikke kan regne sig selv til dem, kan man dog alligevel prøve at stræbe efter det. Jeg tor min del naar det aldrig, fordi jeg er alt for glad for vor tilværelse, og fordi jeg alt for let tilpasser mig til ny forhold, jeg kommer ind i. — Nu har jeg f. eks. begyndt paa grubearbejde. Det er jo interessant at prøve lidt af alt. Naar vi læste paa studieholdet om Marx og arbejderbevægelsen, om klassekampen m. m., var det næsten uforstaaeligt for mig. Jeg kom jo fra et godt, borgerligt hjem, kendte ingenting til proletariatet og til fattigdommen. Nu er det lidt anderledes. Jeg er arbejder, er organiseret i fagforening — men proletar er jeg naturligvis ikke. Efter hvad jeg forstaar ved proletar, findes her ikke saa mange, som virkelig tilhører dette lag af befolkningen. Vi har nu 40 timers arbejdsuge for arbejderne under jorden, 2 skifter, lørdag og søndag fri, saa det er ikke saa svært at føre et menneskeværdigt liv som arbejder. Men alligevel. En del af de gamle lever endnu i dag i en sump, gør ingenting af deres fritid, er spirituspaavirkede paa week-end'en og roder sig ind i uanstændige sager. *De* er proletarer. Der findes for resten en del unge med, de, som aldrig kan blive paa samme sted, og som derfor aldrig har penge. Men heldigvis findes der ogsaa en hel del ældre og unge, som har den smule energi, som er nødvendig for at komme ud af det daglige slæb.

Naar det gaar godt, kan jeg tjene 20—25 kr., men i gennemsnit bli'r det nok 20 kr. $5 \times 20 = 100$ kr. om ugen. Afdrag: 19 % skat, 1 % forsikringspræmie. Økonomien er altsaa ikke saa lysende i forhold til arbejdet. Og trods dette kan jeg godt lide arbejdet, fordi alle kammerater virkelig er kammerater. Naar man løber den samme risiko alle sammen saa langt nede i jorden, føler man sig solidarisk. Da jeg begyndte, var alle saa hjælpsomme, jeg kunne slet ikke forstaa, at kristendommens største bud: du skal elske din næste som dig selv, er saa levende her blandt grubearbejderne. Og saa er arbejdet meget reelt, man ved, hvad man skal gøre, og saa bliver man ikke saa beskidt som f. eks. i et jernbrug, et støberi eller et skibsværft.

Blandt kammeraterne er der ogsaa nogle kommunister. En af dem har været sammen med en, som har været i Schweiz i 3 aar, og nu maa jeg forsvare mit fædreland mod mange angreb, hvilket ikke er saa let. Der raader jo stor fattigdom blandt bjergbefolkningen hos os, men hvorfor er de ikke kommunister? Hvorfor er der landarbejdere, som slider fra 5 morgen til 8 aften? Min forklaring er jo kun bristfældig, men den lyder saadan: Det er det totale demokrati, kærligheden til fædrelandet og arbejdsglæden, som er de tre faktorer, som skaber døve øren for kommunistisk propaganda. Saa fremhæver kommunisterne, at klasseforskellen er saa stor hos os. Maaske, men saa længe folket ikke føler det som klasseforskel, saa længe man anser det for noget ganske almindeligt og ikke fornedrende, har det ikke den betydning, som det har i et land, hvor overklassen føler sig som overklasse. Et eksempel: Hos os rejser millionærer paa 3. klasse og skammer sig ikke ved at sidde ved siden af en bonde. Det gør han maaske heller ikke i Danmark. Men hvordan er det i Sverige? Jeg ved det ikke. Almindelig stemmeret er ikke saa gammel i Sverige, og saadanne sager har en eftervirkning, længere end man maaske tænker.

Men nu slut med funderingerne! Klokken er snart 11, jeg skal ud efter mælk og brød og lave middagsmad, og saa fra kl. 13—22 — ned i gruben !

Bärlocher. (47—48.)

FRA SCHWEIZ

Paa arbejde og bjergvandring

I nden jeg tog hened, fik jeg ofte at høre, at jeg sikkert måtte arbejde meget længere end sædvanlig hos os. Dette er ogsaa rigtigt — at jeg så er hos så gode mennesker, at jeg har haft 14 dages ferie + søndagsfrihed, er en anden historie — man har virkelig en lang arbejdsdag, karlene fra 5 morgen til ca. 8 (20) aften. Nogen tyendelov findes der ikke, så man bliver kun ved, så længe der er arbejde. Resultatet er, at der ikke er megen aftenfrihed, men jeg tror, det er ret godt. Der er ikke så meget ungdomsarbejde, så mange biblioteker, som kan optage de unges fritid, og faren er så, at de i stedet går på de mange værtshuse, da er det bedre at arbejde. Men Schweizerne elsker naturen, cykler man ud en søndag, synes hele landet at være paa vandring. Hovedvejene beherskes af de mange smukke biler, så cyklen helt trænges til siden. På småvejene træffer man vandrere, hele familien paa tur med hver sin rygsæk paa ryggen, man ser den lyse, stærke ungdom, som drager ud for at erobre deres land, ikke engang de helt gamle mangler i billedet. Jeg har ofte måttet smile over en 70-aarig eller mere med sine store bjergstøvler og rygsæk, som næsten gør de unge rangen stridig. Det vilde aldrig falde en Dansker ind at foretage disse ture. Men jeg finder denne kærlighed til naturen god, og den er vist i stand til at erstatte mangt et foredrag.

Hvad der vel paa en Dansker, i det mindste paa mig, gør mest indtryk i Schweiz, er deres bjerge. Og jeg har været så lykkelig, at jeg ikke alene har kunnet se dem nedenfra, men ogsaa har været på et par virkelige bjergture til fods og med fuld udrustning. Den første var Säntis (Appenzell), 2504 m. Henimod aften begyndte vi opstigningen og vilde overnatte undervejs. Bjergene er anderledes om aftenen i mørke end ved dagens lys og stemningen en anden. Vi steg opad, til tider gennem den mørke skov, hvor man knapt fandt vejen, ind under fjeldvæggene, hvorfra vandet langsomt dryppede på stenene nedenunder, og forbi steder, hvor det gik stejlt ned i afgrunden. Rundt om os hævede de mørke, stolte bjerge sig, og man følte, at her var fred, langt borte fra menneskenes larm. Billedet fuldenndtes af tonerne fra en ensom hyrde, der langt borte sang sin „Alpensegen“, så de klare, rener toner gav genlyd i bjergene. Efter nogle faa timers søvn, inden det endnu var lyst, gik det videre, bag os skimtedes Bodensee som en smal stribe vand foran målet Säntis. Ved 8-tiden var vi oppe og havde den mest vidunderlige udsigt over Alperne, luften var klar, og kun over Jura lå der et hvidt tågebælte. Hele panoramaet var synlig, og vi satte os til at finde ud af, hvad de forskellige bjerge hed. Da der omsider kom mennesker op med banen, forsvandt vi igen og gik en anden vej ned igen. På den tur var der 3 tyske studiner med os, det var vældigt interessant at lære dem at kende og diskutere om deres syn på verden.

Men det er herligt at gå i bjergene, derop hvor kun de kommer, der har bjergene kær. Der er ingen steder, hvor de mange mennesker føles mere overflødig end netop i bjergene. Der skal man kunne være ensom med den store, skønne natur og med dens skaber. Har I nogensinde set disse bjergfolk, de har gjort et dybt indtryk paa mig. Deres stærke, kraftige skikkelser, men først og fremmest deres øjne. De er fyldt af bjergenes renhed, strålende, som havde de deroppe i ensomheden haft syner og tanker, som selv den bedste bog ikke formår at give. Det er den type, som Schiller i Wilhelm Tell så fint har gengivet. Jeg så Wilhelm Tellspil i Interlaken med Jomfruens hvide top som baggrund, og mødtes der med det gamle Schweiz, som satte sig op mod deres undertrykkere og på Rüttli lovede

hinanden evigt forbund, hvad de siden har holdt og udført i det bedste demokrati i verden (bortset fra, at kvinderne ingen stemmeret har, hvad der i mine øjne er en stor fejl). Men netop det er så godt, at Schiller på baggrund af alle disse mennesker, der søgte sammen og sluttede forbund, har skabt Tell, bjergvandreren, den ensomme, stærke mand, der var parat, om man havde brug for ham, men ellers gik sine egne veje.

*
Jessie.

Hvor mange, mange gange har jeg ikke, som så mange unge før mig, drømt og lagt planer om at komme ud at se og opleve forholdene i et andet land.

Drømmen skulle ikke høre med til de drømme, der for de fleste af os aldrig går i Opfyldelse. Der kom nemlig en dag ganske uventet brev fra en højskolekammerat, der var i Schweiz, at nu var der plads til mig dernede. Jeg greb chancen, dog slet ikke uden betænkelighed, da jeg ikke kunne et ord tysk.

Ellers var arbejdet i huset på mange måder nærmest som det danske. Kun er det jo dernede, som også før i tiden herhjemme, skik og brug, at kvinderne hjælper til på marken, dog var vi på gården, hvor jeg var, ikke så meget med, men ellers ser man overalt kvinderne paa marken fra morgen til aften. Husmoder, Børnene og jeg hjalp til i høet, roerne, kartoflerne og med opsamling af frugten. Mange gange løb sveden ned ad kroppen, og ryggen var øm. Der var alligevel en vis fest over det at være med i arbejdet. Der var en ro over arbejdet, ikke det jag som herhjemme, og ikke den støj af traktorer eller maskiner. Der var tid til at se og glæde sig over den skønhed, der var omkring en.

Her var noget af det, som Pip så ofte har talt til os piger om på højskolen, et fællesskab, husmoder og husfader, der var fælles om dagens slid og dagens oplevelse.

Schweizerne er meget mere indesluttede og tilbageholdne end vi Danskere, og de var vanskelige at komme i kontakt med. Det var ikke let at lære schweizisk ungdom at kende, det var ikke som hvis f. ex. en Schweizer kom til Danmark. Han eller hun kom straks med i en ungdomsforening el. lign., og lærte der unge at kende. Det er meget almindeligt, at pigerne dernede ikke kan lide de udenlandske piger, de troede, vi kom for at blive gift og blive dernede, hvilket vist nok ofte er tilfældet med pigerne fra de krigshærgede lande, som f. ex. fra Tyskland, Østrig og Italien. Nu skal det ikke forstås, som om jeg slet ikke havde lejlighed til at lære unge at kende, tværtimod jeg var meget heldig, jeg lærte ikke mange at kende, men de få hørte til de interessanteste og fornøjeligste unge, jeg endnu har kendt, meget forskellige fra vi danske. Vi har sandelig meget at lære af dem. Det, der gjorde stærkest indtryk, var de unges forhold til kristendommen og til kirken, her var en ungdom, hvis plads var i kirken.

Nej, lad os endelig ikke gå og tro herhjemme i vort lille, moderne Danmark, at vi intet har at lære derude i verden. Er det ikke saadan med dansk ungdom, at vi har alt for meget at udfylde fritiden med, så vi helt glemmer at koncentrere os om meningen med det hele.

Når karle nu til dags taler sammen, er det så om stort andet end traktorer, motorcykler o. l., og er det os piger, så er emnet som regel det sidste bal.

Vil I ud at se noget, så tager I aldrig forgæves, når I tager til Schweiz, der er noget at lære for alle og meget at se. Jeg oplevede 8 gode arbejds måneder i Schweiz.

„Philip“.

FRA STRIDEN HERHJEMME

For rigsdagen og mod atlantpagten

Kort før jul var jeg sammen med min Frederiksborg-kammerat *****
*****. Vi talte da også om, at vi gerne vilde vide, hvordan du nu stillede dig til aktuelle problemer.

Desværre må jeg beklage, at jeg er ikke så lidt skuffet, efter at jeg nu et par gange har stiftet bekendtskab med din mening om tingene. For det første læste jeg i elevskriftet dit ønske om, at vi klart skulle slutte os til vestblokken. For det andet har jeg nu læst, at du i Kristl. Dgbl. har skrevet i meget anerkendende vendinger om Knud Kristensens sidste skridt, hvor du ogsaa anerkendte hans udtræden af rigsdagen og sluttede dig til hans lidet rosende omtale af denne vor folkevalgte lovgivende forsamling.

Da jeg for 8 år siden var elev paa Frb., glædede jeg mig meget over den saglige omtale, som altid var et kendetegn for dine bedømmelser, såvel når det gjaldt verdenspolitik, dansk politik som alle andre problemer. Det var en højskole, som efter min ringe mening var helt og holdent ledet i højskolens egentlige og dybeste ånd. Derfor er det mig en gåde og en sorg, at du kan være med til at forhåne vore folkevalgte repræsentanters arbejde. Selvfølgelig har Knud Kristensen, du og andre af samme opfattelse om det sydslesvigske spørgsmål lov at mene, at hans standpunkt er rigtig, men i et demokratisk land må vi imidlertid affinde os med, at flertallets synspunkter er afgørende, og man kan følgelig ikke, selv om man er i opposition til rigsdagens flertal, fordømme rigsdagens flertal, fordømme rigsdagens arbejde. Tror du ikke også Jørgen Jørgensen arbejder ud fra en lige så stor personlig overbevisning for Sydslesvigs bedste, som Knud Kristensen gør det.

Til slut lige et par ord om vor stilling til Atlanterhavspagten. Her ville jeg blot mene, at det er sørgeligt, at der intet egentligt resultat kom ud af Oslo-mødet forleden. Derimod mener jeg om Atlantpagten, at de nordiske lande blot ved en tilslutning

1. er med til at øge spændingen mellem øst og vest,
2. skaber 100 pCt. sikkerhed for at komme med i en ny krig,
3. giver en direkte anledning for Rusland til i hvert fald at drage Finland ind bag „jerntæppet“.

Punkt 1 og 2 kan der vel diskuteres om, men punkt 3 er vist nærmest en sørgelig kendsgerning, som jeg tror du også vil mene var en højst beklagelig følge af en letsindig handling fra Finlands tre naboers side.

Blot disse betragtninger kunne jeg ikke lade være at fremsætte. Hvis du ikke har tid at svare, gør det ingenting.

***** (1940—41).

Endnu i bølgedalen

Jeg har saamænd ellers været glad for at lede gymnastik igen; det er nogle dejlige piger at have med at gøre, men de er ikke saa trofaste, som de burde være. Det er dog ikke alene vores kreds, det er galt med. Alle steder klages der over det. Aftenskolen kan heller ikke gaa. Og vi har ellers 3 unge, dygtige lærere med den rette indstilling. Kun studiekredsen kan vi holde igang, og det er jeg glad for. Jeg ved ikke om det er os ledere, der er noget i vejen med, maaske mangler vi fornyelse? Eller det er de unge, der mangler pligtfølelse over for det arbejde, de

begynder paa. Noget er der galt. Der er sikkert noget sandt i det, Hal Koch sagde her i Odense i januar: „At vi bare skraber til os, for at faa noget at leve paa (aandeligt altsaa), og saa glemmer vi at sætte os ind i vore medmenneskers følelser, og er tilbøjelige til at se ned paa anderledes tænkende“. Jeg tror han har ret.

* * * * *

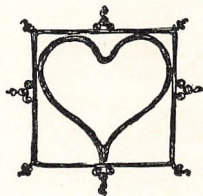
Vore største Opgaver

Jeg har i lang tid gaaet og tumlet med mange problemer. Arbejdsglæden! Ja. den har unægtelig været borte længe. Det er ikke til at forstaa, naar man har det godt, et godt hjem og sunde børn, men det er, som der er noget, der mangler. Og børnene. Jeg har næsten følt det, som om man ikke, som tiderne er, har nogen ret til at sætte flere børn i verden. Under hvilke forhold vil de komme til at leve? Naar verden er delt i to lejre, saa maa det da næsten komme til et opgør engang. Hvorfor kan menneskene ikke være bedre mod hinanden, vi hører og ser jo ikke andet end oprustning, og maaske er det nødvendigt, men det var unægtelig bedre, om man kunne producere noget nyttigt i stedet for krigsmateriel. — Det er ikke let at finde et fast standpunkt. Vesten har sluttet sig sammen, og østen, ja, jeg ved ikke, men naar man har læst: „Jeg valgte friheden“, saa vækker den til eftertanke. Hvis bare en brøkdel af det, som staar i den, passer, kan ingen mennesker blive ved at leve under de forhold uden at gaa til grunde som mennesker. Det er som en kræftknude, skærer man noget bort eet sted, blusser det med fornyet styrke op et andet sted. Skal der udefra gøres en stor operation, eller dør det ganske simpelt af sig selv?

Den eneste, og jo vel ogsaa den største opgave, man faar her i livet, er vel nok at søge at give sine børn den rette opdragelse, saa de til den tid kan blive gode samfundsborgere, at prøve paa ikke at faa dem til at hade andre. Jeg er selv blevet opflasket til at hade tyskerne. Men jeg tror ikke, der kommer noget godt ud af denne evindelige skepsis mod andre. Man vilde dog saa gerne tro, at det ikke er selve menneskeheden, der er noget i vejen med, men kun dens styreform. Det kan ikke være meningen, at det halve af jordens befolkning i dag skal gaa aandeligt til grunde. Der maa dog komme et eller andet, der kan faa den til at indse, hvor fattigt et liv, de lever. Derfor synes jeg ikke, man har nogen ret til at indprente sine børn f. eks. et stærkt russerhad, for jeg tror, at hvis disse mennesker havde nogen mulighed for at leve et rigtigt liv, saa ville de med glæde tage imod det.

Nej, der maa komme et eller andet, som vi endnu ikke kan se, for der er jo altid en mening med det hele, selv om den undertiden er svær at faa øje paa. Vi er dog alle den dag vi kommer til verden, uanset race eller farve, lige berettiget til livet, og den Dag, vi skal herfra, er det vel ikke saa meget, hvad vi er, som hvad vi har udrettet, der tæller.

* * * * *

ORD, DER HUSKES

SOCIALISME er menneskets ansvarlighed overfor mennesket, og menneskets tjeneste overfor mennesket med alt, hvad det er og har.

*

Den sociale bevægelse er menneskets intronisation og mammons dertonisation.

*

Hvis man bygger socialismen på materialisme, egoisme og ateisme, bygger man sit hus på en sump.

Kristendommen har forkyndt en ny himmel, men har glemt en ny jord. Socialismen har forkyndt en ny jord, men har glemt en ny himmel.

*

Hvor Magten hersker, hersker ikke socialismen, som er det fri, broderlige fællesskab.

*

De tungeste tragedier opstår, når en stor og herlig sag forråder sig selv, for at kunne virkeliggøres.

Leonard Ragaz.

FRIHEDEN er ikke bare et negativt begreb, frihed for tvang og undertrykkelse, nasjonal og borgerlig frihed. Friheden er også noget positivt, en slags livgivende, udløsende og dynamisk kraft, et led i Guds skaberarbejde.

*

At leve for friheden er at lade sig inspirere af Gud.

Betingelsen for at forstå historiens udvikling og nasjonernes kamp er den viden, at skabelsens tid ikke er slut, hverken i verdensrummet eller på jorden.

*

Havet er ikke målløser og bundløser end den masse af åndelig kraft, et folk besidder. Hver generation er en ny udstrømning deraf.

*

Forgrening er ikke adskillelse, men frugtbarhed og rodstyrke.

*

Det nationale og almenneskelige er ikke modsætninger, den sande nasjonalitet er en kraft i den almene udviklings tjeneste.

*

Alt uden kærlighed er synd — som liget ej kan kaldes menneske.

Henrik Wergeland.

LIVET er så rigt, at det kræver til sin åbenbarelse hvert enkelt menneske og hvert enkelt folk. Det vil være en forbrydelse mod livets gud, om det enkelte menneske hindres i fri udfoldelse af sine evner og kræfter, og det samme gælder, hvis et folk hindres deri.

Den, der vil forsøge at kue eller døde åbenbarelses af livsrigdommen hos det enkelte menneske eller hos det enkelte folk, vil ikke nå sejrrigt frem.

Jacob Appel.

DET skønneste, et menneske kan blive stillet overfor, er det ufattelige. Den, der ikke kan føle ærefrygt, blive slået med undren og betaget standse op foran det uudgrundelige — han er allerede så godt som død.

Einstein.

GUDSFORNÆGTELSE turde være det skabtes bedste vittighed til dato.

Jacob Paludan.

*

HVEM går ikke med bundne kræfter i sig? Hvor kan man falde til og give sig hen uden at sætte noget menneskeligt overstyr og *fraternisere* med det tvetydige eller meningsforladte?

At skrive, at tænke, tegne, male er idag en samvittighedssag i en ny betydning, „det gælder livet“. Vi har ikke få selvbedrageriske samvittighedstilskyndelser, men den private artighed og forsagende moralitet er ikke *samvittigheden*: denne er det levende menneskebillede, som i vort sinds fjerneste egn *ikke vil lade sig overvælde* og slå ned af praktiske kendsgerningers næveslag, som heller ikke lader sig forføre og *benytte* og ikke er i stand til at leve af naturidyllen alene eller af polyteknisk romantik.

Det ubehagelige og mørke må fastholdes, ikke selvpinende, men i den forløsende erkendelses greb. Det mørke, der er erindret således, ophæves derved, det skubbes ikke til side eller „tilintetgøres“, men ophæves, får sin mening, og er dermed „borte“, forvandlet til sjælelig kraft.

*

„Du skal høre, hvad jeg siger og blive et led i troens strøm, Christian. Den, der ikke er arbejdende i troen, han finder ikke sit sted mellem mennesker; han savner andres kraft og må selv lade sig rane fra.“

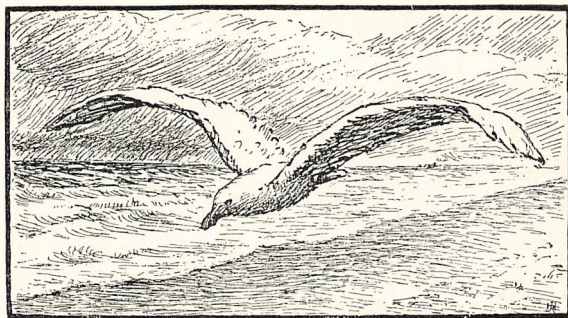
*

„Du vil selv! Men så længe vi vil selv — vil vi ingenting. Nådekraften, Christian, den sætter os op på vores ben og giver os ærindet. Hvis et ærinde bare er vores, er det ikke et ærinde; så vil vi ikke nogen noget. Så betyder det ikke noget, og så går vi ikke — saa fjøt vi om med strå i munden, eller lægger os hen.“

*

En vintersøndag opdagede jeg en stor mågeunge og troede, den sov, fordi den havde gemt næbbet under vingen, og klynger af troldænder hvilede omkring den. Det var imidlertid ikke en idyl, men en døds-scene; der lå skarn ved mågen og den var ligegyldig for vinden, der pustede op i fjerene — fanget under søvnen. Bølgerne havde slikket op over vågens kant og bundet vingespidserne — der er tider og steder, hvor man skal vare sig for at gå til ro.

Johan Johansen*).

*) Forfatter af „Ved Lykkepers Grav“, Folmer Christensens forlag 1946, og af „Hverdagens Evighed“. Den sidste har Erik Rostböll og jeg læst med stor glæde og derfra er disse citater. C. P. O. C.

SAMISK FOLKEÅND

Friserne, Samerne (Lapperne) og Grønlænderne er det 7., 8. og 9. folk i Norden, der vågner op til folkelig bevidsthed om egen kultur og egen fremtid — sammen med os andre. Lærer Per Fokstad, Tanafjord, skildrer her sit eget folk, som en indledning til et kommende samarbejde mellem den samiske folkebevægelse og Grundtvigs Højskole. P. Fokstad er en af førerne i samebevægelsen.

Hjertelig takk for brevet, C. P. O., som du sendte meg fra Finnland. Hver gang jeg får brev fra en eller annen dansk venn, minnes jeg de lykkelige, de styrkende og livgivende dager fra mitt opphold på Askov. Det var noe nytt som Askov ga meg, bl. a. dette å vurdere meg sjøl som menneske. Noe av det viktigste som er blitt som resultat etter denne tid, var å finne tilbake til meg sjøl. — Derfor skulle jeg ønske at sameungdom kunne få høve til å få seg et opphold i Danmark ved en eller annen folkehøyskole.

De spørsmål som opptar meg nå, er de nasjonale spørsmål. Nå, ordet nasjonal har fått odøs klang over seg etter alt det vi har opplevd i de svarte åra under den sidste verdenskrigen. Kanskje man kan bytte nasjonal med kultur, nasjonalkjensle med kulturkjensle. Når det gjelder det nasjonale med henblikk på mitt folk, samene, så er det ikke for å skape kampforhold, motsetningsforhold til nordmenn. Jeg er altfor glad i nordmenn og det norske folk. De beste venner har jeg blandt nordmenn. I det heile byr det meg i mot alt som heter rase- eller nasjonale fordommer. Det nasjonale betyr for meg i første rekke å løsgjøre, frigjøre de indre krefter i oss samer, dette å kunne skape verdier, kulturverdier, å være med og yte bidrag til det felles hele.

I lynne og kjensleliv er vi samer vesens forskjellige fra våre brødre, nordmenn — jeg sier ikke dette i sjølgod, hovmodig mening. Men vi har som andre folk og folkestammer gjennomlevd de mange ulike utviklingsstadier på vår vandring gjennom tidene. Det titusenårige ufrivillige opphold langs kyststripen et sted i Nordnorge under den annen istid, på den ene sia det mektige Nord-Ishavet larrende mot den nakne kyststripen og på den andre sia innlandsisens høge murer truede, hindret fra videre vandring, henvist til seg sjøl, isoleret fra andre folkegrupper og stammer, har ikke kunnet unngå å gjøre mektig, utslettelig inntrykk på samefolket og satt „avleiringer“ i dets sinn, prege dette folks vesen.

Men i dag syns nomaden i oss å være den dominerende faktor, i lynne og tenkning, skapt ut fra dette, har vært med å forme vårt arveutstyr. Vi er liksom framleis på „vandring“ i symbolsk betydning — i vårt vesen. Teltet symboliserer heimen vår. Det kan vi føre opp i en fart eller ta ned likeså hurtig, alt fagmessig riktig. Vi er liksom stadig på flyttefot, ja, også på flukt — lang erfaring har lært oss å flytte og flykte for overmakt og sterkere folk. Vi har stått i kamp mot rovdyr, prøvd å mestre naturens lunefulle krefter. Vandring over hvite vidder og høge fjell, gjennom djupe daler, i snøføyke og isende kulde, i sommerens flommende lyshav og vinterens evige, knugende mørke. Slik er vårt sinn blitt: eks-tasens grenseløshet og mørk håpløshet, i vår tenkning og i vårt kjensleliv — et farlig buespenn fra motsatte poler. Vi har liksom ikke noe blivende sted i oss. Dette har utvivlsomt vært med å skape forutsetnader for læstadianismen, samenes kristendomsform. Samefolkets fatalistiske drag i sinnet, den uavvendelige skjebnen forbereder sinnet å være rede — med stoisk ro — til å dra avsted på den siste store ferden.

Men gjennom alt dette utfoldet seg og vaks den medfødte spiren til den personlige egenarten, individualismen, man kan kalle den det etiske grunnlaget, som ga dette folk det særegne ved dets karakter — det egenartede, det nasjonale. Denne vår egenart har vært lyset i mørket og skystøtten om dagen, ei ledestjerne og den siste vilje, som i ytterste nød ved trussel om utsletting, har reddet samene. Samefolket har i sin veikhet vist hva den passive motstandsevna kan virke. Dette har vært hittil dets styrke. Men har den den samme styrke i framtia? Denne vår egenart er det uutryddelige i oss, jordbotn som skal gi næring for voksteren og fargelegger det nye som vi opptar i oss. Dette er opphavet til våre kjensler og vårt lynne, er vår natur. Det roper etter utfolding og pleie. Å prøve forandre dette ved ytre påvirkning og påtrykk, betyr å øve vold mot det samiske folk. Det betyr å skifte leie for de indre livs strømninger.

Den tekniske utviklinga, elektrisiteten og de gode kommunikasjoner har lettet vilkåra for samene. Men alt dette har ikke hatt overvettes betydning for endring av samefolkets egenart i lynne og kjensleliv. Derfor har denne lille folkestammen levd opp til vår tid, men med mange merker etter andre skamplott som de har fått etter alle de ydmykkelser og den forakt, som den har vært ustatt for.

Samene har ikke opprinnelige skriftlige kjelder, som f. eks. de øvrige nordiske folk, ingen Snorre, ingen Saxo, ingen Kalevala, hvorav de kan suge næring og hvor de kan finne sitt eget andlet, sitt eget vesen. Vi må stole på vår egen intuisjon. Men dette gjør oss ofte usikre og famlende.

En kan se konturene til det kulturelle andlet hos dette folk. Den samiske kulturen tåler kanskje ikke sammenlikning med den moderne kulturen. Men den har dog hatt betydning når det gjelder dette folks seige utholdenhet og sunne instinkt. Kunstsansen kommer til lødigst uttrykk i deres gamle, rike folkekunst.

Samisk husflid — i tekstil og båndvev — vitner om ekte kunstsans, stilfast og nøktern i form og sikkerhet i valg av farger. Sine drømmer, lengsler og kjensler har de dikta i vev og karvskurd. Fjellets ensomhet og sinnets uro skapte folketonene.

Samene åpner seg sjelden for en fremmed. Sin hjertes uro, sin angst og kvide holder de for seg sjøl. Ordknapp og fåmælt i sin nød og sorg, i sin forlatthet. Slik og samene — enkle og stilferdige i sitt vesen. Store og sterke ord virker fremmed og skremmende.

De gamle samer var strenge i sine etiske krav. Dette har utvilsomt gitt den etiske reising i læstadianismen. Hjelpsomhet mot den svake, truskap når det gjaldt gitt løfte. Det var dette som ga seg utslag i den sterke motstandsvilje og gode holdning i de svarte åra under okkupasjonen.

Den samisk-fødte intellektuelle er uhyre vakne og kjenslevar. Han har ennå ikke fått høve til å skape den hinne, som skal verne han mot den sjølgodhet og den sjøltrygghet, som kan få han til å gløkke sitt folks lagnad.

En stor del av det samisk-fødte småbursjoasiet — riktignok et lite mindretall — hevder ganske høyrsta at samene må snarest mulig gå opp i det norske folket, bli „nordmenn“, og gløkke sitt vesens egenart. Utvilsomt er det mindreverdskjensler som gjør sitt til at de ønsker å flykte fra seg sjøl. De grunngir sitt standpunkt med å framholde at skal samene klare seg i den økonomiske konkurransen, må de forlate sitt språk, sine seder og skikker. Alle samer er imidlertid enige i at de må dyktiggjøre seg, hver i sitt yrke. Men de må ikke bli utelukkende markedsvarer. Den nærliggende fare er at de blir åndelig underernært. I fritia må de bli fora med reklame, film og den kolorerte presse. Det tomrommet som blir igjen, står ferdig for de herskende moter, som stadig kan skifte. Det er dette som kan få dem til å tru at de ter tegn på danning. Det verste er at de samer som har fått del i den norske sivilisasjon, er langt på veg til å bli nevro-tiske.

Slik ser jeg på det nasjonale med henblikk på samene.

Banakas, Tana.

Per Fokstad.

VINTERSKOLEN 1948—49

Vinterskolen! Jeg ser paa billedet, og en mængde situationer staar straks for mig. Jeg tænker paa min bordende med Granholms hviskende diskussion til højre og Lis' skarpe replik fra den anden side, mens Vivias søde smil styrker mig til at tage kampen op med de andre. Med Isovaara kan man da tale fornuftigt, med Gunn-Britt rigtig have det dejligt, — men pas paa Kristine der bag Granholm! Ja, saadan kunne man blive ved. Maaltiderne og aftnerne om vinteren er nu noget særligt, der lærer vi hinanden at kende, der kan man ikke saadan holde paa værdigheder, og saa er man kendt, naar man mødes i foredragssalen.

Og ved den næste bordende sad Birgitta. Det vil vare noget, inden jeg vænner mig til, at der sidder en anden. Birgitta er nu i Tyskland paa hjælpearbejde, som I andet sted vil faa besked om. I vinter gav hun os to uforglemmelige afskedsgaver: Luciaaften og skuespillet. Det maa jeg tage med her!

Der var en hel flok, dels svensktalende, dels danske, som havde været i Sverige og derfor ikke stødte for meget an med sproget. Og Granholm fra Vasa synger ualmindelig godt, saa han var en god anfører for Stjärngossarna Luciaaften, og kunne synges Kung Salomos viser i „En väg, som till himla bär“.

Det var godt, vi fik dette stykke opført, mens vi havde Birgitta. Karen havde ansvaret for diktionen, men Birgitta for scenebillederne, og det var et lykkeligt samarbejde. Ærlig talt havde jeg siden stykkets fremkomst haft stor lyst til det, men var skrækket tilbage ved tanken om, at det var saa svensk, at kun en svensk kunne fremføre det, og det mærkelige var, at det virkelig blev svensk. Birgitta havde selv malet dekorationerne og staaet for dragterne, hele den svensk-stiliserede stemning var genskabt, som er nødvendig, for at det kan være naturligt med Vorherre, der vandrer mellem menneskene.

Hovedpersonen, Mats, lykkedes godt, særlig i bondemilieuet og som den, der oplever stykkets mening, at himmelen er der, hvor man lever i livets grundforhold, til forældre, kæreste og arbejde, — at man samtidig er i hjemmet hos sine kære og hos Vorherre i himlen.

Reidun (norsk) passede fint til Marit og til samspillet med Vilhelm, der atter engang maatte ofre sig og spillede Vorherre, ikke fordi han er teolog, men fordi han har den ro og myndighed, der skal til. Modsat var vor ny lærer, Boye Andersen, storartet som „Gammel Jerrick“, han virker ellers saa støt og rolig i det daglige arbejde, men der maa være noget andet bagved, for han var ferm som djævel, og i sommer fuld af løjer som Kasper Røgøhat. Men alle, som var med, fortjener at nævnes, det var en mere kunstnerisk afrundet forestilling, end vi ellers kan klare.

Modsat Birgitta sad ved bordet Thyra Nellesmann, som har været vikar for Edith Gormsen, der var i Finland, som hun selv vil fortælle Jer om. Det var ikke let for os i det huslige at undvære Edith, men blandt eleverne kunne vi vanskelig have faaet en bedre afløser end Thyra. Som de sagde paa St. Sigfrid: Hun er et rigtigt højskolemenneske. Hun var saa god til at danne hjem for pigerne, og det er af stor Betydning om vinteren, og hun blev meget knyttet til sine hold. Nu uddanner hun sig videre paa Lærerhøjskolen, og hun skal nok finde sin plads i højskolen.

Karen havde i vinter et oplæsningshold, som vi havde megen fornøjelse af. Nogle af deltagerne optraadte i skuespillet, andre paa Sverigsturene, atter andre først til de sidste fester. Men man mærkede, at hun havde det rette greb paa at faa deres evner frem. Hun har jo ogsaa en ild at tænde dem ved!

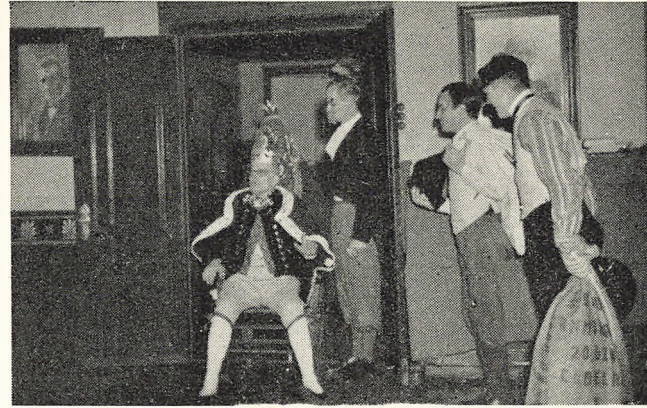
Vår norske lærer, Olav Sel, var sendt os af Haugsand, og det er altid en god anbefaling. Han lignede Boye paa den maade, at han ogsaa gik saa rolig omkring, men naar humøret sprat op i ham, kunne man ikke vide, om han slog Hallingspjøt bag ens ryg! Han var nemlig Hallingdøl, og i april besøgte vi ham mandstærke og saa baade hans fødegaard højt oppe i fjældet, med en udsigt milevidt over højfjeld og dalfurer, og i hans kones hjem, som de styrer nede i dalen, gemt ved et lille vand mellem skov og mægtige stenblokke. Hvor er det godt, vi atter kan komme til Norge. At vi kan mødes fra saa forskellige livsforhold i et godt samarbejde i Frederiksborgs skolestuer, det giver udsyn. Vi har et haangribeligt minde om Sels tegnehold, da de lavede et meget fint stort kort over vores grund, saa srukt som fra nogen landmaaler.

Emil og Inger bor nu i deres røde villa paa Engsvinget i Hillerød, men vi ser dem da heldigvis ofte. Emil kommer og læser, og i sommer spillede han prinsen i „Der var engang“, iført et af Mules pragtfulde kostumer. Vi kan ikke saadan en, to, tre sætte en fuld færdig efterfølger i hans sted. Godt at vi har dem i nærheden.

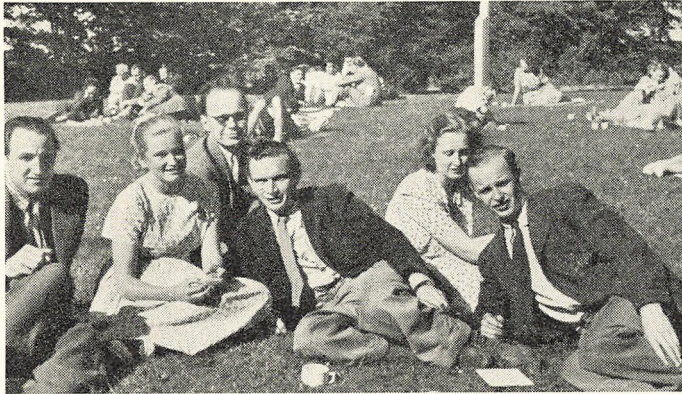
Foruden de nordiske elever og 7 sydslesvigere havde vi ogsaa i vinter 2 schweizere. Vi kan snart ikke undvære det schweiziske indslag. Fritz og Ehrismann var som deres forgængere særdeles dygtige, og de var glimrende kammerater, — og saa dette, at de har været her oppe en tid først, saa de kan sproget. Der kommer ogsaa hvert aar nogle ned til Schweiz gennem de schweiziske elever, og vi tror saa sikkert, at det vil blive en udvikling for dem, som ogsaa vil komme deres arbejde herhjemme tilgode senere. De fleste rejser kun ud for hjem at naa, der er kun en af vore globetrottere, som er blevet borte paa ubestemt tid, nemlig Ruth Krenzen, som stadig er i U. S. A., men hun er hos sin familie, og ikke sendt ud herfra. Vi

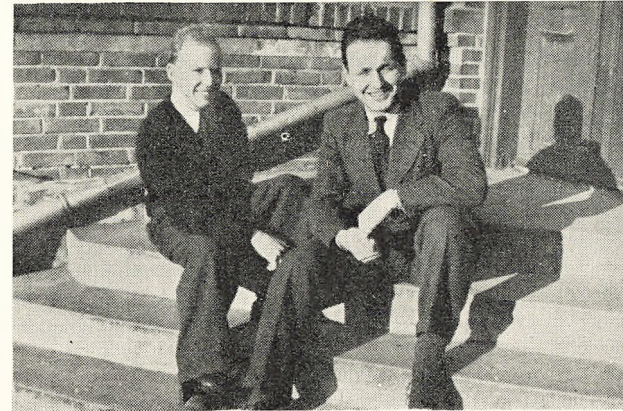
Tolvmandsretten

Kejserens nye klæder

Sommer og Charme — Lise og Esther

Schweizergarden 48-49

søgte at faa Jens Carl i forbindelse med hende, da han var i Amerika, men det lykkedes ikke.

Vi havde ogsaa en Canadenser, James Larsen, af danske forældre og med familie paa Møen, men født derovre og engelsktalende. Det gik dog udmærket med det danske, og James sluttede sig saa helt og naturligt til os, at vi ikke rigtig kan forstaa, at han ikke er i nærheden, ligesom de andre.

Elevflokkens spændte i vinter fra Kalix i nord med den dybt tænkende enspænder Pönnbäck til Oberrieden og Hofmatte mod syd med de hurtige bjergboere, fra Lovisa, nær Finlands grænse mod øst, med den stille, fine Björksten til James i Radeville in the West. Men i midten er der jo os mange danske, som tager dem alle sammen ind i vort hjemliv, saa det med alt udsyn og samspil bliver en dansk højskole, de oplever.

Et tab har vi lidt i vinter, idet Ole Jensens er flyttet til Aabenraa til deres datter Helga, moder til Ole Lund fra 46—47. (Han er journalist, og det gaar ham godt.) Det var slet ikke til at tænke sig Frederiksborg uden Ole og Sörine. Men nu har de været her paa et længere sommerbesøg, og vi maa indrømme, at det ser ud til, at de er blomstret op, saa vi kan haabe, at de kan faa nogle gode aar hos deres børn, mens de her var omgivet af fortravlede mennesker, som ikke havde tid til at nyde godt af deres selskab, som vi gerne villet.

En vigtig post, særlig om vinteren, er sygeplejerskens. Meget afhænger af, om vi faar den rette. I vinter var vi saa heldige at faa en igen fra Kjellerup, det maa ikke være et helt almindeligt sygehus. Derfra har vi Anna Kristensen og Maren Søndergaard, og nu fik vi Petra. Petra kunne ordne alt. Hun var selve roen, men saadan, at man kunne være ganske tryk, naar hun havde sagt, at der ingen fare var paa færde. Hun var altid glad, og hun havde altid tid baade til timerne, hvor hun ikke stod tilbage for nogen af dem, som ikke bestilte andet, til patienterne og til en hastig sludder nede hos Grete, hvor vi nu engang samles til alle mulige og umulige tider. Hun var lige den, vi trængte til. Og hvor er det en hjælp. Saa er jeg fri i mine tanker til at arbejde med skolen. Naar jeg som i vinter har en Grete i kokkenet, en Karen paa kontoret og en Petra hos patienterne, maa jeg benytte lejligheden til at trække vejret.

Nu er Petra sygeplejerske paa landet, og der vil hun komme til at gøre et godt arbejde. Karen er borte, men jeg har heldigvis faaet en udmærket afløser i Esther Mødvig, som snart er helbefaren, og Grete maa vi se at „konservere“, det gør vi bl. a. ved at sende hende til St. Sigfrid, hvor hun rigtig nyder tilværelsen.

Maanedsmøder og elevudvekslingen

Vinterens møder begyndte med Hal Koch, hvis tale om vort forhold til dem, som ofte paa grund af de ydre kaar er kommet paa kant med samfundet, kom til at klinge igen i de mange diskussioner om samfundsproblemer. Sidst paa vinteren var hele skolen paa besøg paa Krogerup, hvor der altid vises en storstilet gæstfrihed.

Hal Kochs foredrag formede sig — efter referat i Kr. Dagbl. — som en kritik af „Kirkens borgerlighed“ ud fra en dagbogsoptegnelse af en ung, straffet pige der havde skrevet: „Af alle dyr er det eneste, jeg nærer fuldkommen panisk skræk for, mennesket. Det er farligere end løver, som hverken har religion, moral eller borgerlig position at forsvare“. Faren for nutidens kristne er, at de føler sig som aandeligt rige. Det er ikke Kirken, jeg angriber, men det er Dem og mig i kirken, der angribes af ord, som den unge piges.

To kortklippede

Norsk trolld i civil – Olav Sel

Gamle Jerrik incognito – Boye Andersen

»Hvad mente du da?«

Om Jesus fortælles der ofte, at han omgikkes toldere og syndere, og at de befandt sig godt i hans selskab, men de vilde sandelig ikke befinde sig godt i vort selskab. Den kirkelighed, moralopfattelse og menneskeopfattelse, som har præget det 20. århundrede, er, at vi stræber efter at blive aandelige kapitalister. Man kan vælge, om man vil leve af Guds barmhjertighed, eller om man vil sikre sig paa anden maade, men man kan ikke gøre begge dele. Det symptomatiske er, at den, der virkelig føler sig slaaet ud, vender sig bort fra menigheden. Der er andre i vor tid, som bedre end vi har forstaaet, at mennesker er rør, hvorigennem Guds kærlighed strømmer. Jesus var radikal og revolutionær, og hans ord er det stadig. Men kirkens historie vidner om, at mennesker stadig har brugt kristedommen til at betrygge deres tilværelse med. Min opgave her er at pege paa, at det ikke stemmer med Jesu ord. Hvis vi ville være lydige mod dem, fik vi mindre borgerlighed at staa vagt om, men blev til gengæld mere solidariske med dem, der er slaaet ud af tilværelsen.

Ved julemødet talte Professor Skydsgaard om „Et barn er født os“, en virkelighedsnær og forpligtende juletale. Ogsaa i aar havde Skovfoged Sørensen givet os et herligt træ, som naaede til loftet i gymnastiksalen, og fra dets top viftede under julestjernen alle de nordiske, det schweiziske og det canadensiske flag — og saa det australske, for vi havde den glæde at have fru Johanne Bojesens søn med kone og datter paa besøg. Sønnen udvandrede for 20 Aar siden, nu saa han igen det store højskolejuletræ. Hver, der samles under træet, skal se sit lands mærke under den fælles julestjerne.

Senere talte Nyboe Andersen, Krogerup, ved maanedsmødet om Marshallhjælpen, det er godt at have Krogerup i baghaanden til saadanne emner, som vi ikke rigtig magter, og i den politiske serie talte Axel Kristensen, Starcke, Poul Hansen, forhen Esbjerg, Knud Gjedde, Aage Fog og Oberst Johnstad-Møller. En Aften efter bestyrelsesmøde talte Knud Kristensen og Henningsen til os, og det blev egentlig en tale om kravet og ansvaret, der ligger paa en politiker, saa det ligesom blev en baggrund for alle de politiske foredrag.

En vigtig ting er det altid at lade vore landboere faa rigtig besked om storbyen. I vinter gav Caja Rude en igangsættende fremstilling af vanskelighederne ud fra sit eget arbejde, og i sommer var det „Almas Mor“, som I piger saa ofte har hørt mig omtale. Begge staar midt i det, ser hver dag de mange skæbner, fortæller saa virkelighedsnært om det, at man ikke kan komme udenom. Saadanne gæster kan gøre mere end alle vore teoretiske timer for at give eleverne øje for problemerne. Og saa har vi faaet en betydelig hjælp deri, at man nu i Saxogaarden kan komme op i en rigtig fattigkaserne, se det for sine øjne, hvad bolignøden fører med sig, og naar saa frk. Justesen fortæller, ved vi, at vore landboere har mødt storbyens nød og hjælp saadan, at det ikke glemmes.

I aar havde vi udveksling med to svenske skoler, foruden vor gamle forbindelse Wendelsberg, St. Sigfrid i Växjö, Smaaland. Rektor Ottosson og Pastor Hultmann har flere gange været her med deres elever, saa da Wendelsberg ikke kunne tage imod os alle, vovede vi at henvende os til dem, og det lykkedes. Jeg var derovre paa et introduktionsbesøg, men paa turen derover var det Thyra, som var med. De andre saa os drage af med en vis misundelse, de maa trøste sig med, at de er uundværlige.

St. Sigfrid er en skole i vækst. I Øjeblikket kan den tage ca. 60 elever, og der er altid overtegnet. Der er en ældre hovedbygning og flere ny, moderne huse med gymnastiksal, elevværelser og lærerboliger. Grunden gaar ned til en sø, og ved

bredden ligger „Badstuen“, hvor selv danske faar finsk bad og bagefter springer i søen, i et hul, der er slaaet i isen! Lyder det ikke utroligt, og de nyder det oven i købet!

ningen er den samme, men hvor er bygningsstilen forskellig. Vor lille tætte og St. Sigfrids som et spir mod himmelen.

Det er egentlig et billede paa disse udvekslinger. Det, vi vil med vort arbejde, er dybest set ganske det samme, men vi skal og bør bruge forskellige midler for at kunne naa vort maal. Det er meget udviklende for elever og lærere at se denne forskel og forstaa den, det kan hjælpe os til at huske, at ogsaa vore egne elever

Paa højskolens gaardsplads hæver sig en høj, slank klokkestabel som et vartegn. Det er den ogsaa. St. Sigfrid hører til de kirkelige folkehøjskoler. Hjemme hos os har vi ogsaa vor klokkestabel, begge steder byder den gæsten velkommen. Betyd-

ofte maa tages paa en forskellig maade. Eleverne er næsten overvældede. Det er først som tiden gaar, og vi faar drøftet alle de mærkelige oplevelser, at det klarer sig for dem, hvilket udbytte de har haft af Sverigesrejsen.

Det var let for alle at falde til paa St. Sigfrid, hvor der raader den hjerteligste gæstfrihed og hjemlighed, saa vi haaber meget, at udvekslingen kan fortsætte.

Samtidig var vi andre paa Wendelsberg, hvor jeg føler mig helt hjemme, ja, nu er jeg forvænt med at faa den forfriskelse hvert aar at faa lov at være elev i de to uger, og det nyder jeg. Hvert aar tænker jeg: næste gang maa vi have forberedt eleverne endnu bedre, saa de kan faa fuldt udbytte, og det skal ogsaa nok blive bedre for hvert aar, blot svenskerne vil have taalmodighed med os! Vi stod atter i aar paa det nøgne urberg og gik vild i Wendelsbergs store park, vi lærte, hvor meget vi bør hænge i med det morsomme selvarbejde, som vi egentlig ikke troede, vi kunne magte, at vi har de smukkeste minder fra braskvällarne med det ejendommelige samspil mellem lærere og elever. Og vore elever forstaar mere af undervisningen, end de tror paa Wendelsberg! Danskerne bliver — generte, naar lærerne henvender sig til dem! Hvem skulle tro det! Men naar de saa kommer ind til mig, kan det nok være, de kommer i gang, ikke at tale om, naar vi herhjemme tager spørgsmaalene op!

Naar udvekslingen er forbi, er vi rigtig oplagt til at tage fat med dagbogen, og alt for hurtigt kommer den sidste søndag, da vi samles med forældrene, for at de kan faa et indtryk af saa meget som muligt af, hvad vi har haft sammen.

Det var et flittigt hold i vinter, optaget af arbejdet, og det var et hold, som var levende med i alle de store tidsspørgsmaal, men ikke mindre i de evige spørgsmaal, som er fælles for alle slægtled. Jeg vil mindes denne vinter som en tid, hvor vi

havde en stærk kontakt med eleverne, og hvor mange af dem hjalp os med, at alt kunne gaa saadan, at der kunne blive samling og enhed over skolen.

Den 30. marts var der stor afsked ved „Kronprins Olav“. Vi rejste 9 mand høj til Norge, nærmere bestemt til Hallingdal, C. P. O., Pip, Vilhelm, Boye, Karen, Thyra, Olav Sel, Fabricius og Falle, som skulle være gartner deroppe. Paa kajen stod Anton, Lubbe og Zigzag i højroestet misundelse, snart kom flere elever til, der blev tæt med lommestørklæder, dog ikke med taarer, vi skulle have en herlig forfriskelsestur! C. P. O. skulle der passes paa, saa vi rejste fint paa 1. Kl. — men hvad nyttede det — næste morgen havde han lungebetændelse, saa han maatte paa Lovisenberg, den norske diakonissestiftelse. Nu har han prøvet alle de nordiske landes sygehuse med det resultat, at han erklærer, at det var meget dejligere, end om han havde været paa fjeldet. Olav Sel glædede sig over at komme hjem til kone og barn, Falle gik straks i arbejde, jeg trøstede mig med teatret, mens jeg ventede paa C. P. O., men de 4 andre var i hytte højt over denne verdens larm — og de kom velbeholdne hjem, skønt det næsten ikke er til at tro, at Karen og Thyra kom godt fra de skiture, novicer som de var.

Langt om længe arriverede C. P. O. til Hallingdal, og vi naaede da at gøre bekendtskab med de folk, som vi kendte gennem Oluf Larsen Odd, og for hvis skyld vi var taget til dette sted. De har i Hallingdal i mange aar arbejdet paa at faa en højskole, som skulle være ledet af vor gode ven Knut Tveito; maaske husker nogle af Jer, da han var paa skolen med sine Hallingdansere for mange aar siden. Han døde under krigen, men vi traf Ola Perstølen, som endnu er formand i højskolelaget, og det var rejsen værd. Det er sjældent at møde mennesker, som staar i en stor, praktisk virksomhed, æret for deres dygtighed, og som samtidig har evne til at forplante de bedste gamle traditioner, saa de kan gaa videre paa en levende maade. Perstølen og hans kone, som, skønt bundet af gigt, har et straalende humør, begge altid i folkedragten, trods aarene i fuld virksomhed, de var som et billede paa, hvad der er nødvendigt, den travle indsats i det moderne liv, og dog tid til at arbejde med det gamle. Vi haaber, at Perstølen og Familien Tveito maa naa at se højskolen rejst paa den smukke tomt i Gol.

SOMMERSKOLEN 1949

Det begynder næsten at minde om somrene før krigen: Haven bliver atter i orden, vi faar lidt fast brændsel, saa vi kan bygge skorstenene om og blive fri for de grimme sodskjoldte, der har skæmmet salene snart i mange aar, — der mures og hamres i Ole Jensens Hus, saa der kan blive ny lærerboliger, — der summer af alle mulige sprog fra de mange gæster, som skal høre om den danske folkehøjskole, og vi selv sværmer rundt i alle Nordens lande og nyder, at vi atter kan have den nære kontakt.

Men vi mindes om, hvad der ligger bag os straks ved skolens begyndelse, vi har jo Befrielsesdagene 4. og 5. maj, der siden 1945 er blevet vor velkomstfest for sommerpigerne. Naar vi samles den 4. maj om aftenen, er det en af de lejligheder, hvor vi er allermest glade for, at vi har kirken her i haven. Vi er i det store fællesskab i denne aftenstund, men samtidig er det herhjemme, vi deler dette med vore ny elever, som har deres 4. maj — minder fra alle mulige egne. Det er Vilhelm, der taler i kirken den aften, eleverne forstaar den nære samhørighed mellem skolen og kirken, den aften hjælper os til samling.

5. maj er en arbejdsdag, for vi maa i gang, men om aftenen fester vi med foredrag af C. P. O. og oplæsning og mindedigting. Vi har været bange for at skulle begynde med to dages fest, men det viser sig, at det slet ikke er saa galt, at vi straks forenes baade i arbejde og i en alvorlig fest.

Og saa er vi i gang! Jeg synes, det gik særlig hurtigt i aar. Det var vist, fordi Delingsførerne straks kom i vældigt sving, ellers plejer Rigmor dog at lade dem sunde sig lidt først, men i aar vidste hun, at hun ikke skulle have dem hele tiden, og I kan nok tænke Jer, at de skulle have lige saa meget alligevel. Edith Mikkelsen

var atter i aar Rigmors assistent, hun havde det store hold. Det var ellers ikke nogen let sommer at være leder. Allerede i juni maatte hun optræde med store opvisninger, men det kom til at gaa fint. Ellen Winther, som havde været elev om vinteren, var en ualmindelig god musikmedarbejder, saa det var en glæde at se de to meget unge ledere faa fasthed over den store flok. Der var lidt flere, end vi ellers kan have, fordi vi i sommer disponerede over Ole Jensens hus. Der boede Mule i stuen med lille Kirsten, som i aar rigtig var en solstraale for hele skolen, enten er hun meget velopdragen, eller ogsaa har hun en god natur, maaske er det begge dele. Ovenpaa boede Thyra, saa eleverne i det hus var i gode hænder.

Som hjælpere ved haandarbejdet havde vi Karen Larsen, Edith M., i stedet for Inger Petersen, Gerda Jørgensen, og som vikar for Edith Gormsen Thyra Nellemann. Det var endnu i aar svært med materialerne, men fra næste Aar skulle det bedres. Selv om prøvekludenes lærred ikke var den gamle kvalitet, lærdommen er lige god og anvendelig paa bedre stoffer, — som vi allerede har faaet!

Vor norske lærer var atter i aar Olav Akerlie, saa han og Vilhelm kunne fortsætte samarbejdet paa Nordisk hold. Som svensk lærer havde vi fil. mag. Harald Norrby, som er lærer ved en af de nordligste højskoler, som særlig er besøgt af de svenske samer. Den ligger i Jokkmokk, hvor Thyra Sandström fra i fjor var fra. Vi saa bl. a. en meget smuk og oplysende film fra hans skole, og den kunne nok faa en til at ønske at se disse mærkelige egne med de pragtfulde farver, baade i naturen og i klædedragten. — Norrby og Olav residerede hos fru Begtrup, saa de havde arbejdsro!

Mon nogen sommer dog er fløjet som denne? Vi havde indrettet det, saa alle ture blev overstaaet i begyndelsen, først til Fredensborg, saa til Frilandsmusæet i Lyngby — og 17. Maj fejredes som en halv fridag, da Stryhn afhentede hele flokken og tog dem ud paa Forsøgsmejeriet, inden vi om aftenen samledes til norsk fest, hvor C. P. O. talte, Olav læste op, og formanden for Frederiksborgkredsen i Kbhvn., den ikke ukendte Zigzag = Sigurd Haugland, sang norske sange, og hans kammerat spillede norsk musik. Da vi 1. juni tog til Helsingør, mente vi, at vi var tidligt paa færde, og godt var det, for der blev vel nok travlt herhjemme senere! Kullensturen blev en afskedsudflugt til aller sidst, og Københavnsturene rettede sig efter teatre og Lingdiadeopvisning.

Lingiaden, musiklejren og vore fester

Lingiaden! Ja, det var sommerens aftenomkvæd! Det var en mærkelig aften, hvor der ikke lød kommandoraab, eller man saa en træner med nogle gymnaster i haven. Det var en stor fornøjelse at faa lejlighed til at huse lederne af og til, baade Gudde Worm og Mads, og Ingeborg Olsen og Thorup. Vi siger dem tak for deres smaa visitter og for alt, hvad vi lærte ved at se paa deres ledelse.

Kun een ting var vi utilfredse med: at vi ikke kunne faa begge hold at se til opvisningen i København. Da C. P. O. skulle tale til D. D. G., tog vi derhen. Og det var en herlig oplevelse. Rigtig, som vi kunne ønske os dansk gymnastikliv repræsenteret. Mon andre ikke ogsaa kan se et billede paa vort folkeliv af denne gymnastik? Noget, jeg særlig beundrede, var ledernes ro. En levende kalden paa hver enkelt, og dog en ro, som forplantede sig til gymnasterne som tryghed, det var noget for os andre at lære af!

Den 16. musiklejr her paa stedet blev vellykket. Koncerten var det ringeste, generalprøven god, de mange træninger storartede. Aftenkoncerten med Schultz og Hjemborg ved klaveret, og bl. a. Ellen Schiøtte og vores allesammens Haahr

(ham der falder paa knæ!) som solister var en stor oplevelse for alle os musik-hungrende sjæle. Og saa havde vi Schultz ved klaveret til vor premiere paa „Der var engang —“, det var vel nok fint! Sandheden i ære spillede vi bedre senere hen, da vi var mere øvede, men det var et morsomt makkerskab med musiklejrens folk som kor og deres pragtfulde baryton, kommunelærer Poul Hansen, i serenadens og midsommervisens romantiske sommernatsstemning.

En af aftnerne festede vi i anledning af vore „kammeraters“ ophøjelse: Hjelm-borg, der er blevet professor, (vær rolig! han ligner ganske sig selv, lige sodsordt haar og lige fintmærkende i fingrene under direktionen!) — og Schultz, der har faaet ikke mindre end to operaer op paa eet aar + et stort og ærefuldt sti-pendium. (Humøret svarede til situationen, han gnistrede og havde os i sin hule haand!). Men de to herrer er stadig lige generte, saa vi maatte bekranse deres novelbedækning, baaret paa lange stokke, Schultz' smarte brune og Hjelmborgs basker fra 1936, i stedet for dem selv. Og da det var folkets hyldest og ikke højere kunstners, var det ikke laurbær, men lindekranse. Morsomt var det!

En af musiklejrdragene kom UNESCO's verdenskonference for Adult education, som blev afholdt i Helsingør, herud. Mens eleverne gjorde sig færdige til opvisning paa plænen, modtog musiklejren gæsterne med velkomstsang i foredrags-salen, og C. P. O. talte til dem paa fransk. Blandt gæsterne lyste A. O. Ferne Hirdman og vores egen Bertold, — og der var naturligvis Fritz Wartenweiler, som kan alle sangene udenad. Der var ogsaa nordiske højskolefolk, Damgaard-Nielsen fra Ryslinge, Sterner fra Viskadalen og Østerud fra Jessheim. Paa billedet ser I, hvordan Grytter og jeg synger for, da vi nyder — at UNESCO er forsvundet!

29. maj havde vi Askovkredsmøde med Arnfred som taler. Der var mødt mange mennesker, dette møde med Askov er blevet noget fast og indarbejdet for Nord-sjælland, og det kommer os til gode.

Grundlovsfesterne i aar skulle jo være noget særligt i anledning af 100aaret. Og her, hvor vi har Fr. 7. paa torvet, og hvor han havde sin sommerresidens, ikke mindst. Byen rustede sig da ogsaa. Vi oplevede det enestaaende, at der blev festet i Frederiksborgs riddersal, som ellers kun er tilgængelig for musæumsbesøg. Det var meget skønt at se salen i blomsterpynt og fyldt af folk af alle stænder og fra alle egne af amtet. Desuden var der gæster fra vore venskabsbyer, Lovisa, Karls-krona og Horten. Festens foredrag blev holdt af direktør Nørlund fra National-musæet. Bukdahl talte på Jægerbakken for det straalende fakkeltog.

Vort eget festspil var i sommer „Der var engang“ under Karens glimrende in-struktion. Primadonna var — hovmodig, stolt og elskende — Ruth Helth Ras-mussen, Bent var hendes underdanige konge, Emil Prins af Danmark, Bøye Kas-per Røjhat, et uforligneligt vennepar. Hofdamerne og køkkenpigerne var be-daarende. Paa premiereaftenen havde vi ved klaveret selve Svend S. Schultz, der akkompagnerede — kammersanger Poul Hansen. Dragterne fra Mules eget „skræ-deri“ vakte stor beundring. I denne henseende slog vi alle tidligere rekorder.

En virkelig prinsesse

»Borgervagten rykker frem«

»Fandens oldemor«

»Den ulykkelige fader

Det nordiske, schweiziske og sydslesvigske islæt

Det nordiske var godt repræsenteret i sommer. Fra Færøerne havde vi en fra Vidareyde, en af de nordligste øer — som jeg er stolt over engang at have sejlet forbi —, en fra Klaksvig, hvor vi snart kan faa en Frederiksborgskreds, og Asa fra Thorshavn, hvis forældre ogsaa er gamle højskoleelever. Vi kommer til at tage til Færøerne. Men hvordan gøre os fri i den gode sommertid, som er nødvendig for os gamle til saadan en tur. Men vi haaber. Nu har vi ogsaa gjort bekendtskab med Johannes av Skardi, forstander for Færøernes folkehøjskole, det trækker yderligere. Fra Norge var det denne gang Østnorge, der sendte os elever, Gudbranddalen og Østerdalen, — det var oven i købet en lærerkone, som nok skal ende i højskolen, det haaber vi, for dig og Norge, Unni! Og til Trondheim sendte vi en delingfører, som straks kom i arbejde.

Svenskerne var nordligere fra, de begyndte med Gøteborg, og fra Vestmanland over Vindeln helt op til Umeå. Finlænderne derimod var i aar fra den sydlige del af landet.

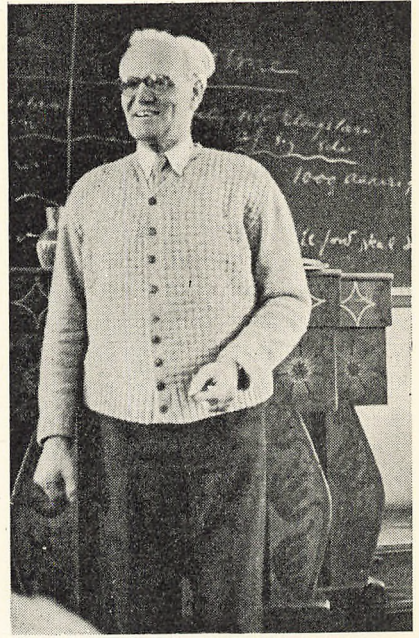
Alle de nordiske faldt udmærket til, saa forskellige de var. Nogle blev delingsførere og havde nok at gøre med det, Unni var den ivrigste væver og ville ogsaa gerne lære alt muligt om arbejdet paa en højskole, mens andre var dybt begravede i svære studiehold. Det er godt, naar det saadan bliver lidt forskelligt, efter hvers behov. De medvirkede ved de nordiske aftner, særlig husker vi vist 6. juni med Norrbys glimrende foredrag om Gustav Adolflinjen i Sveriges historie, og saa afslutningsfesten, den næstsidste aften. Af nordiske besøg havde vi bl. a. redaktør Einar Holmberg, en af den finlandssvenske folkeoplysnings ældste og højtfortjente mænd. Han skildrede os Finlands udvikling gennem historien. Lige efter elevfesten den norske skuespiller Per Aabel, og trods al træthed var vi klare over, at ham maatte vi tage imod. Vi har set ham paa Nationalteatret i Oslo, Norges „Henrik“, — nu kom han til Danmark og læste H. C. Andersen. Det var voveligt af en fremmed, men mon nogen dansk har levet mere inderligt med H. C. Andersen end hans norske fortolker? Det blev en pragtfuld aften. Per Aabel syntes saa godt om vor ny friluftsscene, at I skal høre, hvad han skriver derom: „For en herlig friluftsscene de har anlagt heroppe! Skjult i bøk og kratt en stor oval senkning i terrenget med stigning til sidene etter klassisk mønster — alt med den tætteste græsvoll, og i bakgrunnen en eventyrscene av blomster og grønt — naturstein og bregner, med bøkeskovens kjemper til bakgrunn — sollyset glitrer skrått inn gjennom løvverket — sommernatsdrøm!“ — Ja, det er vores scene. Blot nu vores spil maa lykkes og svare dertil.

Og saa havde vi ogsaa vore Schweizere. Første halvdel af sommeren var Rösli Nef, som var saa fin en hilsen fra Wartenweilers og Albert Schweizers land, som det jo er for os, og samtidig saa helt vor egen kammerat, som vi glemte hørte et andet land til. Hun havde haft plads i Odsherred, saa hun kunne forstaa alt. Da hun var rejst, kom Hedvig Fuhrer, som ikke kunne saa meget af sproget, men arbejdede flittigt med det, og hun kom tilbage til folkedanskursuset i august og havde nu to andre med sig. Og det maa siges! Hvis man ikke kan gøre sig forstaaet af en schweizer, saa dans blot folkedans med hende, saa forstaaer man straks hinanden. Det skulle man vist egentlig begynde med for at skabe folkelig forstaaelse!

Fra Sydslesvig havde vi i sommer seks, en syvende udeblev. De fleste kunne godt dansk, da de kom, og de andre lærte det hurtigt. Der var ikke noget med, at de holdt sig for sig selv, ligesom de nordiske var de spredt mellem de andre efter

Hjelmborg filosoferer

» – forstår I – «

Unesco-extase

»de profundis«

deres interesser. Man tænkte ikke paa, at deres forudsætninger var anderledes end de andres.

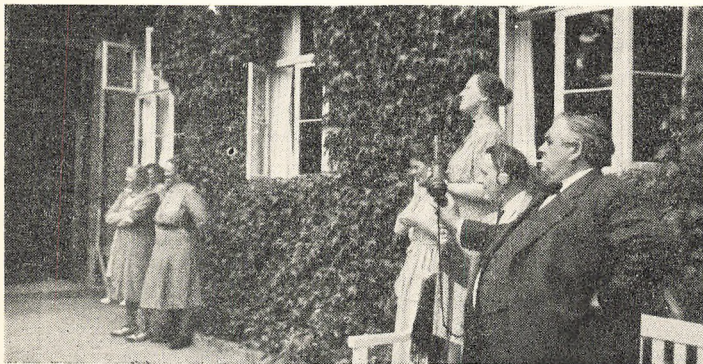
Afslutning og barnedåb

Sidst i juni forsvandt Rigmor, og hun fik som vikar vor gode ven og hjælper fra vinteren 40—41, Ingeborg Søgaard, som for tiden uddanner sig videre paa Statens lærerhøjskole. Det var en stor ting for os, at det blev hende, som afløste Rigmor. — nogle faa dage efter fik Rigmor en søn, og vi synes jo næsten, at det er hele sommerskolens dreng, saadan som vi havde ventet ham. Og saa fik vi lov til at slutte skolen med hans daab, en stor gave af Karl og Rigmor, som vi ikke noksom kan takke dem for.

Vi samledes d. 29. juli med barnets forældre, morfar og farmor, deres nærmeste slægt og venner, og gymnastikken havde sin værdige repræsentant i Valdemar Hansens. Rigmor bar sin søn, som hedder Søren efter sin morfar og Roar (antagelig efter sit fødested, Roarskilde). Han blev døbt af deres præst i Roskilde, Dr. Jordt Jørgensen, før i Flensborg, og hans kone er C. P. O.s elev og moster til Karen Margrethe fra i vinter, saa det var hjemligt for os. Bagefter samledes vi til middag alle sammen, og der blev talt og ønsket meget godt for den lille dreng og hans forældre. Det største for os var at høre Rigmor fortælle om denne sommer, der nok havde været streng paa en maade, men havde været saa rig for hende. — Da Karl rejser omkring i denne tid, er Søren og Rigmor meget paa Frederiksborg, saa jeg kan hilse Jer og sige, at han er en dreng med fremdrift i, han vokser og trives efter alle kunstens regler, faar ikke tid til at skribe for at spise og sove. Vores søn, sommerpiger!

Næste morgen spredtes vi til alle kanter, men vi havde haft en god tid sammen.

Pip.

Chr. Torpe transmitterer elevfesten

2-ÅRS-ELEVERNES STUDIEKREDSE

Et par ord til slut om vinterens og sommerens studiekredse. I vinteren 1948—49 havde vi dels en ret stor kreds på 16—18 (hvoraf jo kun få var 2. års, men de havde lyst og mod og — forudsætninger for at følge med), dels en lille femmandskreds. Det, der gør den første kreds uforglemmelig for mig, var især deltagerens skriftlige forberedelse til vore samvær. Emnet var Alf Ahlbergs „Social Psykologi“, og til hver gang skrev *alle* deltagerne et resumé paa et kollegieheftes venstre sider og på siderne til højre deres egen kritik eller tilslutning, paralleler eller oplevelser vedrørende emnet. Hos de fleste voksede disse venstre sider fra en gloende tomhed til fulde og interessante sider, og vore samvær voksede tilsvarende i indhold og fylde. — Tak for det store, trofaste arbejde I gjorde fra uge til uge.

Den anden studiekreds denne vinter havde som emne Grønbechs „Jesus, Menneskesønnen“, Berdjajevs „Tidsskifte“ og — Platons Symposion, Forsvarstale og Faidon, vel de sværeste bøger, vi har arbejdet med i studiekredsform. Det var Birgitta og tre svenske og finlandssvenske 2. års karle, som her var i ilden, og det blev en studiekreds af de mest anstrengende og krævende, jeg har oplevet, men også den, der gav mig selv mest, skønt jeg havde læst alle bøgerne før, flere af dem adskillige gange. Tak for jeres utrættelighed til at gå de store Berdjajev-problemer ind paa livet.

I sommer var de to studiekredse omtrent lige store med henholdsvis 12 og 16. Den første var en gennemgang af Sjömans „Lektoren“, en stor svensk nutidsroman om, hvor svært det er for nutidsungdommen og forældregenerationen at forstå hinandens problemer. Den anden var en gennemgang af Svanes lille Tolstoi-biografi og Einar Thomassens Dostojevski-biografi. To tankevækkende emner. Tolstoi langt mest forstaaelig for os. Desværre var sommeren for kort til ledsagende læsning af de to stormænds værker. Vi burde have indskrænket os til den første, men en del af deltagerne vil selv fortsætte, i hvert tilfælde med Tolstois fortællinger, med Anna Karenin og med — Raskolnikov.

Svensk og schweizisk studiekreds-ekko

Du nämnde t. ex. vad ni i år läser på Studieholdet — stort S på grund av min högaktning. Det glædde mig meget, att ni håller på med Berdjajeff. Ända sedan

i sommar har jag ganska mycket sysselsatt mig med honom. Impulsen kom från A. Ahlbergs bok „De båda fronterna“, som på ett utomordentligt sätt gav en bild av vår tids problem — enligt mitt tycke. De båda citerade böckerna „Tids-skifte“ och „Den nye middelalder“ lyckades jag få från Danmark, och dessutom fick jag tag i ytterligare två böcker av hans hand, som är utkomna på svenska.

Berdjajeff har gett mig en helt annan syn på min stora kärlek — Dostojevski. Aldrig tidigare har jag på ett så utomordentligt och klart analyserande vis fått mig Dostojevskis syn på det onda och goda så „fint“ serverad. De olika rent filosofiska lösningarna av teodiceproblemet har — enligt min uppfattning — alltid något haltande över sig. Man får en känsla av, att människan står helt utanför denna bild, som på ett eller annat sätt söker försona tanken på en god Gud och en lärenheten av det onda i världen. Hur fin är inte då Dostojevskis förklaring — om man får kalla det för det — vars djupaste ide Berdjajeff bär vidare. Genom att sammanbinda det onda med frihetsbegreppet drar han människan in i inte bara den metafysiska världsbilden, utan också i ett kristet betraktelsessätt.

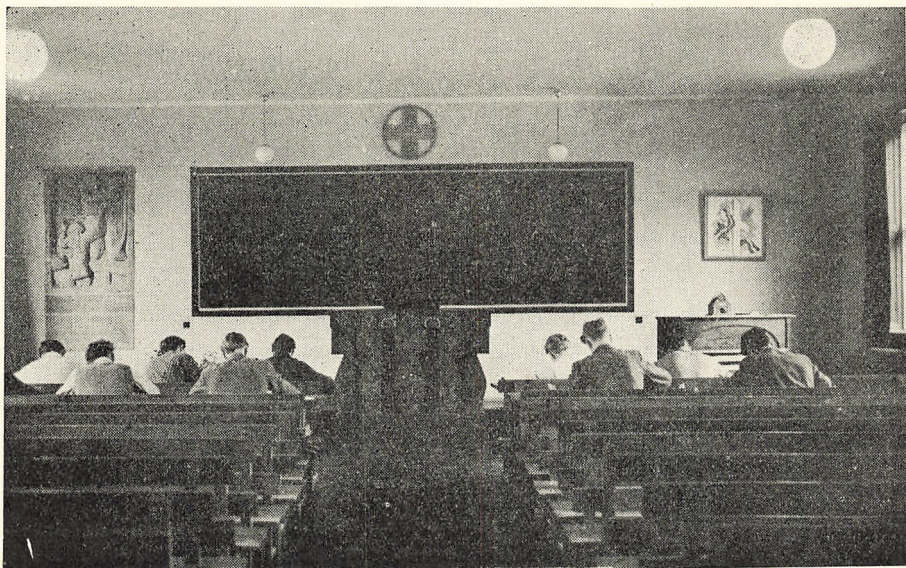
Jag har tänkt mycket på den likhet som finns mellan Berdjajeff och de rent materialistiska existentialisterna. I Berdjajeffs sociala och historiska tänkande ligger det en uppfattning om, att människan skall sjunka obönhörligt i förnedring och smuts ända till det positiva steget kommer, då dessa förtappade varelser tar steget, det positiva, som enligt Berdjajeff blir ett steg över til kristendomen. En kristendom fullständigt ny. Existentialisterna säger ungefär det samma. Alla möjligheter om en räddning bör vara borta — systemerna kan här vara en räddning — ty det är först då som det positiva språnget tas.

Kanhända hänger jag kvar i ett alltför starkt humanistiskt betraktelsessätt. Ett betraktelsessätt som tror mer på människan. Låt så vara, men ändå kan jag inte gå med på att människan nödvändigtvis behöver sjunka så djupt för att „nä“ ett positivt ställningstagande eller t. ex. övergå till Kristus. Jag vill säga, att dessa likheter jag drog fram är ett bevis på att både Berdjajeff och existentialisterna och många andra moderna tänkare dessförutom är i högsta grad färgade av tidens händelser.

Jag vill fråga dig en sak. Vad är det för skillnad på Berdjajeffs, existentialisternas uppfattning om människans nedgång ända tills det positiva steget kommer (paradiset i miniatyr) och Karl Marx' katastrofteori, som leder till det klasslösa samhället (Paradiset enligt kommunisterna.)? Jag hoppas vi får diskutera Berdjajeffs riktigt ingående någon gång.

Reidar.

I disse arbejdsfyldte dage i hus og have synes det mig næsten, som om den verden, jeg hos Dem igen blev saa stærkt grebet af, igen skal føre en lille skyggetilværelse. Det er jo altid problemet: hvordan kan vi holde det indre aandelige liv vaagent, holde det højt, altid give det første prioritet, under dette arbejde, i denne verden. Jeg haaber og ønsker, at det maa være gaaet mange andre af eleverne, som det gik mig, at man turde komme med sin lille svage flamme som til en varm og klart brændende ild og tage saa meget med af denne varme, som man havde evne til at gribe. Allerede paa hjemvejen standsede jeg ved en boghandel for maaske at finde noget om Dostojevski og derved holde mig en lille smule i forbindelse med studieholdet. Jeg fandt „Kakotskas barndom“, som jeg nu kan læse helt uden ordbog. Jeg bliver atter og atter rystet, ja fik en følelse snarere end en tanke om, at den verden, vi lever i, ikke er den virkelige, at her sporede jeg virkeligheden med mægtige kræfter, som vi næppe aner, og agter alt, alt for lidt paa. — Der er ogsaa afsnit om kunst og opdragelse, som interesserer mig meget.

GENERALFORSAMLINGEN OG FREDERIKSBORGKREDSENE

Hovedspørgsmålet på generalforsamlingen i år var elevforeningens deltagelse i dannelsen af landselevforeningen, hjælpen til de sydslesvigske elever, der vil gå lærervejen, og hjælpen til den frie lærerskole, hvortil vi blev opfordret til at give 1000 kr. Til det første formål blev der bevilget 500 kr., til det sidste 500 kr., og vor skoles formand, H. C. Henningsen, stillede os andre 500 kr. i udsigt fra institutionen Grundtvigs Højskole, Frederiksborg. Som sædvanligt blev der bevilget 600 kr. til elevunderstøttelser og 100 kr. til Frederiksborgkredsens rejseudgifter. Alle valg var genvalg, og det meddeltes, at Bodil Pitter var valgt til sommerskolens repræsentant i bestyrelsen. Vi er elevforeningen meget taknemlig for den forståelse, der i år ligesom tidligere er vist for de store fællesopgaver, som højskolerne har sat sig. — Foreningen har 2964 medlemmer.

*

Frederiksborgkredsen har i år været samlet i Oslo i april måned hos malermester Mathiesen, Førnebuvej, og i oktober på Lysebu, Voksenkollen. Vi har også haft Frederiksborgmøde i Flensborg i oktober hos journalist Jens Jensen, Frederiksdal 40. I København har arbejdet gået sin vante gang med månedlige møder vinteren igennem. Formand er Sigurd Haugland, C. F. Ricksvej 122', Kbhvn. F. Sekretær er Anna Østergaard, Hovedgade 32, Lyngby.

Sydjydsk Frederiksborgkreds

Vort forårsmøde blev afholdt på Vojens ungdomsskole søndag den 15. maj. C. P. O. var kommet, og forstander Hagelsø holdt om eftermiddagen et foredrag for os. Ca. 50 gamle elever.

Efterårsmødet holdtes i St. Jyndeved hos frk. Refslund. C. P. O. var atter kommet, lige hjemvendt fra en tur til Sydslesvig, og Sydslesvig blev hovedemnet.

Ejner Bojsen, Keldet pr. Vonsbæk, blev valgt til formand og Cathrine Schelde, Vellerup pr. Branderup, til sekretær. Kasserer er Jens Hansen, Gråsten landbrugsskole, Gråsten. C. P.

Østjysk Frederiksborgkreds

Der har i det forløbne år været holdt to møder i Århus. Forårsmødet med Pip og C. P. O. den 13. Marts, godt 90 deltagere. Efterårsmødet den 11. September med Anna og Hans Bruun, Fordvang, og Vilhelm Nielsen, 45 deltagere. Næste møde afholdes Søndag den 12. Marts. Vi håber, Pip og C. P. O. kan komme. Vi har 150 medlemmer. Nye medlemmer til Kirstine Madsen, Lindbjerg, Randers. Indbydelseskort vil da blive tilsendt. E. B.

Nordjysk Frederiksborgkreds

Nordjysk Frederiksborgkreds er nu bleven virkeliggjort. Den 24. April havde vi besøg af Pip og Boye Andersen. Det begyndte ved 10-tiden og sluttede kl. 17. Efterårsmødet blev holdt på „Kilden“ i Ålborg den 2. Oktober, begyndte Kl. 2 med C. P. O. og Boye Andersen. Begge møderne var besøgt af henved 60—70 Frederiksborgere, og der var elever fra Begtrup's tid.

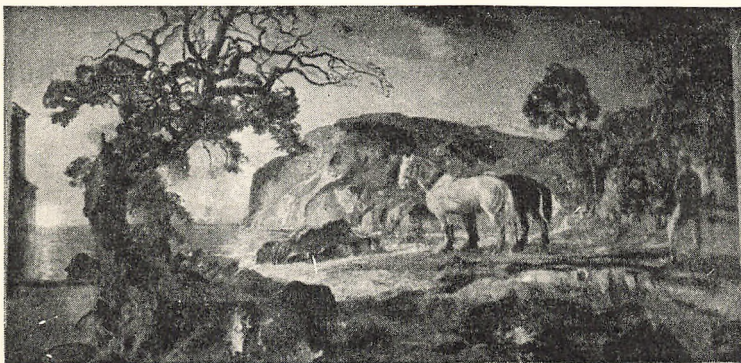
Som formand nyvalgtes Karl K. Hansen, Fandrup St. Sekretær blev Anna Højgaard, „Blåbjerggaard“, Tødsø pr. Nykøbing Mors. Knud Frandsen.

Ringkøbingkredsen

På initiativ af Hans Bruun, Fjordvang, Velling, blev der Lørdag den 10. September i hans og Annas hjem afholdt et Frederiksborgmøde. Vilhelm og Hans talte. Vi håber paa fremtidige vestjyske elevmøder enten i Fjordvang eller i Ringkøbing. Tak, Hans og Anna. C. P. O.

Fynskredsen

Der har været et forårs- og et efterårsmøde i Odense. Ved forårsmødet var Karen og Vilhelm tilstede, ved efterårsmødet Pip og Boye. Kredsen tæller nu ca. 200 medlemmer, og bestyrelsen består af Eskild Gormsen, Gamborg, Kavslunde, Esther Jørgensen, systuen, Ryslinge, og Emil Madsen, Horne.

SMÅ MEDDELELSER

JENS R. HEDEGAARDS anden mindeudstilling, der afholdtes i efteraarsmødedagene, havde ligesom den første lykken med sig. Der var udstillet ca. 100 malerier, og der blev solgt godt 70 til et samlet beløb af ca. 4000 kr. Nettobeløbet tilfalder *J. R. Hedegaard og hustrus mindelegat*, hvis renter uddeles til elever paa Grundtvigs Højskole.

SOMMERSKOLEN 1949: Der var 2 fra Finland, 4 fra Norge, 3 fra Færøerne, 4 fra Sverige, 7 fra Sydslesvig.

Medlemmer af DNU var 25, Sønderjyds Forening 22, K. F. U. K. 5, Gymnastikforeninger 161, Tennisklub 7, Badmintonklub 21, V. U. 100, K. U. 2, D. S. U. 2, R. U. 1. — 40 havde haft forældre paa højskolen, 15 havde realexamen, 60 været paa ungdoms- eller efterskole, 9 paa højskole, 100 paa aftenskole, 4 kunne køre bil, 5 traktor. 45 kunne ikke malke.

VINTERSKOLEN 1949—50: Der er 3 fra Finland, ak, kun 1 fra Norge, 6 fra Sverige; ingen fra Færøerne, men 1 fra Island, 9 fra Sydslesvig. — 26 i D. N. U., 10 Sønderjyds Forening; 6 K. F. U. M. og K.; 143 gymnastikforening, 4 tennisklub; 30 badmintonklub. — 65 V. U.; 3 R. U.; 1 K. U.; 3 Retspartiet; 133 haft forældre paa højskole, 6 ingen højskoleforbindelser. — 13 realexamen, 4 studenterexamen, 57 paa efter- eller ungdomsskole, 106 paa aftenskole, 12 paa højskole. 44 kørekort, 12 motorcyklekort, 4 har motorcykle, 57 har kørt traktor, 17 har ikke malket køer.

SOMMERLÆERERKREDSSEN: Sommerens norske lærer var *Olav Akerlie*, svensk lærer var *Harald Norrby* fra Samernes folkehøjskole i Jokkmokk i Norrbotten. Rigmors afløser paa delingsførerholdet var *Ingeborg Søgaard*, tidligere Vallekilde, assistent for Rigmor var *Edith Mikkelsen*, og *Ellen Vinther* spillede. Som haandarbejds lærerinde hjalp desuden *Gerda Jørgensen*, uddannet paa „Haandarbejdets Fremme“. — Sygeplejerske var *Elly Christensen* (Chris), nu i Vordingborg.

VINTERLÆERERKREDSSEN: Nye er *Ola Skogstad* fra Sund, Saxhaug, og *Sigrid Moberg* fra Jönköping, samt *Andreas Lundby* fra Ryslinge. *Gurli Nielsen*, Roskilde, leder pigegymnastikken og folkedansen i vinter. Bibliotekar er *Bodil Andersen* fra Helsingør. Sygeplejerske er *Hanne Østergaard* fra Aarhus Kommunehospital, og saa er til vor glæde *Edith Gormsen* kommet hjem.

Af de store begivenheder i lærerkredsen anføres, at *Bent* den 7. August holdt bryllup med *Kirsten Sørensen* fra Skovlund. Der var kursus paa skolen, 3 af os var da paa *Borgaa*, saa *Grete Søndergaard* var skolens repræsentant ved festen i Skovlund. *Bent* og *Kirsten* bor i *Ole Jensens* hus. *Bent* var træner til *Lingiaden* i Frederiksborg amt og med i Stockholm. *Karen Larsen*, *Thyra Nellemann* og *Ingeborg Søgaard* gaar paa lærerhøjskolen i København. *Hans* og *Anna* paa „Fjordvang“ har i vinter 18 elever. *Eva Haugaard* er aftenskolelærerinde i Hurup, Thy, hun har i vinter 70 elever, dobbelt saa mange som i fjor. — *Erik* og *Elin* er i Oslo, *Erik* stipendiat paa Lysebu.

*

DE „GAMLE“ NORDISKE LÆRERE: *Olav Sel* fra Aal er i vinter lærer paa Sund folkehøjskole hos *Albert Haugsand*, Saxhaug st. *Birgitta Thermænius* er leder af Dänisches Kinderheim, Braunlage, Harz, Br. Zone, Tyskland. *Olav Akerlies* adresse: Menighedsfakultetet, Oslo.

Lasse Englund har udgivet en antologi af svenske „kortvers“. Under Det nordiske højskolelærermøde i Sörängen traf vi *Norvald Dyrvik* og *Berete* fra Voss, *Faste Forfang* og *Mathias Skrede* fra Ringsaker, *C. V. Blomquist* fra Tyft, *Carin* og *Carl Guldagger* fra Kungälv. *Else Lindberg* besøgte C. P. O. i august i Pargas.

*

GAMLE ELEVER: *Kristian Jacobsen* var i sommer paa landbrugsforsøgsstationen „Grödrarstadina“ ved Akureyri paa Nordisland. — *Gunhild Jensen* og *Ellen Isovaara* har i sommer været paa Tärna FH i Sverige. *Svend Rasmussen* er i Argentina, F. C. S., Moreno 663, Necochea. *Karl Erik Andersson* studerer paa socialinstituttet i Lund. *Harald Öström* er kemisk Ingeniør i Stockholm, adr. Hagalund, Stockholm. *Lis Jensen*, *Ingrid Philipsen* og *Jessie Kirk* o. fl. a. har været i Schweiz. *Bärlocher* og *Fritz Vogel* er rejst hjem. *Ehrismann* er i vinter paa Fyn. C. P. O. traf i *Borgaa Linnea Ahola*, *Meeri Haikarainen* og *Gunnel Nyberg*. *Leida Bouma* er stadig i Oslo. *Karen Margrethe Thyssen* er med sin Mand, *Trygve Holme*, i U. S. A., Seabrook farms i New Jersey.

Paa den frie lærerskole er *Gunvor Nørgaard*, gift *Jensen*, *Else-Tove Nielsen*, *Harald Boye Jensen*, *Evald Kvistgaard Pedersen* og *Karl Erik Külsholm*.

*

BOGGAVER: Fra *svenskerne* på vinterholdet har skolen modtaget 38 svenske bøger og en række piecer, især omhandlende moderne historie. Fra *Harald Öström* en bog gave og fra grosserer *Tingleff* og frue en penge gave til biblioteket. Tak, hjertelig Tak.

EN TAK FRA JARUPLUND HØJSKOLE

Højskolen i Sydslesvig bliver nu endelig til virkelighed. Den sidste af de mange fornødne tilladelser, byggetilladelsen, som vi i halvandet år har arbejdet på at opnå, kom omsider direkte fra landsregeringen i Kiel den 16. august, og byggeriet blev sat igang med det samme. Den 10. november var vi nået så vidt, at vi kunne holde rejsegilde på den sidste af de 3 barakker, der i hesteskoform danner en skolegård. En stor skare fra nær og fjern var mødt, og vi fik ikke mindre end 18 kransede heste, alle med indflettede røde og hvide bånd, flere hele mesterværker, dobbelte og tredobbelte. Over kransene vajede det sønderjydske løvebanner, og inde i rummet hang Danebrogene under tagspærene og bølgede i stiv novemberblæst. Det blev en god fest, trods det kolde vejr, med skåler og taler og sang, som det sig hør og bør. Vi havde ingen gæster indbudt nordfra. Det må vente til indvielsesfesten. Siden er arbejdet på skolen gået yderligere frem, og vi kan vel nå at blive færdige engang til foråret.

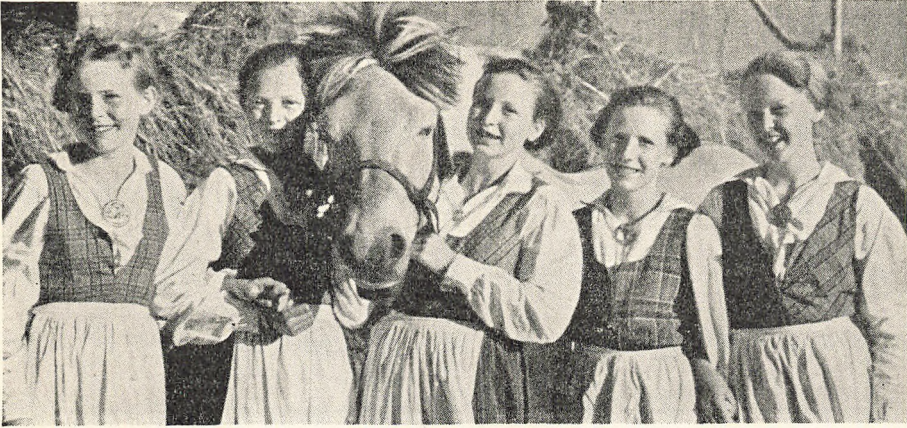
Sankelmark blev det altså ikke. Stedet der var „tysk jord“, som efter de tyske, lokale myndigheders opfattelse ikke kunne bære en dansk højskole. Vi endte så på et stykke jord ved Jaruplund, en mils vej syd for Flensborg i nærheden af den gamle hærvej midt mellem bakkerne i øst og fladlandet i vest. Stedet er kønt, endog med videre udsigt end ved Sankelmark, og der er en god dansk befolkning i sognene deromkring.

Til alle de mange, der har deres andel i rejsningen af den første danske højskole i Sydslesvig, vil vi gerne sende en hilsen. Vi sender den fra en gennemvåd, usandsynlig fedtet og tilsyneladende uoprettelig rodet byggeplads, hvor inden så længe, forhåbentlig da, nordens sydligste højskole vil stå parat til at modtage de første elever.

Der vil melde sig adskillige vanskeligheder endnu, når skolen skal igang, men vi er de mange kredse omkring højskoler og landbrugsskoler i Danmark dybt taknemmelige for, at det nu bliver muligt at forsøge et dansk højskolearbejde mellem danske i Sydslesvig. Vi håber på fortsat styrkelse af båndene mellem skolen her og skolerne i Danmark.

Glædelig jul! Godt nytår!

Bodil og Jørgen Jessen.

ELEVLISTER

SOMMERSKOLEN 1949

Aalborg, Eva, Myssen, Frejlev, Ma. a.	Christensen, Anna, Pusseløkke, Skrøbelev, Sv. a.
Aastrøm, Ethel, Borgå, Finland.	— , Anne, Bjørnskov, Ager-
Abrahamsen, Rita, Bobjerg, Stenstrup, Sv. a.	— , Rigmor, Trabjerg, Holstebro, Rin. a.
Absalonsen, Petra Matras, Vidareidi, Færø.	Dahlman, Marie Joh., Storde, Bredebro, Tø. a.
Agrell, Birgit, Vesterås, Sverige.	Dalgaard, Maren, Galtrup, Thi. a.
Andersen, Erna, Nr. Højrup, Od. a.	Ebbeisen, Inga, Lindeballe, Gadbjerg, Ve. a.
— , Lilly Vesterbæk, Brejning, Spjald, Rin. a.	Eitzen, Annelise v., Maasbøl, Sydsl.
— , Petra, Viborg.	Fisker, Bitten, Thise, Jebjerg, Vi. a.
— , Signe, Sorring, Sk. a.	Frederiksen, Rita, Vejbæk, Faarhus, Aab. a.
— , Tove, Martofte, Sk. a.	Fredsted, Marie, Jægerup, Vojens, Ha. a.
Baastrup, Erna, Haarby, Skanderb.	From, Estermarie, Vandling, Haderslev.
Bechman, Inga-Lil, Finland.	Frydendal, Kirsten E., Torp, Fredericia.
Bonde, Astrid, Lillebrænde, Stubbekøb, Ma. a.	Gerschevski, Hertha, Mariegaard 25, Flensborg.
Bossen, Maja, Faarhus, Agerskov, Ha. a.	Gleerup, Ellen, Hylkegaard, Voldby, Ra. a.
Brandt, Ragnhild, Tved, Knebel, Ra. a.	Glintborg, Ingrid, Tødsø, Nyk. Mors.
Christensen, Anelise, Ollerup, Sv. a.	Gulliksson, Annie, Tärnafors, Sverige.
— , Anna Metha, Kærup, Hyllerslev, Ri. a.	Graversen, Elna, Staby, Ulfborg, Ri. a.
— , Elly, sygepl., Trøslev, Mors, Thi. a.	Graversen, Gudrun Marie, Hillerslev, Thi. a.
— , Inga, Mellerup, Randers.	
— , Johanne, Eldrup, Gedved, Sk. a.	
— , Norma, Gedved, Sk. a.	
— , Sigrid, Bredal, Vejle.	
— , Thyra M., Langholtegaard, Svinninge, Ho. a.	

- Hansen, Birgith Søborg, Københavnsv. 261, Roskilde.
 — , Edith, Villemoesg. 39, Kbhvn.
 — , Elisabeth, Guderup, Als, Sø. a.
 — , Else, Tranbjerg, Aarre, Ri. a.
 — , Grethe, Nørreby, Femø, Mæ. a.
 — , Helga, Hedagerg. Mølby, Ri. a.
 — , Ragnhild, Holmskov, Hesselager, Sv. a.
 Hauberg, Sonja, Muldbjerg, Rin. a.
 Hinsch, Hilde Marie, Holmen 28, Flensborg.
 Huusmann, Ingeborg, Tirslund, Bevtoft, Ha. a.
 Ibsen, Gudrun H., Lerager, Jellinge, Ve. a.
 Indelukke, Marie, Nisset, Lemming, Vi. a.
 Iversen, Vibeke, Kollemorten, Ve. a.
 Jacobsen, Vibeke, Haarby, As. a.
 Jensen, Asa, Ryggi, Torshavn, Færø.
 — , Birthe, Kallehøjg., Dalmose, So. a.
 — , Dorle, Mariæg. 21, Flensborg.
 — , Ella Illemann, Havnsø.
 — , Ellen Marie, Nr. Hjarup, Føllenslev, Ha. a.
 — , Elisabeth, Faarup, Gelsted, Havslund, Aab. a.
 — , Else Juul, Abildballe, As. a.
 — , Else Margrethe, Rækkende, Flemming, Sk. a.
 — , Grethe, Mundelstrup, Aa. a.
 — , Inger Marie, Koldby Kaas, Allerslev, Pr. a.
 — , Inger Marie, Koldby Kaas, Samsø, Ho. a.
 — , Sigrid, Vardevej 16, Tarm, Rin. a.
 Jepsen, Edel, Velling, Rin. a.
 Jespersen, Elisabeth Høstgaard, Balling, Vi. a.
 Johannesen, Annelise, Haastrup, Fredericia, Ve. a.
 — , Herdis, Haastrup, Fredericia, Ve. a.
 Juhlin, Britta, Vesterås, Sverige.
 Jørgensen, Anna, Nybølmk., Graasten, Sø. a.
 — , Anna Marie, Knud, Fjelstrup, Ha. a.
 — , Bodil, Ærøskøbing, Sv. a.
 — , Karen, Guldborg, Ma. a.
 — , Maja, Lyhne, Ølgod, Ri. a.
 — , Tove Marie, Slotsgaarden, Sdr. Højrup, Sv. a.
 Kaa, Anne Grethe, Svinsager, Skanderborg.
 Kjeldsen, Ebba, Lindøballe, Farre, Ve. a.
 Kjellen, Anna Kathrina, Vindelln, Sverige.
 Kjærullf, Maren, Balling, Vi. a.
 Klingenberg, Gerd, Østervigen 4, Trondheim.
 Kring, Dora, Borlev, Gravens, Ve. a.
 Kristensen, Grethe, Træden, Tønning, Sk. a.
 — , Hanne, »Liselund«, Sjørslev, Vi. a.
 Kristoffersen, Henny, Vinge Højgaard, Skanderborg.
 Larsen, Else Marie, Tullebølle, Sv. a.
 — , Frida Krista, Gudumlund, Aal. a.
 Lassen, Esther, Kirkehørup, Sø. a.
 Laursen, Ruth, Højby, Od. a.
 Linding, Else, Tistrup, Ri. a.
 Lund, Birthe, Ragnhildsg. 76, Kbhvn.
 Lunde, Elisabeth, Brummunddal, Norge.
 Madsen, Gudrun, Vintrup, Lintrup, Ha. a.
 — , Gudrun Kroager, Vestterp, Tofterup, Ri. a.
 Mathiasen, Grethe, Audebo, Maarsø, Ho. a.
 Mathiesen, Anne Eva, Skodborg, Ha. a.
 Meldgaard, Marie Ulsø, »Østergaard«, Agerskov, Ha. a.
 Mikkelsen, Doris, Nebel, Ræarup, Ve. a.
 — , Erna Bjernemose, Sødninge, Ringe, Sv. a.
 — , Karen Bredkær, Assedrup, Aa. a.
 Mogensen, Inger, Jordrup, Ri. a.
 — , Inger, Hvidsten, Ra. a.
 — , Sonja, Jested, Gredstedbro, Ri. a.
 Mortensen, Elna Duelund, Sinding, Skagkær, Vi. a.
 Mouritsen, Tove Tolbøll, Ollerup, Sv. a.
 Møberg, Harriet Holm, Lourup, Holsted, Ri. a.
 Møller, Birgith, V. Skerninge, Sv. a.
 Møllin, Anna Marie, Stenderup, Toftlund, Ha. a.
 Nielsen, Alice, Mellerup, Randers.
 — , Elfrida, Pebersmk., Jyndeved, Tø. a.
 — , Inga Margr., Hvirring, Flemming, Sk. a.
 — , Inger, H., Stegsted, Odense.
 — , Ingrid, H., Endrup, Hvidding, Tø. a.
 — , Karen, Oue, Høbro, Aal. a.
 — , Katharina, Graasten, Aab. a.
 — , Signe Kirst. Marie, Marstrup, Ha. a.
 — , Ulla, Laasby, Sk. a.
 Nissen, Gudrun, Aatte, Brørup, Ri. a.
 — , Nanny, Niebüll, Sydslesvig.

- Nygaard, Anna, Burgaade, Vesterg.
Slagballe, Sk. a.
- Néf, Rösli, Schweiz.
- Olesen, Anna Marie, Stenderup, Ve. a.
— , Else Kirkegaard, Houen,
Muldbjerg, Rin. a.
— , Karen Overgaard, Bindslev,
Hj. a.
— , Marie Hørvang, Kvong, Ri. a.
- Olsen, Margith, Femø, Ma. a.
- Osvold, Ingali, Margretesg. 27, Göteborg.
- Pagh, Anna Margrethe, Pjedsted, Ve. a.
- Pedersen, Dagmar, Houen, Rin. a.
— , Dorthea Kristine, Givskud,
Jellinge, Ve. a.
— , Elna, Outrup, Varde, Ri. a.
— , Gerda, Ring, Sk. a.
— , Inga, Bøgeskov, Odder,
Aar. a.
— , Inge M., Sdr. Højrup,
Pederstrup, Sv. a.
— , Marie, Solbjerg, Mors, Thi. a.
— , Oda, Valbygaardsv. 15,
Slagelse, So. a.
- Petersen, Ellen, Byllerup Bov, Tø. a.
— , Ellen, Elmely, Gesten, Ri. a.
— , Else, Bølling, Ve. a.
— , Else, Lybølle, Tranekær
Sv. a.
— , Sofie, Dalar-Østerby, Tø. a.
- Pitter, Bodil, Tingsted, Ma. a.
- Post, Marga, Agerskov, Ha. a.
- Rasmussen, Kristiane, Kirkehørup,
Sø. a.
— , Karen, Møllebakken, Vig,
Ho. a.
— , Karen Margr., Draved,
Løgumkloster, Tø. a.
— , Ruth Helth, Varde, Ri. a.
- Ravnkjær, Else, Malte, Tistrup, Ri. a.
- Riis, Anna Langballe, Katstrup,
Hasselager, Aa. a.
- Røgnerud, Marie, Gudbrudalen, Norge.
- Røgild, Anna Kirstine, »Holmgaard«,
Skals, Vi. a.
- Sams, Karen, Højrup Overgaard,
Ejstrup, Ri. a.
- Sand, Karen, Stauning, Skjern, Ri. a.
- Sandager, Karen Esther, Kjærsgaard,
Snogbæk, V. Sottrup, Aab. a.
- Schenck, Marie, Lercheg. 3, Flensborg.
- Skov, Gerda, Nordborg, Sø. a.
- Stølen, Unni, Sognevejen 212, Oslo.
- Sørensen, Frida, Østermølle, Hvirring,
Sk. a.
— , Marie, Grønnegaardsmk.,
Jejsing, Tø. a.
- Tandrup, Mary Charlotte, Toftlund,
Ha. a.
- Thomsen, Elise, »Hammerg.«, Tørring,
Sk. a.
— , Emmy, Hallundvad,
Hyllerslev, Ri. a.
- Thorsager, Gerda, Batung., Viborg.
— , Gudrun K., Løgstrup, Vi. a.
- Toft, Magna, Lem, Lambæk, Rin. a.
- Vaag, Karin H., Klaksvik, Færø.
- Vestergaard, Grete, Højvang, Jels,
Ha. a.
— , Inger, Sandfeld, Brande,
Ve. a.
- Østergaard, Ingrid, Medskov, Mesinge,
Od. a.
- Øvlisen, Inger, Løjenkær, Assendrup,
Aar. a.

VINTERSKOLEN 1949-50

- Abildgaard, Lars, Manstrup, Aggersund,
Hj. a.
- Andersen, Erik, Dinestrup, Ullerslev,
Sv. a.
— , Gunnar, Lundby, Løgstør,
Aal. a.
— , Holger Schiønning, Hjortkær,
Bramminge, Ri. a.
— , Karlo Vestergaard, Krøldrup,
Aggersund, Hj. a.
- Antonsen, Arne, Tørring, Sk. a.
— , Børge Vagn, Tørring, Sk. a.
- Block, Werner, Hanvedmk., Flensborg.
- Bracke, Aage, Jernbaneg. 1.
Sdr. Brarup, Sydsl.
- Borring, Thorvald, Højrup, Tø. a.
- Bøgh, Kaj Kristen, Haldagermagle,
Fuglebjerg, So. a.
- Christensen, Henning Vestergaard,
Borupgaard, Hornslet, Ra. a.
— , Mads Peter, Haltrup,
Nordenskov, Ri. a.
- Christiansen, Terkel, Kæret, Herning
- Clausen, Svend, Hostrup, Jejsing, Tø. a.
- Dal, Peder Kortbæk, Jørsbygaard,
Nykøbing M., Thi. a.
- Danielsen, Kjeld Sej, Skibevej,
Bandholm, Ma. a.
- Detlefsen, Hans Jørgen, Mjang,
Kirkehørup, Sø. a.

- Eskildsen, Søren, Løgumbjerg,
Løgumkloster, Tø. a.
- Espelund, Jørgen, Fåukstad, Sjøa, Nørge
- Flensburg, Christian Th., »Bygebjerg«,
Hejls St., Ve. a.
- Frederiksson, Helge, Emtöholm,
Gamleby, Sverige.
- Gleerup, Poul, »Drammelstrupgaard«,
Allingebro, Ra. a.
- Granholt, Helge, Overmalax, Vasa,
Finland.
- Hansen, Axel Ingvor, »Bækvang«,
Karise, Pr. a.
- , Bent, »Vestergaard«,
Stubbekøbing, Ma. a.
- , Eskild Bohn, »Tophjem«,
Køllergaard St. Bo. a.
- , Folmer, »Hedevang«, Aadum,
Tarm, Rin. a.
- , Hans Chr., Slotsgade 36,
Flensborg Sydsl.
- , Ingvar, »Kuskegaarden«,
Skerninge, Sv. a.
- , Jørgen Magne, Lyø, Sv. a.
- , Knud Toftager, Skibinge, Pr. a.
- , Kurt P., Femø, Ma. a.
- , Westi, Gislinge st., Ho. a.
- Haugaard, Anders Chr., Vejlbjby,
»Lindegaard«, Røjle St., Od. a.
- Høj, Gunnar, Branderup, Ha. a.
- Iben, Uwe, Hesterberg, 35, Slesvig,
Sydsl.
- Jacobsen, Frode Vagn, »Bækkelund«,
Hillerød, Fr. a.
- , Guthorm, Børglum kær,
Vraa, Hj. a.
- , Niels, »Ringstedgaard«,
Aarslev, Od. a.
- , Peter, »Ringstedgaard«,
Aarslev, Od. a.
- Jensen, Helge, Udby, Holbæk, Ho. a.
- , Jens Modvig, Filskov St. Ve. a.
- , Kristian Svane, Fredsø, Vils,
Mors, Thi. a.
- , Niels P. Lund, Faurskov,
Holsted, Ri. a.
- , Poul Riis, Erslev, Nykøb. M.,
Thi. a.
- , Rasmus Gert, »Hvenemosegrd.«,
Hesselager, Sv. a.
- , Vagn, »Tranemosegaard«,
Rørby, Kalundb. Ho. a.
- , Vagn Kjeldgaard, »Aulbygrd.«,
Kustrup, Od. a.
- , Villum, »Kildemarksgaard«,
Svogerslev, Roskilde, Ro. a.
- Jepsen, Hans Bach, Hornsherreds
mejeri, Krogstrup, Fr. a.
- Jessen, Friedmar, Lyksborggade 34,
Flensborg, Sydsl.
- , Knud, Blans, Avnbøl, Sø a.
- Johansen, Henning O., Varminglund,
Ribe, Ri. a.
- Johansson, Bertil, box 49, Hjaltevad,
Sverige.
- Jørgensen, Gunnar, Eskildstrup,
Falster, Ma. a.
- , Knud Frederik, »Ulvsig«,
Hjørring, Hj. a.
- Killelose, Knud Erik, Vallekilde,
Hørve, Ho. a.
- Kjær, Kristian, Ullerup, Aggersund, Hj. a.
- Kloster, Eigil, Almind, Rindsholm, Vi. a.
- Knudsen, Hans, Aagaard, Ve. a.
- Kristensen, Henry, Lykkebjerg, Sig,
Ri. a.
- , Niels Aage, Øse,
Nordenskov, Ri. a.
- Larsen, Aage, Skodborg, Ha. a.
- , Aage, »Bankens Bo«, Søhus st.
Od. a.
- , Karl-Heinz, Schönberger Str.,
Kiel, Sydsl.
- , Hans Chr., Kvong, Tistrup, Ri. a.
- , Jørgen, »Høtoftegaard«,
Ringsted, So. a.
- , N. Folmer, Kissedrup, Holbæk,
Ho. a.
- , Poul Melbye, Strandholm,
Blanke, Od. a.
- Laursen, Anders Høgh, Grønlandsvej 5,
Holstebro, Rin. a.
- List, Andreas P., Jels, Ha. a.
- Lonér, Olle, Bergsgatan 49, Stockholm,
Sverige.
- Lorenzen, Hans, Søndermark, Varnæs,
Aab. a.
- Lund, Adolf Sørensen, Byvang, Højer,
Tø. a.
- Munck, Helmar, »Kjeldsbygaard«,
Østerlars, Bo. a.
- Møldrup, Arne Rosager, Dalby, Gørlev,
Sv. a.
- Møller, Arne, Drenderup, Vamdrup,
Ve. a.
- , Asger, Skjolddelev mk.,
Mundelstrup, Aa. a.
- , Chr. Hansen, »Raamose«,
Avnbøl st, Sø. a.
- , Øyvind, »Gammelager«, Hoven,
Tarm, Rin. a.
- Nederby, Jens, Nederby, Aadum, Tarm,
Rin. a.
- Nielsen, Hans Aage, Gundestrup,
Grevinge, Ho. a.
- , Hans Frederik, Blædstrup,
Kappendrup, Od. a.
- , Frede, Verup, Dianalund, Ho. a.
- , Jens Lisberg, Egens, Rønde,
Ra. a.
- , Thomas, Aabenraag. 63,
Flensborg.

- Nissen, Børge, »Renholtegaard«, Lillerød. Fr. a.
 Olsen, Erik, »Storbo«, Orten, Varde, Ri. a.
 Olesen, Hakon, Lille Arden, Arden st., Aal. a.
 — , Harry, Lille Arden, Arden st., Aal. a.
 Olsen, Arne Maegaard, »Solvang«, Østermarie st., Bo. a.
 Pedersen, Arne E., Sdr. Højrup, Pederstrup, Sv. a.
 — , Arne Gorm, »Hyldegaard«, Give, Ve. a.
 — , Ole, »Nybygaard«, Mørkøv st. Ho. a.
 — , Osvald, Nr. Draaby, Thi. a.
 Petersen, Aage, Hørve st., Ho. a.
 — , Eyvind, Skovshøjrup, Næsby, Od. a.
 — , Erik Kyhl, »Bjerregaard«, Fredsted, Ve. a.
 Pinstrup, Peder, »Møldrupsgaard«, Arden st., Aal. a.
 Poulsen, Hans, Møjbøl, Kirkehøjrup, Sø. a.
 — , N. Chr. Vognslund, Ølgod, Ri. a.
 — , Niels Henry, Sjørslev, Vi. a.
 — , Peter, Eltang, Vilstrup, Ve. a.
 — , Svend, Ølgod, Ri. a.
 Randeris, Jeppe, Astrup, Skern, Rin. a.
 Rasmussen, Frede B., Mejls, Varde, Ri. a.
 — , Peter Chr., Mejls, Varde, Ri. a.
 — , Valdemar, Kærbyholm, Nr. Aaby, O. a.
 Schmidt, Egon, Pottemagergade 3, Slesvig
 — , Niels P., Holsted, Ri. a.
 Schultz, Henry Jensen, Hjortkær, Bramminge, Ri. a.
 Storgaard, Villy Eyvind, Tjæreborg st., Ri. a.
 Sørensen, Henning, Ø. Skibelund, Vejen, Ri. a.
 — , Ingemann B., »Sellegaard«, Ø. Hurup, Aal. a.
 — , Kr. Midtgaard, »Engesvang«, Thyregod-st., Ve. a.
 — , Palle Øster, Pillemark, Samsø, Ho. a.
 — , Svend Erik, »Næbbegaard«, Aagaard, Ve. a.
 — , Svend Sole, Baadstrup, Hylke, Sk. a.
 Tomasson, Leifur, Hafnarst. 18, Akureyri, Island.
 Thomsen, Poul Chr., Hyllerslev st., Ri. a.
 — , Villiam, Blaksmark, Varde, Ri. a.
 Thøgersen, Gustav Bøltoft, Næsbjerg st., Ri. a.
 Trojel, Frantz, »Dyremosegaard«, Skævinge, Fr. a.
 Ulbjerg, Niels Bak, Østerbølle, Aalestrup, Vi. a.
 Vadstrup, Sven Kjær, »Hæbet«, Hammel, Sk. a.
 Vermehren, Viggo, Vestermarken, Varde, Ri. a.
 Zeilmann, Friedrich, Kolonnevej 35, Slesvig.
 Østergaard, Peder, Dalby, Od. a.

KVINDELIGE ELEVER 1949—50

- Andersen, Bodil, Rosenstandsv. 13, Helsingør, Fr. a.
 — , Hanne Rostgaard, »Lysholtegaard«, Jordrup, Ri. a.
 Andreassen, Jytte, Kystvej 6, Kerteminde, Od. a.
 Ambrosius, Jytte Øster, Møldrups, Vi. a.
 Bennedsen, Jørga, Balle, Bredsten, Ve. a.
 Due, Elsa, Nr. Aldum, Stenderup, Ve. a.
 Eriksen, Magda, Tranderup, Ærø, Sv. a.
 Ericson, Kerstin B., Kungsgatan 5, Borås, Sverige.
 Hansson, Ruth, Stockätter, Bollnäs, Sverige.
 Ingerslev, Bodil, »Ellemose«, Nr. Broby, Sv. a.
 Jagd, Jytte, Schourupsg. 7 el. 9, Aarhus.
 Jensen, Ruth M., »Styvel Østergaard«, Hvidbjerg, Thi. a.
 Kjærgaard, Anna Johanne, Ulfborg, Vedersø, Rin. a.
 Lund, Göthild, Lemland, Finland.
 Lycke, Mette, »Nygaaard«, Løjt-Kirkeby, Aab. a.
 Møller, Anna Marie, Knivsig, Ravsted, Tø. a.
 Nielsen, Bodil, »Løvstrupgaard«, Lem, Rin. a.
 — , Gurli, »Lindegaard«, Valore, Viby, Ro. a.
 — , Kirstine, Byrsted, Nibe, Aal. a.
 — , Ruth, Over Barrit, Ve. a.
 Normann, Irene, box 225, Umeå, Sverige.

Pedersen, Ella M., Balle, Bredsten, Ve. a.	Straarup, Dagny, »Frydensborg«, Vorbaase, Ri. a.
Petersen, Anna Lise, »Højbo«, Bred, Od. a.	— , Tove, »Skødebjerg«, Vorbaase, Ri. a.
Rasmussen, Sonni, Bregnerød, Farum, Fr. a.	Sundell, Margith, Lappvik, Øby, Finl. Winther, Kjestine, Abterp, Bredebro, Tø. a.
Ravn, Johanne, Seest, Kolding, Ri. a.	Zachariassen, Kirsten, »Lykkegaard«, Nybøl, Sø. a.
Rosenstand, Inger, Danelund, Ribe.	Østergaard, Hanne, sygepl., Sjelle, Skøby st., Aar. a.
Sahl, Elisabeth, Gørding, Ri. a.	
— , Grethe, — — —	
Skouenborg, Anna Marie, Vonsild, Ve. a.	

ELEVFORENINGENS REGNSKAB

1. JULI 1948 — 30. JUNI 1949

Indtægt.		Udgift.	
	Kr.		Kr.
Kassebeholdning 1. Juli 1948...	7.987,76	3,500 Aarsskrifter.....	3.587,00
Medlemsbidrag.....	8.040,00	Blanketter, Kuverter.....	247,03
Renter.....	158,03	Clicheer.....	290,00
		Aarsskriftets Forsendelse.....	1.804,30
		Freborg-Kredsen i Kbhvn.....	100,00
		Gave til 2 sydsl. Seminarieelever	1.030,00
		Gave til Højskolen i Sydslesvig	1.000,00
		Elevunderstøttelser.....	600,00
		Lærernes Rejsegodtgørelser.....	100,00
		Kranse til Fr. Begtrup og Hede-	
		gaards Baarer.....	41,00
		Rejsegodtgør. til Elevf.s Bestyrelse	52,00
		Regnskabsførers Løn.....	350,00
		Formandens Udlæg.....	12,00
		Fradrag paa Giro Konto.....	5,73
		Andre Udgifter.....	6,50
		Kassebeholdning d. 30. Juni 1949	7.987,76
Ialt..	16.185,79	Ialt..	16.185,79

Guldborg W. Nielsen.

Dags Dato har vi gennemgaaet Regnskabet og fundet det i Overensstemmelse med Bøger, Bilag og Kassebeholdning.

Emil Petersen, Jacob Nielsen,
Revisorer.

Helsingø, den 1. Juli 1948.

INDHOLD

DEN MØRKE OG DEN LYSE SANDHED af C. P. O. C.	3
DEN SIDSTE FJENDE af Vilh. Nielsen	8
TOMHED OG LÆNGSEL af M. C.	13
MENNESKETS TILBLIVELSE af C. Guldagger Hansen	20
DE ER LØGNERE af Erik Rostbøll.....	23
OMKRING LINGIADEN af Bent Jacobsen	24
VORE FEM BEDSTE BØGER	28
FREDERIKSBORGERE I ARBEJDESTJENESTE.....	31
HILSNER FRA SYDSLESVIG OG NORDEN	36
ORD, DER HUSKES	46
SAMISK FOLKEÅND af Per Fokstad.....	49
VINTERSKOLEN 1948—49 af M. C.	47
SOMMERSKOLEN af M. C.....	60
GENERALFORSAMLING OG FREDERIKSBOR GKREDSE	70
SMAA MEDDELELSER.....	72
ELEVLISTER	74

BILLEDFORTEGNELSE

Forsidebillede af *Niels Skovgaard*. — Side 6. *Bundgaard*: Gefion v. *Hedegaard*. — Side 8. *Galen Kalela*, Lemminkäinenens moder, 1897. — Side 12 og 19. *Axel Poulsen*: Hoveder af »Sædemanden« og Jomfru Maria. — Side 19. Børnehospital i Finland, delvis en svensk gave. — Side 28. *Axel Poulsen*: Chr. X. rider ind i Nordslesvig, jubilæumsskrinet, 1940. — Side 31: Grev *Danneskiold-Samsøe*: Sydslesvigrelief. — Skolefotografier af *Sebbelin Larsen* og *P. Bostrøm*. — Clichéerne fra Presse-Illustrations-Bureau, Købmagergade 9, København.

